1882

శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి

బమిడిపాటి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ

శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి

మూక పంచశతికి
అనువాదము

రచయిత :

బమిడిపాటి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ

రావివారిపాలెము, మోపిదేవిశివారు, కృష్ణాజిల్లా.

కృతిభర్తలు : ముద్రాపకులు

శ్రీనాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రులవారు

మచిలీపట్టణము

హక్కులు
గ్రంథకర్తవి

ప్రథమముద్రణము
500 ప్రతులు

1959

వెల
1-8-0

హిందీ ప్రెస్
గుంటూరు-2.

శ్రీ మేధా దక్షిణా మూర్తయే నమః

విజ్ఞప్తి

ఓంకార పంజరశుకీం ఉపనిష దుద్యాన కేళి కలహంసీమ్ ।
ఆగమ విపినమయూరీ మార్యా మంత ర్విభావయే గౌరీమ్ ॥

శ్రీవిద్యానిలయాయ తత్త్వవిదుషే సీమాతిగాంచత్కృపా-
శ్రీవిభ్రాజదపాంగతస్మిత సుధీ శ్రీశ్రీహృదే సన్ముదే ।
ద్యావాభూతల సంప్రపూర్ణ విపులావ్యాజాత్మ సజ్జ్యోతిషే
దావాభాఘనుదే నమోభవతు మేధాదక్షిణామూర్తయే॥

వేదోపిభూమా మాధవ హేతుభూత
బ్రహ్మానుసంధాన నిరస్తబాధమ్
విద్యాసుధాప్లావిత సాధుయూధ
ముద్యత్సుబోధం గురునాథ మీడే॥

శ్రీకామకోటి వరపీఠమహేశ్వరీయ
వీక్షావ్రజ ప్రహతజాడ్య మహాంధకారః ।
ప్రావోచ దంచితరసం శతకానిపంచ
స్తుత్యాత్మకాని య అరంసుకవిం త మీడే॥

గుణక్షీరాస్వాదనచణులగు విద్వదవతంస పరమహంసములారా !

శ్రీమూకమహాకవిప్రణీతమగు శ్రీకామాక్షీ పంచ శత స్తుతిగల బృహత్ స్తోత్రరత్నాకరాఖ్య గ్రంథమును బూని యొకప్పుడు (శ్రీకృష్ణాతీరమందలి శ్రీదేవీక్షేత్రభూతమగుమద్బంధు గ్రామమునకేగి యటఁ బ్రాతఃకాలమునఁ గృష్ణవేణిలో నవగాహనమొనర్చి యాహ్నికమునల్పి మజలునప్పుడు శ్రీదేవి'పాద శతకము'నందలి తొలిపద్యమైన 'మహిమ్నఃపంథానం మదన

పరిపంథి ప్రిణయిని' యని యనుకొనుచుండఁగా, భగవత్యను గ్రహ మేమో 'కంతుద్విట్ప్రిణయాఢ్య నీమహిమ మార్గంబుం దగందెల్ప' అనుపద్యము నాల్గుపాదములు మనమునుండి దొర లినవి. 'శ్రీదేవీపాదనుతి' యఘాపనోదకముగదా! నాభాగ్య మనుకొని యప్పుడాశతకము నాంధ్రమునఁ బద్యాత్మకముగా ననువదించి, యంతఁ గ్రమముగా 'స్తుతి, కటాక్ష, స్మిత, ఆర్యా' శతకములఁగూడ శ్రీజగన్మాతచేఁ బ్రేరేపఁబడి యథా శక్తి ననువదించితి.

మును నాచేరచింపఁబడినగ్రంథముల కెల్ల శ్రీమోహినీ పురము (మోపిదేవి) న వేంచేసియున్న గంగాపార్వతీస మేత సకలేశ్వరస్వామియే యధినేతయైయుండె. అమ్మహాదేవుఁడే 'నాకనన్యభిన్నుఁడు కాని స్వకనామకమనువు నుపదేశించిన త్వద్గురుదేవు నీకృతికన్య కధినేతనొనర్చి ధన్యుఁడవగు' మని ప్రేరేప శ్రీమత్కూర్మపురాణ ప్రథమభాగమును శ్రీస్వామి వారికి నివేదించుతఱి సమాగతులగు మద్గురుపాదులు, విమర్శ కాగ్రేసరులు, మద్యోగక్షేమ నిర్వాహులు, నాయందవ్యాజ సోదరాదరముగల విద్వత్కవిశేఖరులగు బ్ర॥ వే॥ శ్రీ నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రిలవారితో నాసభలోస్వామివారి సన్నిధి ననియుంటిని. పిదప నారచించినపద్యములను మూల శ్లోకములను శ్రీవారికి వినిపించి సంస్కరింపించుకొంటిని. మును

నాలోచించిన గ్రంథముల కమ్మహాత్ములే పీఠికలు వ్రాసి ముద్రాపణ భారముఁగూడ వహించుచుండిరి.

ఇప్పుడీకబ్బమున 'కధినేతలు వారే కానదీనికెవ్వరు పరిచయమును వ్రాయుదురా' యని నేనాలోచింప, శ్రీమద్గురు భాగవత దత్తమహిమ, సూక్తినిధి ముఖానేకగ్రంథరచయితలు, నుభయ భాషాప్రవీణ, కవిశేఖర, వేదాంతపారీణ, బిరుదాభిరాములు' గుంటూరుపురవాస్తవ్యులును, మద్గురుదేవులకత్యంతాప్తులునై నెగడెడి యన్వర్థాభిధేయులగు, బ్రౌ॥ వే॥ శ్రీ మిన్నికంటి గురునాథశర్మగారంతరమునఁ గనుపట్టిరి. ఆ స్తికవరేణ్యులగు శ్రీవారు తామురచించిన 'సూక్తినిధి' గ్రంథము నాకడ కత్యాదరముతోఁ బంపఁ బ్రశంసించుచు నాహృదయమును వారికి నివేదించితిని. విబుధవతంసులగు శ్రీవారు 'మీయీసుకృతికీమాత్రము వ్రాయభారమా! తోఁచినట్టువ్రాసెద, మీపద్యములను సమూలములనుజేసి పంపుఁ'డని యాదేశింపమాచిరంజీవి ద్వారమున నాపద్యముల చిత్తుప్రతి నంపితిని. 'ముద్రణకవుగా వ్రాసియుంపినచో నిచట నేనేప్రూఫులుసరిచూచిముద్రింపించెద' నని యనుగ్రహముతోఁ దెలియఁజేసి నాపంపిన యీకృతి సతికిఁ జక్కని "మున్నుడి" యన్నతిలకమును బెట్టి మద్గురుదేవులకందించి, శ్రీవారంపినద్రవ్యముతో నిమ్మొయిఁబుస్తకరూపమునఁ గష్టనిష్ఠురములకోర్చి యచ్చుపత్రములు దిద్ది ప్రకటనలోఁ

దోడ్పడిరి. అట్టి కరుణాసనాథులగు శ్రీగురునాథుల హృదయ
ఫలకమున నిల్పి సర్వదా కృతజ్ఞుఁడనై భావించుకొనియెద.

ఉభయభాషలలో మృదుమధురశైలి ననేకగ్రంథరాజ
ముల రచించి సర్వపండితలోకామోదమును బడయంజాలిన
శ్రీగురుదేవులు తాము రసవత్కవితా విచక్షణులయ్యు దేవీ
స్తోత్రరూపమగు నీఖండకావ్య సముచ్ఛయమును నేనర్పింపఁ
బోఁగా నంబాపక్షపాతముననో మూకకవిసమాదరముననో
నాయందలియనుగ్రహముననో యన్యథాకరింపమిచే నేనెం
తయు ధన్యుఁడనైతినని యెంచి పూజించుకొను చున్నాఁడను.
ఇందలి గుణవిశేషమెల్ల మూలగ్రంథకారునిదిగను దోసఁగు
లే వేనున్న నాయవిగనుగుణగ్రాహులెంచి మన్నించెదరుగాత.

రావివారిపాలెము
22-6-59

ఇట్లు
గురుపాద రేణువు
భమిడిపాటి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ

మున్నుడి

ఒకనాఁడు బ్రహ్మశ్రీ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు తన పుస్తకమిచ్చి కవికుమారునాకడకంపి యుపోద్ఘాతమువ్రాయవలసినదనిరి. ఈజగమెఱిఁగిన బ్రాహ్మణునకుజందెమేల? నావలనఁ గాదంటిని. అన్నను వినకయనుశాసించిరి. మిత్రాజ్ఞోల్లంఘనమునకువెఱచి నాశక్తినిమఱచియేవో మూఁడుముక్కలువ్రాయఁ బొత్తముఁదెఱచితి.

ఇది కంచికామాక్షిని గుఱించిన స్తోత్ర గ్రంథము. కామాక్షీపంచశతి. ఇందలి శ్లోకసంఖ్య నామమునందే చేర్పఁబడినది. వేదాంత పంచదశి శుక సప్తతి సుభాషిత త్రిశతి ఆర్యాసప్తశతి లక్ష్మీసహస్రము మున్నగు గ్రంథములునిట్లే కలవుగదా. భర్తృహరి సుభాషితత్రిశతిని నీతిశృంగారవైరాగ్యములని మూఁడుగా విభజించి యొక్కొక్క విభాగమును నూఱుశ్లోకములుండ రచించినట్లే మూకకవియుఁ దన గ్రంథమును బాద, స్తుతి, కటాక్ష, మందస్మిత, ఆర్యాశతకములనియైదు విభాగములొనరించి యైదుశతకములురచించెను. ఐదు శతకములుగలదిగాననే పంచశతియైనది. తెనుఁగునందువలె సంస్కృతమున శతకములకొక మకుటముండదు. ఆర్యయనఁ గామాక్షి యనునర్థమున్నను నాశతక భాగమునందన్ని శ్లోకములు నార్యలేకాన దానికా పేరిడఁబడినది. మందస్మితశతకమున నన్నియు శార్దూలవిక్రీడితములు. కటాక్షశతకమున వసంతతిలకలు. పాదారవిందశతకమున శిఖరిణీవృత్తములు కలవు. స్తుతిశతకమున

మాత్రము మొదట 20 శార్దూలములు పిదప 20 హరిణీవృత్త ములు పిదప 20 శిఖరిణులు పిదప 20 శార్దూలములు పిదప 20 శిఖరిణులు చివరమాలినికలదు. అన్నిశతకముల స్తుతియేకదా? యీవిభాగమేల? అన నొక్కొక్క శ్లోకమునఁ బ్రాధాన్యము దేవిపాదములకుంటచేఁ బాదశతకమని, కటాక్షములకుంటచేఁ గటాక్షశతకమని, స్మితమునకుంటచే స్మితశతకమని పేర్కొనిరి. ఆర్యా స్తుతిశతకములలోనట్లు దేవ్యవయవములకుఁగాక దేవికే ప్రాధాన్యముంటచే నచట శ్లోకములంబట్టి యార్యాశతకమనిరి. స్తుతిశతకమున వివిధవృత్తములుంటచే స్తుతిశతకమనిరి. ఔత్త రాహుల ప్రతులలోను దాక్షిణాత్యుల ప్రతులలోను శతకముల క్రమమునవ్యత్యాసముకలదు.

మూకమహాకవి

ఈపంచశతిని సంస్కృతమున మూకమహాకవిరచించెను. ఈకవినిగురించి శ్రీ యం. కృష్ణమాచార్యులుగారుM.A.,M.L. Phd. M. R. A. S. గారు తామువ్రాసిన History of Classical Sanskrit Literature అనుగ్రంథమునఁ జర్చించిరి. ఈకవి క్రీస్తు 396 to 436 లో నుండెను. మూకకవిని మూకార్భకుఁడనియు నందురు. ఇతఁడు మూఁగవాఁడై పుట్టి జగద్గురువులైన కంచికామకోటి పీఠాధిపులగు శ్రీ విద్యాశంకరులచే మంత్రోపదేశమునుబొంది కామాక్షీమంత్రమును జపించెను. ఆతల్లి యనుగ్రహమున మూఁగతనము పోయి మహాకవి యయ్యెను. ఇందసంభావ్యమేదియులేదు. 'తెరతీయఁగరాదా' అన్నత్యాగరాజు మాటను వేంకటేశ్వరస్వామి వినలేదా?

ఈవిషయము నీకవిపంచశతిలో మాటిమాటికిస్మరించెను. "మూకాత్మనామపిమహాకవితావదాన్యాన్" "త్వత్కారుణయా సమృద్ధావాగ్ధాటీ పరిహాసితమాధ్వీకవయతాం" "బుధేవా మూకేవా పరిపతతి తస్మిన్ క్షణమసౌకటాక్షః" "నరీనర్తుప్రౌఢా వదనకమలేవాక్యలహరీ" 'సరీసర్తుస్వైరం వచనలహరీ నిర్జరపురీ సరిద్వీచీనీచీ కరణపటురాస్యే మమ సదా' 'మూకోఽపి ... స్మరతి యః ... ఏకో భవతి స జంతుః లోకోత్తర కీర్తిరేవ కామాక్షి' 'మూకానామపికుర్వతీసురధునీనీకాశవాగ్వైభవం' ఇట్లుమాటిమాటికినీకవిచెప్పుచుంటచే నమ్మదయారసమితనిపైఁ బ్రవహించెననుట నమ్మఁదగినది కాకపోదు.

శ్రీ స్వామిశివానందులు తమ **Lord Siva and His Worship** అను గ్రంథమున 'కంచిలోఁగామాక్షీ దేవ్యాలయమునజపముచేసికొనుచు నొకమూల ముడుచుకొని కూర్చున్న మూఁగవానినాలుకపై నాతల్లివచ్చి బీజాక్షరములువ్రాయఁగా నాతఁడేమూకమహాకవియై శ్రీకామకోటి పీఠస్వామియునయ్యె' నని వ్రాసిరని మామిత్రులు శ్రీ ముదిగొండ వీరభద్రమూర్తి గారు తమ గ్రంథమున వ్రాసిరి.

ఈకవికంచిలోఁగామకోటి పీఠమున 20వ శంకరులుగానుండిరి. "మూకార్భోఽపి జగద్గురోః కరుణయావిద్యాఘనస్యాత్తవా గాచార్యోస్తిహి శంకరేంద్ర బిరుద స్సర్వజ్ఞ పీఠాధిపః"

(గురురత్నమాలిక పేజి 53)

మూకకవిశిష్యులు రామిలుఁడు, సౌమిలుఁడు, మేంఠుఁడు గలరు. రామిలుఁడు తన 'మణిప్రభ' లో గురువగు మూక మహాకవిని స్మరించెను. ఆలంకారికులచేఁ గాళిదాసుకన్న మహా

కవియని పరిశంసింపఁబడిన మేంఠుఁడు కాశ్మీరప్రభువగు మాతృ గుప్తుని యాస్థానమున (430. క్రీ.) నుండి 'రామచరిత' అను 100 సర్గలమహా కావ్యమునురచించెను. మఱియు నీ మేంఠుఁడు 'హయగ్రీవవధ' రచించెను. అందు 'ఖ్యాత శ్రీశ్రీశంకరేంద్ర పరిచరతరకృపాలబ్ధ సాహిత్యవిద్యః' అని తనగురువగు మూక మహాకవిని గామకోటిపీఠాధిపతియైన వెనుకఁగీర్తించెను. స్తుతి శతకమున 'సుపుత్రాశ్చ పాదత్రైతవ ఝటితి కామాక్షికరుణా' అని యుంటచే నితఁడు పుత్రులుకల్గినపిదప నేసన్న్యసించి పీఠాధి పతి యయ్యెనని తలంతును. ఆర్యాశతకమందలి 59- 60- 90 మున్నగుశ్లోకములంబట్టి సమాధియోగముంగూడనీకవిసాధించె నని తలంపనైయున్నది. 'ఉత్తుంగ స్తన మండలీపరిచలన్మాణిక్య హారచ్ఛటా' 'అనంగతంత్రవిధిదర్శిత కౌశలానాం' మున్నగు శ్లోకములనీకవిపరమపవిత్రమైన భక్తిభావమునఁ బరతంత్రుఁడై రచించియుండెను. బిడ్డకుఁ దల్లికడఁజాటేమిటి? ఇట్లీకావ్యము నడిచినది.

శతకముకావ్యమా? అవును. శతకములును గావ్యభేద ములే. 'వాక్యంరసాత్మకం కావ్యమ్' అని విశ్వనాథుఁడన్నను 'రమణీయార్థప్రతిపాదకశబ్దః కావ్యమ్' అన్నపండితరాయల యభిభాషణమునే మనముస్వీకరింతము. అమ్మ యనుగ్రహ మున రమణీయార్థమును బ్రతిపాదింపఁగల శబ్దము ననాయాస ముగా వాడినమహాప్రతిభావంతుఁడితఁడు. 'ప్రజ్ఞానవనవోన్మేష శాలినీ ప్రతిభామతా-తదను ప్రాణనాజ్జీవేద్వర్ణనానిపుణఃకవిః' అని భామహుఁడుపల్కెఁగదా. క్రొత్తక్రొత్తపోకడలంబోవు ప్రజ్ఞప్రతిభయనంబడును. అదికల్గివర్ణనచేయువాఁడు మహాకవి.

మన కవికటాక్ష పాదస్మితాదులవర్ణించుచు నూఱునూఱుశ్లోక ములరచించెఁగదా. ఒక్కొక్కశ్లోకమే యొక్కొక్క కావ్య మనిపించుకొను నన్నందప్పా ? విశ్వనాథుఁడు 'ఖండకావ్యం భవేత్కావ్యస్యైక దేశానుసారిచ' యథా మేఘదూతఋతు సంహారాదయః. అనెంగాన నిది ఖండకావ్యములలోఁ జేరును. ఐనను వచ్చిన న్యూనతలేదు. వామనుఁడు మహాకావ్యము లతో ఖండకావ్యముల జతచేసివానినినిబద్ధకావ్యముల నెంగదా.

వ్యుత్పత్త్యభ్యాసముల వలనఁ బ్రతిభావంతులై కావ్య ములు వ్రాయవచ్చును. దేవతానుగ్రహమువలనం బ్రతిభా వంతులై కావ్యములు వ్రాయవచ్చును. రాజశేఖరుఁడు కావ్యమీమాంసలో 'ప్రతిభావ్యుత్పత్త్యోః ప్రతిభా శ్రేయసీ ఇత్యానందః' అనెను. ప్రతిభావ్యుత్పత్తులలో ప్రతిభయే శ్రేష్ఠ తరమని యానందవర్ధనుఁడనెను. ఏలన ! 'అవ్యుత్పత్తికృతో దోషః- శక్త్యాసంవ్రియతేకవేః. యస్త్వశక్తికృత స్తస్య-ఝుగి త్యేవావభాసతే' ప్రతిభగల కవి తన ప్రతిభచే వ్యుత్పత్తి లేనందువలనఁ గలిగినలోపమును గప్పివేసికొనును. ప్రతిభ లేనందువలనఁ గల్గినలోపమో వెంటనేకనఁబడును. కనుక-

శ్లో॥ రమ్యంజుగుప్సిత; ముదారమధాఽపినీచం;
ఉగ్రంప్రసాది; గహనంవికృతంచ; వస్తు
యద్వాప్యవస్తు; కవిభావకభావ్యమానం
తన్నాస్తియన్న రసభావముపైతిలోకే (దశరూపక)

చక్కనిది గానీ, చక్కనిదికాక పోనీ, గొప్పదిగానీ, కొద్దిదిగానీ, భయంకరమైనదిగానీ, ప్రసన్నమైనదిగానీ, గంభీర

మైనదిగానీ, వికారమైనదిగానీ, వస్తువుగానీ, అవస్తువుగానీ, కవివర్యునిచే భావ్యమానమై రసభావమును గల్గింపనిది లోక మున లేదు. అట్టిచో జగన్మాతనుగూర్చిన గ్రంథము జగన్మా త్రనుగ్రహమువలన మహాకవి నోటరాఁగానానందమున నోల లాడించుటలో సందేహమేమి ?

రసము

అట్లైననిందు రసము గలదా ? ఉన్నచో నేరసము !

విభావానుభావసాత్త్విక వ్యభిచారులచే నానీయమాన మగుస్థాయి భావము రసమని యాలంకారికుల సిద్ధాంతము. దానింబట్టి శృంగారాది నవరసముల స్థాపించి మహానుభా వుఁడు జగన్నాథపండితుఁడు పూర్వపక్ష మెత్తుకొని-

అథకథమేతఏవరసాః భగవదాలంబనస్య, రోమాంచా శ్రుపాతాదిభి రనుభావితస్య, హర్షాదిభిఃపరిపోషితస్య, భాగ వతాది పురాణశ్రవణసమయేభగవద్భక్తై రనుభూయమానస్య దురపహ్నవత్వాత్. భగవదనురాగరూపాభక్తిశ్చాత్రస్థాయి భావః.

అనఁగా నివియేరసములా ? భగవంతుఁడాలంబనవిభా వముగా, గగుర్పాటు కన్నీరు మున్నగునవియనుభావములుగా, హర్షాదులు సంచారులుగా, భాగవతాది పురాణములను విను నపుడు భగవద్భక్తి యనుభవింపఁబడుచుండును. దాని నెవ్వరు త్రోసివేయలేరు. అట్టిచో భగవదనురాగ రూపమగు రతి స్థాయి గాఁగల భక్తిరసము రసముగాదా ? అని శంకింతురా !

"ఉచ్యతే. భక్తేర్దేవాది విషయరతిత్వేన భావాంతర్గత తయా రసత్వాఽనుపపత్తేః"

వినుఁడు చెప్పుచున్నాను. భక్తి దేవాదివిషయకమగు రతికాన
నది రసమనఁబడదు. భావమనఁబడును. ఏలన

"రతిర్దేవాది విషయా వ్యభిచారీ తథాంజితః
భావ ప్రోక్తః" - ఇతిహి ప్రాచాం సిద్ధాంతాత్.

దేవతాది విషయకమగు రతియు, వ్యభిచారులును భావము
లని చెప్పంబడును. అని పూర్వులు సిద్ధాంతీకరించిరి. అని భక్తి
రసమును భావకోటిలోనికిఁ బండితరాయలు మెల్లఁగా నెట్టివేసెను.
ఈగంగాభక్తుని తరువాత మధుసూదన సరస్వతీస్వాములవారు
తన 'భగవద్భక్తి రసాయనము' అను గ్రంథమున భక్తిరస
మును స్థాపించెను.

"శోకక్రోధభయాదీనాం - సాక్షాత్సుఖ విరోధినాం
రసత్వమభ్యుపగతం - తథానుభవమాత్రతః."

సాక్షాత్సుఖవిరోధులైన శోకక్రోధభయాదులకే యనుభవించు
చున్నాముగదాయని రసత్వమంగీకరింపఁబడినది.

"ఇహానుభవ సిద్ధేఽపి - సహస్రగుణితో రసః
జడైస్సైవ తయా కస్మా - దకస్మా దపలప్యతే"

ఇతరరసములకంటె వేయిరెట్లధికముగా భక్తిరసమనుభవింపఁ
బడుచుండనోయి జడుఁడా! భక్తిని రసముగాద నెదవేమిటయ్యా?

"రతి ర్దేవాదివిషయా - వ్యభిచారీ తథాంజితః
భావః ప్రోక్తో, రసో నేతి. యదుక్తం రసకోవిదైః
దేవాంతరేషు జీవత్వాత్ - పరానందాఽప్రకాశనాత్
తద్యోజ్యం. పరమానందరూపే న పరమాత్మని"

రసకోవిదులు దేవాదివిషయకరతిని భావకోటిలోఁ జేర్చిరనె
దరా? పోనిండు. ఇతర దేవతలు జీవులే కాన వారలయందలి

భక్తిపరమానందమును గల్గింపమిచే దానిని భావమన్నననుఁడు కాని పరమానందస్వరూపుఁడైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యందలి భక్తిని రసమని తీఱవలసినదే. ఆభక్తివలన బ్రహ్మానందము కలుగునయ్యా.

"పరిపూర్ణరసా క్షుద్రరసేభ్యో భగవద్రతిః
ఖద్యోతేభ్య ఇవాదిత్య ప్రభేవ బలవత్తరా"

శృంగారాది నీచరసములకంటె భగవద్రతి పరిపూర్ణరసము గలది. మిణుఁగురుపురువుల కాంతికంటెసూర్యకాంతిమిన్నగాదా? అని మధుసూదన సరస్వతి భక్తిరసమును బ్రతిపాదించెను. కాన నీగ్రంథమున రసముగలదు. అది భక్తిరసము. మధుసూదన సరస్వతికి శ్రీకృష్ణుడు పరమాత్మయైనచో మనకవికిఁగామాక్షి వరదేవత. కాన దీనను బరమానందమబ్బును. పెద్దవాఁడగు భరతునివాక్యమునిలిపి గౌరవమిచ్చుటకో, లేక, యెవరికిచ్ఛ వచ్చినట్లువారు క్రొత్తరసములఁ జేర్చుచుఁ బోవుచున్నచో రసముల కవ్యవస్థయేర్పడుననియో, లేక సాధారణీకృతియందు విష్ణుత్వము నశింపవలసియుండుననియో, భక్తిని రసమన లేదను కొందము. ఏమి? యంతమాత్రమున భక్తికిలోటుకల్గునా? రసములలో దీనినిజేర్చనంత మాత్రమున దీనికిలేని గౌరవము వచ్చునా? ఏల? మాటపట్టింపునకై పెనఁగులాట. చిత్తవృత్తి భగవదాకారాకారితమైన నంతకంటెఁ గావలసినదేమున్నది?

'లోకములోననున్న కవులుఁ బుధులుంగని నాదుగ్రంథమం
గీకృతి సేయ రేమొయని ఖిన్నుఁడఁగాఁబనియేమి? యన్యచిం
తాకులితంబుగాక పరమాత్మవిచారగముతోడ రేఁబవ

శ్లోకతఁబొందు సాహ్లాదయమింతకు మించిన మేలుగల్గునే
(శ్రీమద్గురు భాగవతము.)

అని గురుభాగవత కవి వాకొనినాఁడు. కామాక్షిని గుఱించిన భావనలోఁ జిత్తము తాదాత్మ్యమును బొందును. ఇంతకంటెఁగావలసిన దేమున్నది ? లౌకిక విషయముల మఱచి యాతల్లి పాదాలను, జిఱునవ్వులను, కరుణాకటాక్షములను దుదకా దివ్యాకారమును భావనలో భావించుకొని నిలుపుకొని యానందించుట బ్రహ్మానుభూతి కాదా ? ఇంతకంటెఁ దపస్సు కలదా? ఇంతకంటె సమాధికలదా? అందువలన భగవద్విభూతులెన్ని యెన్ని యనుభవగోచరములగునో ఈ పరమ నాస్తికులకు భక్తిశూన్యులకు నేమి తెలియును? ఆమహాభాగ్యము భక్తకవులకే కాని తదితరులకు లేదు. లేదు. కాననే భక్తకవులు లౌకిక విషయము నితివృత్తముగాఁ గైకొనరు. అట్టివారిలో నొకఁడుమన

శ్రీభమిడిపాటి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు

వీరు కృష్ణామండలములోని ఘోషిదేవి శివారు రావివారిపాలెమున వసింతురు. శాండిల్యసగోత్రికుఁడు. వెలనాటి వైదిక బ్రాహ్మణుఁడు. వీరి తాతగారు పేరయయజ్వ వేద వేదాంగములు పురాణ ధర్మశాస్త్రములు నధ్యయనించినవారు. వారి పెద్దకొడుకు వేంకటాచలపతిశాస్త్రి, ధర్మశాస్త్రవేత్త. నిరతాగ్నిహోత్రి. వారి ధర్మపత్ని పిచ్చమాంబ. ఈపుణ్యదంపతుల నోములపంటయే మన వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు. వీరు వికారివత్సర శ్రావణ కృష్ణపంచమి జనించిరి. తండ్రికడనే స్వాధ్యాయాధ్యయన మొనర్చి శ్రౌతస్మార్త కర్మాధికారి

యయ్యె. అంతతోఁ దనివిసనక బ్ర॥ కుప్పా వేంకటేశ్వరశాస్త్రుల
వారి చెంత నాటకాంత సాహిత్యము నభ్యసించెను. తర్క
ప్రకరణములు కౌముది వల్లెవేసెను. పూర్వసుకృత వశమునఁ
బుట్టుకం దొట్టి కవిత వెంటనుండ దానియందచందములదిద్దుచు
బ్ర॥ నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తిశాస్త్రులవారు పెంచి పెద్దఁ
జేసిరి. శర్మగారి కుమార రత్నము వేంకటలక్ష్మీనరసింహ
శాస్త్రి వీరునుషోడశకర్మాధికారియౌటయేగాక 'నవోదయము'
మున్నగు కావ్యముల రచించి సత్కవులైరి. ఇట్టిది వీరి పవిత్ర
మైన వంశము.

శర్మగారుతొలుత విద్యారణ్యస్వాములవారి శంకరవిజ
యమునాంధ్రీకరించిరి. దానినాంధ్రదేశమందలి విద్వత్కవులు
మహామహులెందఱో ప్రశంసించిరి. ఆవలఁ గూర్మమహాపురా
ణమునాంధ్రీకరించిరి. పిదపఁ బ్రసన్న రాఘవముఁ దెలిఁగించిరి.
దీనినాంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమాదరించెను. అంత శంకరభగ
వత్పాదుల దేవీస్తుతి పరములగుశ్లోకముల 'దేవీస్తుతికదంబము'
అను పేర ననువాదమొనర్చిరి. ఇప్పుడీ మూకమహాకవికృతముఁ
గామాక్షీ పంచశతిని బద్యములలో వ్రాసిరి. మామిత్రులు
శ్రీ ముదిగొండ వీరభద్రమూర్తిగారును మిక్కిలిహృద్యముగాఁ
బంచశతినాంధ్రీకరించిరి. మఱియు శ్రీమధునాపంతులసూరయ్య
శాస్త్రిగారును 'దేవీనవతి' అను పేర నచట నచటంగల శ్లోక
ములఁదొంబదింటినిగొని తెలుఁగుచేసిరి. చేయనిండు. ఆతల్లి
నెందఱుస్తుతింపరాదు. ఎవరిభక్తివారిది. ఎవరి పాకమువారిది.

మనశర్మగారాంధ్రీకరణముననందె వేసినచేయి. వారు
వ్రాసినగ్రంథములెల్ల నాంధ్రీకృతములే కాన నందలిలోఁతు

పాటులు వారికిఁ దెలిసినట్లాగులకుఁ దెలియవన్న సతిశయోక్తి కాదు. వాదప్రతివాదములుశాస్త్రీయప్రసంగములు పారిభాషికపదబాహుళ్యముగల శంకరవిజయము సేయలవోకగా నాంధ్రీకరించిన వీరికిస్తుతిపరమగు పంచశతి యాంధ్రీకరణము వేలపిండి గాదా. ఇతివృత్తములుగల కావ్యముల నాంధ్రీకరించుటకు శ్రీనాథుఁడొరవడిపెట్టెంగాని యిట్టివానికిఁ బెట్టలేదు. అందువలన వీరేయాంధ్రీకరణమునఁ బెక్కుదారులు త్రొక్కిరి,

శ్లో॥ కామపరిపంథి కామిని కామేశ్వరి కామపీఠమధ్యగతే
కామదుఘాభవకమలే, కామకలేకామకోటి కామాక్షి.

దీనికెంత శ్రమపడవలయు ? యతిని గూర్చుకొన్నఁజాలునుగా

కం॥ కామవిరోధిప్రియుని కామేశీ ! (ఆర్య49)

ఇట్లు వ్రాసిరి. మఱి యింతకంటె నీశ్లోకము నేమహాకవియు నెట్లు వ్రాయును ?

శ్లో॥ సమరవిజయకోటీ సాధకానందధాటీ – మృదుగుణ
పరిపేటీముఖ్యకాదంబవాటీ మునినుత పరిపాటీ మోహితా
జాండకోటీ–పరమశివ వధూటీ పాహిమాం కామకోటీ

దీనికిఁ దెనుఁగున యతిప్రాసల నంటించి కొన్నఁ జాలుఁగాఁ [చూడుఁడు. స్తుతి 100 ప.]

శ్రీవీరభద్రమూర్తిగారు నించుమించుగా నీశ్లోకమునిట్లే తెనిఁగించిరి. ఎవరైన నట్లే చేయుదురు. అంత్యప్రాసాలంకారము ననాదరింతురా ?

కృష్ణకర్ణామృతమున :

"హే గోపాలక హే కృపాజలనిధే హేసింధుకన్యాపతే
హే కంసాంతక హే గజేంద్రకరుణాపారీణ హేమాధవ

హే రామానుజ హే జగత్త్రయగురో హే పుండరీకాక్ష"

అనియున్న శ్లోకమును వెలగపూడి వెంగనామాత్యుఁ డేమి చేసెను.

శా. ఓ కారుణ్యసముద్ర యోకరటిరక్షోదీర్ణ యో మాధవా
యో కంసాంతక యో రమాసహచరా యో వల్లవీకింకరా
యో కంజేక్షణ యో జగద్గురుమణీ యో రోహిణేయానుజా.

అనియేగా వ్రాసినది.

వీ రెక్కడనైన నొక్కచోట సంబుద్ధిపదమునో విశేషణ పదమునో మూలమును మించి యొక్కదానిని వాడుదురు. అన్ని శ్లోకముల నెక్కువ తక్కువ లేకుండఁ బద్యముల నిముడ్చిరి. ఇది యెన్నదగిన విషయము. మూలకవి యైనను దనశ్లోకమునకు సరియగు తెనుఁగు పద్యము తానే వ్రాయుచోఁ గొంత శ్లోకమైన మిగులును. కొంత పద్యమైన మిగులును. ఎక్కువ తక్కువలు లేకుండ వ్రాయలేఁడు. మఱి యీన కవి యెట్లు వ్రాసెనో యాశ్చర్యముగా నున్నది. మఱియు వీరు పద్యము వ్రాసికొనుచుఁ బోవుటయే కాని ముందు వెనుకలుఁ జూచుకొనుచు నాలోచించి పదముల మార్చుకొనుచు వ్రాసినట్లు కన్పింపదు; అట్లే మార్చుకొన్నచోఁ "కామేశి తాఁ. పవిత్రత్వంబు కామాక్షి తాఁ. "మదనార్యురస్సీతక కుఁ దెలియనా ... ..." 'విలుఁ బాశమునంకుశమున్ లలిఁ గరములఁ దాల్చి ... సులలిత మాకాంచిశంభు శుద్ధాంతమహో' అనఁ విధముగ బద్యము లుండునా? కొన్ని యెడల మాత్రము వెనుకకుఁ దిరిగి చూచినట్లున్నది - ఆర్య 91 పద్యము చూడుఁడు. మొదట వ్రాసిన పద్యమున

నంత్య(ప్రాసముఁరాలేదని మఱొకపద్యము 91వ్రాసిరి. ఇట్లుకొన్ని యెడలనొకశ్లోకమునకు రెండుపద్యములు వ్రాయఁబడినవి. అట్టి వానికిఁ బద్యసంఖ్యనొక్కటియే యిచ్చిరి. ఇట్లు పద్యసంఖ్య నిచ్చుటవలనఁ గావలసినవారు పద్యములకు మూలశ్లోకముల సులభముగాఁ దెలిసికొనవచ్చును. అందుకనియే శతకారంభ పద్యమునకు సంఖ్యనొసఁగరైరి. సంస్కృతము నందలి కొన్ని పదములను యమకాంతములను గ్రియలను దెలుఁగులోనికిఁ దే వీలులేదు. అవిశ్లోకముననలంకృతములై మెఱయుచుండును.

'తాపింఛ స్తబకత్విషే తనుభృతాం దారిద్ర్యముద్రాద్విషే
...కంపాతీరము పేయుషేకవయతాం జిహ్వాకుటీంజగ్ముషే'

ఈయంత్యప్రాసము తెలుఁగులోనికి రాలేదుగాన ఘనకవిగారు 'చీఁకటిపూగుత్తి చెలువంబునన్నించి మెయినూనువారి లేమి నిగొలంచి...' స్తుతి. ౨ప. అని మఱొక యంత్యప్రాసమును లంకించుకొని నిర్వహించిరి.

'రాకాచంద్రసమాన కాంతివదనా నాకాధిరాజస్తుతా...
మూకానామపికుర్వతీ సురధునీనీకాశవాగ్వైభవం'

ఇట్లాదుపై నపద బంధములతో రెండుదళములప్రాసములతో నున్నవాని నాపాకము చెడకుండఁ దెనుఁగునకుం దెచ్చుట మిక్కిలి కష్టము. అక్కడికిని

"పోతేన పాతకపయోధి భయాతురాణాం
పూతేన తేన నవకాంచన కుండలాంశు
వీతేనశీతలయ" ఈ మొదలైన శబ్దాలంకారములఁ

బోకుండఁబట్టిరి. చూడు. పాద. 101ప. కొన్నియెడల మూల మునకు మెఱుఁగుపెట్టిరికూడ - చూడు. ఆర్య 42ప.

ఇంక నర్థాలంకారముల నిందుజ్జగింపఁ బడినదొక్క-టియులేదు. "జాతాశీతలశైలతః ... కాపి తటినీకారుణ్యపాథోమయీ-ఇట్టి శ్లోకములందలి స్వారస్యముచెడకుండ సముచితముగా ననువదించిరి. వ్యాఖ్యానములేనిచో దురవగాహమగు తావుల వీరు మక్కికిమక్కి వ్రాయక విస్పష్టముగా వ్రాసిరి. 'జలధిద్విగుణితహుతవహ-దిశాదినేశ్వరకళాశ్వినేయదళైః' దీని నిట్లే వ్రాసిన నెందఱు గ్రహింపఁగలరు ? చూడు. ఆర్య 96ప. స్పష్టపఱచిరి. ఇట్లే యోగపరమైన శ్లోకముల సొంపుగా ననువదించిరి.

ఏల పెక్కులు ? వీరిది తుచ తప్పని యనువాదము. ఈ యైదుశతకములలో మందస్మిత శతకము గట్టిది. అనువాదకుని బట్టి చూచునది. అయినను మనకవిగారు తిన్నఁగ నేగట్టెక్కిరి. కారణము కవిగారికి సంస్కృతమున సమధిక పాండిత్యముంటయే. కనుకనే వీరిశైలి సంస్కృత పద భూయిష్ఠమై యుండును. అందువలనఁ గొన్ని యెడల నన్వయకాఠిన్యము కన్పట్టుచున్నది. ఒక శ్లోకమున కొకపద్యము వ్రాయవలెనన్న దీక్షచే నిదితప్పనిసరి యగుచున్నది. ఇట్టి పవిత్ర గ్రంథమును శర్మగారుద్దండపండితమండల ప్రకాండులైన బ్రహ్మశ్రీ నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రులవారి కంకితమిచ్చిరి.

అన్నగారూ ! ఎందుకండీ మీకీ యాయజూకులకన్య. ఇది సుగుణవతియైనను నిరంతర యతిగణపరివేష్టిత. మందస్మిత కటాక్షయైనను బదములు ధ్వనించుచుండును. ఆర్యాస్తుతిపరాయణయైనను బ్రాసములఁ జూపుచుండును. ఈమె భావములకు మీరు మురిసితిరా ? పంచవిషయి యని భ్రమపడితిరా ?

ఈమె నలుగురి నోళ్లలో నానుంజుమీ. ఇల్లిల్లుందిరుగుంజుమీ. ఈమెను దేశముమీఁదఁ బడకుండ నాపఁగలరా? అదుపులో నుంచుకోఁగలరా! మీరెప్పుడో తెల్లవాఱకముందు నాలుగు గంటలకేలేచి జపముచేసికొనుచు జాము ప్రొద్దెక్కిన పిదపఁ గాని యీవలకు రారైతిరి. ఈలోఁగా విశ్వమీటు పోయినను గన్నెత్తి చూడరు. పల్కరు. పోనీ తరువాతనైన గృహకార్య నిమగ్నులగుదురా? కారు. మడితోనే కూర్చుందురు. మైల పడరు. గడపఁ దాఁటరు. భాష్యమును జూచుకొనుటయో నానాశాస్త్రాది పాఠములు చెప్పుటయో గ్రంథములు రచించు కొనుటయో. ఇంతలో మాధ్యాహ్నికకర్మములు. భోజనము తదనంతరమైన నింటిపని పట్టించుకొనరు. మడితోఁ బద్మాసనము వేసికొని కూర్చుందురు. ఇఁకఁ బ్రతిఫలమేమాత్రము నొల్లకయే సర్వసమదృష్టితో జాతకములు చూచుట, ప్రశ్నలు చెప్పుట ముహూర్తములు పెట్టుట, లేఖలు వ్రాయుట, కైతలఁదప్పులు చూచుట, వ్యవహారములు చెప్పి చేయించుట, కాచుకొని యున్నవారి యక్కఱలు దీర్చి పంపుట. అబ్బా! విసుగు విరామమును లేకుండఁ బ్రొద్దుపుత్తురు. ఇంచుకసేపైన నడుము వాల్పరు. ఎంతప్రొద్దుపోయినఁ గొడుకులు తెచ్చి చూపు నాయవ్యయముల లెక్కలు సరిచూడ వలసినదే. వేలువచ్చిన మోదములేదు. వేలుమునిఁగిన ఖేదములేదు. ఇచ్చినఁ దీసికొనుట. ఈకున్న నూరకుండుట. ఒంటిపూట మెతుకు. ఇట్టి జ్ఞానవైరాగ్య సంపన్నులకు మీకు నఱువదియవపడిలోఁ గన్య కావలసి వచ్చినదా?

అన్నగారూ! ఎన్నఁడైన నొక్క బంధుగునింటఁ జివ
అకు వియ్యంపు నింటనైన "అమృతమస్తు" అన్నారా?
చెప్పుఁడు. గత్యంతరము లేక పరగ్రామ మేగినచో నున్నన్ని
నాళ్లు ఫలాహారమే గాని యన్నపూర్ణ దర్శనము చేసితిరా?
ఆజనూత్రైనఁ ద్రికాల సంధ్యావందనము జరుగవలసినదే.
ఒక్కసారియైనఁ జతుర్థార్ఘ్య మిచ్చితిరా? ఎంతయసిధారా
వ్రతము! ఇట్టి మీకా యీకన్య చెప్పుఁడు. అదిగాదు
తమ్ముఁడా! ఆకన్యకయే వలచి వచ్చినదనెదరా? మంచిది.
కానిండు. ఈకన్య సువర్ణాలంకృత. గుణవంతురాలు. జాతి రీతి
నీతి కలది. శయ్యాసౌభాగ్యము-పాకనైపుణినందినది. మంచి
వృత్తము కలది. విజ్ఞానవతి. కాన బహుశాస్త్రములలోఁ బండి
తుఁడవనియు ననేక గ్రంథములు రచించినవాఁడవనియుఁ దినఁ
బెట్టంగలవాఁడవనియు నైష్ఠికుఁడవనియుఁ దలంచినది కాబోలు.
సరే. శుభమస్తు. శీఘ్రమేవ కార్యసిద్ధిరస్తు.
అయ్యా! శర్మగారూ! కృతార్థుఁడవు కాకేమి?

మ॥ తెనుఁగాకొట్టినపిండి సంస్కృతమొ స్వాధీనంబుచిన్నప్పుడే
ఘనశాస్త్రంబులొ జన్మసిద్ధములు సత్కావ్యాళి నిర్మించు పా
ల్పొ నినుంబుట్టకమున్న చేరె నిపుడల్లుండో లభించె న్సుధీ
వనజాతోద్భవుఁడెంత ధన్యుఁడవు సుబ్రహ్మణ్యవిద్వన్మణీ!

ఇఁకఁ జక్కని స్వతంత్రకావ్య నిర్మాణమున భారతింగై
సేయ మీకాయురారోగ్య భాగ్యముల ననుగ్రహించు గాక
యని యీశ్వరుని బ్రార్థించుచున్నాఁడను.

గుంటూరు
20-7-1959

మిన్నికంటి గురునాథశర్మ

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తయేనమః

కృతి స్వీకృతి

శ్రీమేధామయ దత్తమూర్తి సకలేద్వీశ్వేశ నాగేశ్వర
శ్రీనారాయణ వేంకటేశ వరద శ్రీరామ రంగాంకిత
స్సర్వేషాంహృదయాబ్జపీఠ నిలయ స్తత్తన్మతి ప్రేరక
స్సుబ్రహ్మణ్యకృతి ప్రదానసమయేకుర్యాద్యశశ్శ్రీయసే 1

భారతిహోమకుండమున జ్వాలలనుండియె దండినే ‘కవిం’
గారటితంబొనర్ప విని కాళికిదాసుఁడు ‘వీఁడెవండె ? రం
డా ! రవళింపవే’ మననెయానవు ‘నీవగుదేన’ యన్న నా
ధీరునెమూకఁజేసిన నుతింబలికె న్నత పంచకంబుగాన్ 2

త్రిసకప్రాయమయ్యెహికంబయిన మాదాంపత్యపుస్సష్టి పూ
ర్తిసమీపింపఁగ నున్నయిత్తఱి సపత్నిందార్చుచుం ‘బార్వతిం’
గుసిలింపంగనఁజేయనోయన వితాకుంగొల్పనీ ‘మూకఁ’ దె
చ్చి సమర్పింపఁగ దక్షిణేశతమూర్చె న్దక్షిణాంకాంకునిన్ 3

ఆసను జెందఁగన్నె కపహాస్యమొనర్తురు లోకులెల్లరున్
శాసనమావిరుద్ధమవుఁజానమటొక్కతె చిక్కనే కొవం
గాసరిచేరస త్తతి యిఁక న్నయిసంగతికా కథోగతిన్
దోసిలియొగ్గ నేమనిన దోసమవుంగద త్రోసిపుచ్చినన్ 4

శ్రీదపరిగ్రహంబులను జెప్పిరికన్నియభూమి విద్దియన్
గాదనకుండఁ గైకొనఁగఁ గావ్యకుమారిక యగ్రగణ్యగా
నాదటరా నయాచితమిదౌటను శుల్కముఁగోరకుంట మ
ర్యాదయెచూడఁ జుల్కనగనంచుఁగొనం జేయిసాఁచితింగడా 5

కనినన్ను 'స్గురుదత్తసాధ' గతుని స్గన్యామణించెచ్చి కూ
ర్చెనుశిష్యుం, డెటువార్ధకంబునను గాసించెట్టునో! పుట్టువీఁ
కనుదుస్సాధ యనంగనై బిరుసుపాకం, బర్ధసాహసిఁ దా
నని దుర్గ్రావదబంధ సంధియుత గర్వారంభ సంరంభగాఁ. 6

తాతకుదగ్గునేర్పుటకె తారసిలన్నను? నిన్నుఁగన్న ప్రి
జ్ఞాతిశయుం డనన్యగుణగణ్యుఁ డుపాత్తసుసాహితీధనుం
డాతత 'కూర్మ' 'శాంకర' మహా 'లహరీ' సుగమ 'ప్రసన్న' వి
ఖ్యాతబుధేద్యవాక్ప్రచయుఁడై వినయైక నిధానమౌఁగదా 7

ప్రాంచితవాగ్రిమన్ భమిడిపాటికులీనుఁడు సుబ్బరాయఁడే
దించు చిటాంధ్రసీమలపథిన్నిను మెట్టఁగఁజేసి నెట్టనన్
గొంచరుదెంచె నియ్యెడ కకుంఠిత సద్గతివౌచుఁ దండ్రియా
ర్జించిన కీర్తికి న్మెఱుఁగుఁజేయఁ గడంగుమి సాధువర్తనన్ 8

ప్రాకటసత్కవిత్వ 'గురుభాగవత' ప్రసృతాచ్ఛకీర్తి, వి
ద్యాకుశలత్వ దేశికపద ప్రకటీకృత షష్టిపూర్తి, క
న్నాకగు మిన్నకంటి గురునాథకవీంద్రునుపోక్తి తోడుగా
నాకరమందుఁజేరితి వసంత మహాసుకృత ప్రశస్తిగాన్ 9

అకలంకుం డెవఁ డద్వయప్రథితి సర్వాంతర్గతుండౌనో యా
సకలేశుం డె మదంతరంగ గతుఁడై సంతుష్టి నూతార్గొ సం
గి, కృతార్థత్వము నీకునీపితకొసంగెంగాక, యేనెవ్వఁడన్!
సుకృతీ! యీవిలనిల్చునందనుక సంశోభిల్లవర్ధిల్ల నౌన్. 10

బందరు. నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి.

కృతిభర్త
శ్రీ వే. బ్ర. నాదెళ్ల
మేధాదక్షిణామూర్తిశాస్త్రిగారు

కృతికర్త
భమిడిపాటి
వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ

శ్రీ మేధా దక్షిణా మూర్తయే

కృతి సమర్పణము

శ్రీ కాంచీపురి భద్రహర్మ్యమున సుస్మేరాస్యమొప్ప న్కృపా
లోకప్లావిత లోకయై శ్రుతిశిర శ్లోకైక్య ప్రభావాఢ్యయై
యేకామ్రేశ్వరుతో సతంబెసఁగు సర్వేశాని భద్రాత్మిక
న్శ్రీకామాక్షి భజింతు సంతతము శ్వశ్శ్రేయ స్సమభ్యర్థినై 1

ఆననమందు వక్షమున నర్ధశరీరమునందు వాణి నం
భోనిధిసంభవ న్గిరిజఁ బూని జగంబుల కెప్పుడున్గృపన్
స్త్రీ నర యోగజంబగు స్థితి న్వెలయించెడు వేదమూర్తుల
న్నే నజ విష్ణు శంకరుల నిర్జరవంద్యులఁ గొల్తు భక్తితోన్ 2

వాణికిఁ గలవాణికి సం
త్రాణన గుణమణికి నిందిరారమణికి శ
ర్వాణికి నభయదపాణికిఁ
బాణుల జోడించి భక్తిఁ బ్రణతులొనర్తున్ 3

దండము లర్పించెద వే
దండాస్యున కంతరాయ తతిహారునకు వి
త్రాండార్చితునకుఁ గరుణా
మండితునకు భక్తి నే నుమాతనయునకున్ 4

తెలుఁగున సంస్కృతమ్మున మతిప్రతిభ న్దగు సత్పురాణవ
క్తల గణనీయుఁడౌచు వితతంబగు నైష్ఠికత న్జెలంగి ని
స్తులకృప నన్ను దిద్దిన విశుద్ధచరిత్రు సుధీకు వేంకటా
చలపతిశాస్త్రి మజ్జనకు సాధ్విని బిచ్చమమాతఁ గొల్చెదన్ 5

శ్రీకాంచీ నగరీశ్వరీ విమల నిస్సీమానుకంపామృతా
సేకంబబ్బ హిమాగమూర్ధ వింఖర చ్ఛ్రీజాహ్నవీధారదా
శ్రీకి న్దీటుగ శ్లోకపంచశతి వాసింబల్కి శ్వశ్శ్రేయముం
జేకొన్నట్టి మహాత్ము మూకసుకవి శ్రేణీంద్రుఁ గొండాడెదన్ 6

అక్షరము లొమ్దలొక్కని దయాంతరులై తగ నన్ను దిద్ది భ
వ్యక్షమ కిక్కలైన గురువర్యుల నార్యుల సాధుశీలురన్
దక్షుల నెల్లవిద్యల నతండ్రిల శిష్యులఁ దేర్ప నేర్పుతో
నీక్షితిఁ గ్రాలువిద్వరుల నెంతు నిరంతర మంతరంబునన్ 7

తనదౌ నామమె తారకంబయిన మంత్రింబౌట నిద్దాని భూ
ర్యనుకంపన్దగి నాకుఁగూర్చిన సుధీంద్రాగ్రిణ్యు 'నాదెళ్ల' వం
శ్యుని దీవ్యద్ధరితాచ్ఛగోత్రభవు దక్షు న్దక్షిణామూర్తి నా
త్మను నెంతు న్పురుషోత్తమాత్మజుని మేధాదక్షిణామూర్తినిన్ 8

శివు నారాయణుఁ బద్మసంభవు మునిశ్రేష్ఠు న్వసిష్ఠాఖ్యు శ
క్తివిదగ్రిణ్యుఁ బరాశరు న్నిగమశక్తి న్వ్యాసు నాత్మజ్ఞశి
ష్ట విభూషు న్శుకు గౌడపాద యమివార స్వామి గోవిందయో
గివరు న్శంకరపూజ్యపాదముఖుల న్గీర్తింతు గుర్వగ్ర్యులన్ 9

వాకొందు న్నువచోభిలాషినయి నే వాల్మీకిని న్వ్యాసు స
ద్ధీకు న్మూకునిఁ గాళిదాసు భవభూతి న్భారవి న్భాసవి
ఖ్యాకు న్బాణు మయూరు దండి జయదేవాభిఖ్యు శ్రీహర్షు న
స్తోకప్రాభవ సంస్కృతోక్తిఁ గవిసందోహంబు సద్భక్తితోఁ

పలుకులఁ దేనెలొల్కఁ బ్రతిభా విలస ద్వరభావయుక్తి మం
జులమగుశయ్య గాంగఝరి శుద్ధినిమించెడు ధార నోరిమిన్
దెలుఁగున భారతాదుల వినిర్మితిఁజేసి యశంబుఁగన్న భ
వ్యులసుకవీంద్రుల న్విబుధయూధసమర్చ్యులఁగొల్తునెల్లరన్ 11

మిత్రుఁడు సత్ప్రభువర్ధనుఁ
డత్రాసుఁడు లోకబంధుఁ డగుభాస్కరు లో
కత్రిక భాసక భాసకు
నేత్రముల న్మూసి గూబ నెఱిఁ బాయదొకో ? 12

అని యిష్ట దేవతాప్రా
ర్థనమును గురువందనంబు రాజత్సుకవీ
డ్వినుతియుఁ గుకవినిరాసముఁ
బొనరిచి మూకకవిరచితము న్నతిఁగంటిన్ 13

మూకమహాకవిగ్రథితమున్ రసయుక్త మలంక్రియాఢ్య మా
ర్యాకమనీయపాద దరహాస కటాక్ష నుతి ప్రథాలస
చ్ఛ్లోకశతంబు లైదుగల సూరిగణ స్తవనీయ కామిశా
నీకదమున్ స్తవంబుఁ గని నేఁ గృతినాటకుఁ దెల్గొనర్చితిన్ 14

శక్తియు శక్తిమంతుఁడును సద్గురువు స్వరమాత్మనా శ్రుతి
ప్రోక్తి 'యభిన్న మే' యనుచు నూఁదివచించుటఁజేసి యాదరో
ద్రిక్త గురూపదేశపు గరీయతఁ జేసియె బ్రహ్మమాట య
న్సూక్తినిఁబొందనౌట గురుమూర్తిపదాబ్జమె తారకంబగున్ 15

పరమర్షిప్రకరాగ్రుఁడౌ హరితు సద్భవ్యాచ్ఛగోత్రంబున
న్ధరణీదేవులు వైదికామ్నాయముతో దైవారు వెల్నాఁడునాఁ
గ రసన్యాఖయొకండు పావనత గంగన్మించె "నాదెళ్ల"నా
ధరలోఁ దానుపనామముంగనిన విద్వద్వంశ మందొప్పెడిన్ 16

సీతారామవరాగ్రహారమనఁగాఁ జెన్నొందు శ్రీకృష్ణవే
ణీతీరంబున పీఠికం డటబుధానీకేడ్య సద్వర్తన
స్ఫీతు 'ల్నాదెళ'వంశ్య భూసురులు వాసి న్భవ్యవిద్యాకులు
న్జ్యోతిశ్శాస్త్రవిదగ్రులొప్పిరివదాన్యుల్సత్తపస్స్వగ్రగణుల్ 17

నరసింహభట్టునా వఱలె నాకులమందు
ధాతమై వేదవిద్యాప్రిత గణ్యుఁ
డాతనిపుత్త్రుఁడై ఖ్యాతి నాఘనుఁబోలె;
నాగేశ్వరాభిధా నాగమజ్ఞుఁ
డాసుధీవరునకు వాసి వేంకటసంజ్ఞి
కుండు దైవజ్ఞవంద్యుండు తనయుఁ
డమ్మహానిధికి విఖ్యాత్మునం డెనయాచు
సుతుఁడు సుబ్రహ్మణ్య కృతిరహించె॥

సుగుణాఖనియును విద్యాధన గరిమఁదగు
నప్రతిగ్రహుఁ డాతఁ డద్వ్యప్రతిభునిఁ
గామయార్యుని సుకలాభిరాము నలఘు
సుమతిని వదాన్యుఁ బుత్త్రరత్నమును బడసె 18

అనువృత్తిం దగు సాధ్విఁగూడి యనిశం బామ్నాయ సంప్రోక్తరీ
తిని వర్తించెడు నవ్వదాన్యునకు సద్ధీమంతులా మూగు రీ
శునకు న్మాన్నిభవక్త్రి షణ్ముఖ గణస్తోమేశులట్లొప్ప స
త్తనయుల్సన్నయు లుద్భవించిరి ప్రమోదం బంద మాతాపితల్ 19

కరిమ నారాయణశాస్త్రివర్యులును సుబ్రహ్మణ్యులు న్పూరుషో
త్తముఁడ న్సార్థక నామధేయుఁడగు విద్వద్వర్యుఁ డశ్రాంతహృ
త్కమలాసాదిత సర్వదుఃఖహర మేధాదక్షిణామూర్తి పా
దమణిద్వంద్వుఁడు ద్వంద్వదూరుఁడుఁ బ్రశస్తబ్రహ్మనిష్ఠాతుఁడున్

ఆమహితుండు శైశవమునందె సుధీకులు మెచ్చ నగ్రసే
వా మహితాదరుండగుచు వాసిగడించెఁ గ్రమంబుగా సుమే
ధామణిభూషుఁడై కలల దార్ఢ్యము నంచితవర్తనంబు స
త్యామలమంజులోక్తి విబుధాళివిధేయత దైవభక్తినిన్ 21

చిఱునగవొప్పఁగా నమల శేముషి నాతఁ డశేషభాషల
న్సురుచిర పాండితీగరిమ శోభిలి తెల్గున సంస్కృతంబున
న్సరసకవిత్వము న్లలితశయ్యను గీర్వణనాంఘ్రికంజ నూ
పుర కలకింకిణీధ్వనులఁ బోలి నుడు ల్నెగడ న్వచించెడున్ 22

పలుకన్నక్యమె పూరుషోత్తమ కవీట్పాండిత్యపుంజేవ న
య్యాలఘుం డాంధ్రమునం జతుర్విధముల౯ హర్షంబు నెంతేసుధీ
కులు వొంద న్మృదురీతిఁ గోశములఁ బెక్కుల్నాటికిన్నిర్మించమం
జులశయ్యా న్విరచించి మించెఁ బ్రతిభాస్ఫూర్తి న్ధరిత్రీస్థలిన్ 23

హిందీభాషను నాటకంబుల సమగ్రిజ ద్రసంబాగరి
న్సందీప్య ద్వ్యమకంబు లర్థవరభూషాభ్రాజమానంబులై
చుం దీపింపఁగ ముప్పదింటికిఁ బయి న్నూరుల్నుతింపంగనా
నందంబంది రచించె నారవినిశానాథంబుగా నిల్వఁగ౯ 24

కౌండిన్యామలగోత్రులై కలలవిఖ్యాతి న్గడుంగాంచి వి
త్కాండాగ్రియులు వైదికు ల్ద్విజులు సత్యస్థేము లొప్పారి రు
ద్దండు 'ల్జమ్మలమడ్క' యన్నిలయహృద్యప్రఖ్యచేఁ గ్రాలు వా
రండప్రోద్భవవాహ గోపవరయుగ్మాంఘ్ర్యంబుజారాధకుల్ 25

వారలలో శ్రీలక్ష్మ
నారాయణసూరి శ్రుతిగణజ్ఞుఁ డెసఁగెఁ గో
డూరనునూరను రాజ్యర
మా రామామణి సుధీసమంచిత సతిగా౯ 26

ఆదంపతు లెంతయుస
మ్మోదంబు నెడందనందఁ బుత్త్రిక సర్వే
ట్పాదాంబుజషట్పద ల
క్ష్మీదయితం బోలి పొడమె సిరకిరవాచున్ 27

ముక్తికాంతాభిధాన సంయుక్త సర్వ
సుగుణమౌక్తిక నికర విశుద్ధబుద్ధి
యంబికాపాద కమలార్చనంబు నెఱపు
భవ్య సౌభాగ్యనిలయ సంస్తవ్యచరిత. 28

ఆదర్శ భూతులై తగు
నాదంపతు లట్టిపట్టి నతులప్రేమ
న్నాదుచు దిద్దఁగ సన్మే
ధాదీప్తియు మేనిచెన్నుఁ దనర న్సతికిన్ 29

హారితసగోత్రుఁడై యెసఁగు నప్పురుషోత్తముఁ డన్నసత్కవీ
శ్వరునకు సాంబపాద జలజద్వయ సంతతసక్త సన్మనోం
బురుహునకు న్గలానికర పూర్ణునకు న్సకలానవద్య భా
సురగుణ ముక్తికాంత సుత శుద్ధమనస్క నొసంగి రర్మిలిన్ 30

శివుసామేనినిఁ గొన్నగౌరిని రమాసీమంతినిన్ స్వీయభ
ర్తృవరోరస్స్థలనిష్ఠ మాటలనె తృప్తి న్భర్తకున్గూర్చు చె
ప్పు విచిత్రక్రమమై చరించు పలుకుంబోటి న్సతీత్వంబునం
దు వెసన్మించినముక్తికాంతసుమతిస్తోమాగ్రి నెల్లెంచనౌ? 31

ఉత్తమయోగియైన పురుషోత్తమసత్కవి ముక్తికాంతదా
పొత్తున గేహిశీర్ష వరభూషణుఁడై నిజధర్మయుక్తి సం
పతునమించి యీవిఁదగి పట్టకదేనిఁ బరోపకారిత
న్వోత్తృతఁ దాల్మి కల్మినిఁ బవిత్రితమించెమనీషులెంచఁగన్ 32

ఆమహనీయువర్తన మదద్భుత మాశ్రివు నశ్రిమమ్ముగా
మోమున స్మేర మొప్ప లవముం గన కేమ్రిథ బోధఁదేర్చి వి
ద్యామణి సల్పుఁగొల్పు వితతమ్మగు మోదము శాంతిదాంతి ని
[illegible] 33

తనకుంబేర్మి గురూత్తముండిడిన మేధాదక్షిణామూర్తి పా
వనమంత్రంబు జపించి సిద్ధిఁగని దివ్యత్తత్స్వరూపానుసం
ధి నివిష్టాంతరుఁడై యజస్రమునుసందీపించు నాగేహివ
ర్యున కాదైవమె పత్నియన్మకురమందొప్పం దనూజన్ముఁడై 34
అనఘుం డక్కవివర్యుఁ డాత్మసతియా నాముక్తికాంతాసతీ
జనతాశేఖరదా సమీపమున భాస్వత్తేజుఁడౌ నాత్మనం
దను నీక్షించి ముదంబుతోనిడియె 'మేధాదక్షిణామూర్తి' యం
చును నన్వర్థసమాఖ్య సూనృతవచస్కుండౌచుఁ దానర్మిలిన్ 35
క్రమత న్వృద్ధిని శుక్లపక్షమున నక్షత్రాధిపుండట్లు చొ
క్కములౌ సత్కలలన్గమించి పితృభక్తశ్రేష్ఠుఁడై శేముషీ
సముపేతుండయి తల్లిదండ్రుల సువాత్సల్యంపుఁటిల్లౌచు ను
త్తమత న్సంస్కృతినందియొప్పఁగడు మేధాదక్షిణామూర్తి తాఁ
పసుమర్త్యాఖ్య సదన్వయ ప్రభవయా పార్వత్యభిఖ్యాసము
ల్లసిత న్సాధ్వీత కిక్కయైన సుగుణాలంకార సౌభాగ్య భా
గ్యసమేత న్పతిసేవనాభిరత వాగ్గారీరమార్చ్యానిశా
భ్యసనన్పత్నిఁగనందియెంతయును గేహ్యగ్ర్యుఁడై యొప్పఁ దాఁ
పితృపాదు లక్కృప దిద్దఁగా నెనసెఁదాఁ బిన్నప్పుడే పాండితీ
ధృతినిన్సంస్కృతమందునాంధ్రమునహిందీయందునాంగ్లంబునం
జతురత్వంబు వహించె భవ్యకవితా చార్వంగిని న్పద్రసాం
చిత కోశంబుల విజ్ఞులౌనన రచించెన్ స్ఫూర్తి దీపింపఁగన్ 38
అకలంకత్వము సత్యసక్తత విధేయత్వంబు విద్వజ్జన
ప్రకరంబందుఁ బరోపకారిత సుధీరత్వంబు స్వాచారపా
లకశీలంబును ధర్మతత్పరత లౌల్యత్యాగము న్నిత్యతృ
ప్తికనత్వంబు సదాశివాభిరతి యాధీమంతునందొప్పెడున్

సత్కర్మనిష్ఠ నశ్రాంతంబుదీపించు
　　　　సత్పాత్రదాన నిశ్చలత నలరు
పితృదేవగురుభక్తి యుతచిత్తుఁడై శ్రాలు
　　　　సుకలానిచయ సముత్సుకత వఱలు
నిరతంబు సత్కృత్య నియతిని రాణించు
　　　　నప్రతిగ్రహదీక్ష ననిశ మెసఁగు
నవిలంబకారియై యనలసత న్మించు
　　　　నాశ్రయం బిడు సముపాశ్రితులకు
　　విధుల నేమఱఁ డెపుడు నబుధులఁగూడఁ
　　డంచితాత్మావలోక సమంచితుఁడగు
　　ధన్య నాఁడెల్ల పూరుషోత్తమకవీంద్ర
　　పుత్త్రమణియైన దక్షిణామూర్తిబుధుఁడు

గురుఁడై తండ్రియె పూరుషోత్తమకవి టోక్కటీరభూషుండు స
త్కరుణ సిద్ధఁగ వన్నె నెన్నఁగను మేధాదక్షిణామూర్తి శా
స్త్రరసజ్ఞప్రవరత్వము న్సుమతి నైశిత్యంబు స్వాస్తిక్యపుం
గరిమంబు న్వినుతింపఁగా వశమె చక్కఁజాలి నాబోంట్లకుఁ
ఎనసెంబట్టము నాతఁడాంగ్లమునఁ దానెన్నం గలాశాలలో
గణితజ్ఞుండయి మించె జ్యోతిషమునం గాంచెం బటుత్వంబుఁ జెం
దె ననూనప్రతిభ న్గవిత్వమున సందీపించె సంపత్సమృ
ద్ధిని సత్పుత్త్రులఁ బౌత్త్రులన్బడసె ధాత్రిన్పుణ్యగేహాగ్ర్యుఁడై
పార్వత్యభిఖ్యా విభాసినియౌ ధర్మ
　　　　పత్నియందున వంశరత్నములనఁ
దనరుసూనులను మేధాదక్షిణామూర్తి
　　　　విబుధుండు ముగుర నుర్వినిఁబడసెను

కృష్ణాభిధాన రోచిష్ణుఁడౌ గుణిమణి
పూరుషోత్తమసంజ్ఞ మీఱుసుమతి
జిహ్మేతరమతి సుబ్రహ్మణ్యనాముఁడు
యమ్. యె; యల్. యల్. బి; విద్యాధికుండు
రాజ్యలక్ష్మ్యభిధ సరస్వతీసంజ్ఞాక
సావిత్రి యనుపేర శారదాఖ్యఁ
బుత్రికారత్నములను సద్బుద్ధిమతుల
స్వానురూపవరోపేత లైనసతుల
భాసురాయురరోగత్వ భాగ్యవిభవ
భవ్యసంతతి నుభయులుఁ బరఁగుచుంద్రు 43

శ్రీగురుదత్తసౌధము విశిష్టము శిష్టులు మెచ్చ సల్పి స
త్త్యాగముతోడ గోష్ఠినిఁ బ్రతుష్టి నొనర్చుచు శారదారమా
భోగ మెసంగుహర్మ్యమునఁ బుత్త్రులఁ బౌత్త్రులఁగూడిపూర్ణము
ద్యోగముతో నెసంగుత బుధుండగు సద్గురువర్యుఁ డెప్పుడున్ 44

రచియించె దివ్యోక్తిఁ బ్రార్థనశ్లోకాళి
నష్టకమాల నుత్కృష్టముగను
ఆత్రేయగురుని శ్రోత్రానందకరనుతి
లలితవాక్యలనా విలాసియగుచు
వేమయోగీయంబు విమలోక్తి నుత్తమ
జీవయాత్రయు దత్తదేవుచరిత
పరమహంసప్రబోధ రసాంచితగ్రంథ
మలఘుదత్తపురాణ మనెడుకోశ

తల్లజము దత్తభావ సుధారసంబు
నుత్తమ సునీతిభాస్కరా ఖ్యోత్తమకృతి
నాంధ్ర సుకవిప్రశంసయు హాలికనుతి
ముక్తికాంతామణీ శతకోక్తి మఱియు 45

దశమగ్రహ తారావళి
విశద యశోవిహృతి సకలవిద్వత్కవు ల
య్యుశనుం డీతండనఁగా
యశమలర రచించెఁ దెల్గు నందీతఁడొగిఁ 46

విదుషీమతల్లి సాధ్వీవతంసయునైన
రాజ్యలక్ష్మ్యంబ భర్త్రిజ్య గాఁగ
స్థిరయశంబెనయ నీశ్వరతృప్తి కాలయం
బమరింపఁ దనయూరి కమరఁ గొమరు
జామాతయును గవీశ్వరుఁడైన పూరుషో
త్తమబుధుఁ బ్రేరేచి తననగలిడ
వానిఁ గాదనక కైఁబూని సత్కార్య సా
ధనకుఁగా దీక్షఁగైకొని రయమున

నమ్మహితుఁ డెంతయుం బ్రమోదమ్ముతోడ
గ్రామవాసులదైన ప్రార్థనము నెనసి
శ్రమమనక దీవిసీమ నెసంగునట్టి
దైన 'కోడూ' ర నెడునూర నలరిచె గుడి 47

సోమేశ్వరలింగంబును
నామహితుఁ డనూనభక్తి నంగనతోడ
న్గామంబు లర్థులందఁగ
నామిహిర శశాంకతార మలరన్నిలిపెన్ 48

సోమేశ్వరీయనుతి యనఁ
గా మహి రహియించుకృతినిఁ గావించి కవీ
ద్గ్రామణి పురుషోత్తముఁడా
సోముని సోమధరుఁగొలుచుచు న్గడునలరెన్ 49

అనుదివసంబు నర్చనకునై తగువృత్తినిఁగూర్చి పర్వమం
దనువగుసేవలజ్జరుపు చబ్దమునందగు నుత్సవంబుఁ దా
ననుఁగులతోఁ గుటుంబయుతుఁడై చని సల్పఁగఁజేసి పూర్ణతు
ష్టి నెనసెఁ బూరుషోత్తమవిశేషవిదుండు మనీషులెన్నఁగన్ 50

తనదుపితృపాదుఁబోలె మేధావిభాసి
దక్షిణామూర్తి శాస్త్రి సద్భక్తితోడ
భవ్యకల్యాణమహము సంపదకొలంది
సలిపె సలుపుచున్నాఁడు సలుపఁగలఁడు 51

అట్టిమేధావివరుఁడైన యనఘమూర్తి
పూత 'నాదెళ్ల' వంశసంభూతుఁడైన
దక్షిణామూర్తి శాస్త్రి విద్వరుఁడు గురుఁడు
మత్కృతికి నేతయయ్యె మామక సుకృతిత 52

మామకముల్తైన యోగ
క్షేమము లనిశంబుఁగోరు శ్రీమంతుఁడు మే
ధామహిత దక్షిణాంగుఁడు
మామక కృతినేతయగుట మద్భాగ్యమెకా 53

కృతిభర్తకుఁ గృతికర్తకు
క్షితిఁ జదివిన వినినవారికిన్ శ్రేయస్సుఁ
తతినిడు శ్రీకామాక్షీ
స్తుతి వినిచెద గురునిదయ విశుద్ధినెనయఁగన్ 54

కృతికన్యంగాను మోగురూత్తమ యసంకీర్ణాచ్ఛ వర్ణాఢ్య నం
చితసద్వృత్త మహేశ్వరీపద సమాశ్లిష్టాంతర న్యాధ్వలం
కృతిరమ్య న్నువినీతఁ బూత శుభదాత్రి న్భవ్యసౌభాగ్యభా
సిత బ్రహ్మాత్మక సత్కృపాంతరవిభాసీ వాసినింగాంచఁగన్ 55

షష్ఠ్యంతములు

శ్రీమత్పురుషోత్తమకవి
సోమతనూజాతునకు విశుద్ధతరమన
స్తామరసాంతఃపూజిత
సోమాంఘ్రిద్వాతునకు నయోపేతునకున్ 56

త్రియ్యంతసార వేదికి
న్యాయ్యపథానుసృతిరతికి నవరసయుతస
చ్ఛాయ్యావిలసత్కవితా
స్థాయ్యమల వచఃప్రతుష్ట సత్కవి తతికిన్ 57

విశ్వాసపాత్రునకు నవి
నశ్వర చిద్రూప దక్షిణామూర్తి కృపా
త్తశ్వ శ్రేయసతతికిఁ గ
పీశ్వరునకుఁ బార్వతీ సతీశానునకున్ 58

ధన్యునకు సుకవిచయమా
ర్ధన్యునకు వదాన్యునకు సదాశివపదప
ద్మన్యస్తచిత్తునకు వే
దన్యాయాచరణునకు సుధాహృదయునకున్ 59

అనుకంపానిధికినిఁ బా
వన తర 'నాదెళ్ల' వంశ వారిధిపూర్ణేం
దున కకలంక సుమేధా
ధనునకు శ్రీదక్షిణాస్య తత్త్వజ్ఞునకున్ 60

శ్రీదత్తాత్రేయ దయా
సాదితరుచిరాష్టవిభవ సంతుష్టునకున్
నాదెళ్ల వంశ్యునకు మే
ధాదక్షిణమూర్తి కస్మదాచార్యునకున్

సమర్పితంబుగా మూకమహాకవికృత కామాక్షీ పంచశతి నాంధ్రంబున 'శ్రీకామాక్షీస్తుతి' నామంబున ననువదింతు.

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తయేనమః

శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి

పాదశతకము

శ్రీమన్మాదెళ కులదు
గ్ధామేయాంభోధి పృథు సుధాంశూ! వినుమా!
శ్రీమేధాదక్షిణామూ
ర్తీ! మంజులకామకోటి దివ్యనుతి గుహా!

కంతుద్విట్ప్రణయార్ఘ్య! నీమహిమమార్గంబు న్దగన్దెల్పఁగా
నెంతో యత్నమొనర్చియున్ బ్రభువులౌ నెవ్వాఁడు? శ్రీకాంచిస
త్యంతంబున్ విహరింపఁగా రసికవౌ నమ్మా! యుమా! నైన మ
త్స్వాంతీయంబువిపాకమే నను నిటుల్ నాగించు నీపన్నుతిన్ 1

శ్రీకామాక్షి! భవత్పదాంశుపుల దా సింధూరవర్ణంబు స్వా
నాకోద్యాన మహీజపల్లవరుచిన్ రోధించుగాంతె త్విః య
ట్లే కల్యాణ్యర్క మహాశ్చయంబు నకుఁదానే యొజ్జయై మున్ను బం
ధూకోరుస్తబకాళి గెల్చు; రహినందున్ సంతతంబంతటన్.

అంచ సెలందులందమగు యానము నేర్పఁగ సద్గురుండు; ని
ష్కించన సంచయంబు బ్రతికింపఁగఁ జెంగటి కల్పకంబు; రో
ధించెడునట్టి పెన్నిరుల ధిక్కృతిఁ జేసి రహింప దక్షమౌ
కాంచిపురీశ్వరీచరణ కంజము నీజన మందఁగోరెదన్. 3

మ్రొక్కెడు వేల్పుఁదొయ్యలుల మూకలపాపటలందు సింధురం
బొక్క యనంగనై కవిపయోజచయోద్యదినోరుశోభమై
నిక్కపువిద్దెబోటి కొను నిద్దపుఁగెంజిగి గైకన్మై యనీ
దృక్కయి కామనేత్రదగు దివ్యపదాంబుజకాంతి యొప్పెడున్ 4

పరిణయంపుంగలహంబుచే వెఱపులోఁబట్టంగ వేనమ్రుఁడౌ
ఫణిరాడ్భూషుజటాళిగేహియగునా ప్రాలేయభానుండు ధా
రుణిసాంధ్యంబగు వన్నె వేనివగు బల్ రోచిస్సుల న్బొందె? స
న్మణికామాక్షి పదారవిందములఁ దిన్న న్నామనసం బానుతన్.

తమయంతన్బ్రొడసూపు ప్రాసుడులై సాధ శ్రేష్ఠముల్గా; సురా
ఘమణిస్ఫూర్జిత సత్కిరీటతతియో కమ్రాచ్ఛపీఠంబుగాఁ
గమలాసాదికులెల్ల దాసులుగ నెక్కాలంబు దీపించు నా
దిమ కామాక్షిపదంబులం దెప్పుడు నర్థి న్మన్మనం బొప్పుతన్.

అరవిందంబులనైన వన్నెలకు దైన్యం బబ్బఁగాఁ జేయుచున్
హరిదంతంబుల రాగము న్నఖచయాంశ్వగ్రేందుచేఁ గూర్చుచు
న్ధరలో సత్కవిచిత్తకైరవకనత్త్వంపుం బనిం గొల్పుచు
న్వరకాంచీనగరీశ్వరీ చరణశోభా సంధ్య మించు న్గడున్.

స్మితముఖుఁడౌచు నాత్రిపురజేత వినమ్రిత మౌళిఁదోఁప శిం
జితముల నేమియో మధురశీలతఁ బల్కెడుప్రౌఢితో సమ
న్వితయగుసద్వయస్యయటు ప్రేముజమా కలహాంకురంబుఁ బెం
జతురత వ్రీలఁజేయు గిరిజా పదకంజ యుగి న్భజించెదన్. 8

తుమ్మెదలెన్నొ క్రొమ్మ నుదితుండగు భానునిదీప్తి నెఱ్ఱనై
చిమ్ము మరందమొప్పవికసించెడు తమ్ములతోడ వేలుపుం
గొమ్మలయూఁగు ముంగురులఁగూడి యలక్తకలిప్తమై రగం
భమ్ముల నొప్పు నౌదగు పాదయుగంబు వహించు బంధుతన్ 9

సముదగ్రంబు రజఁబుగల్గి యరజస్కస్వాంత నిష్ణాతమా
ను; మహారక్తిమ నొప్పి పొందనగునెందున్ నా విరక్తాళికే
క్రిమత స్మందత నూని మందులకు నెక్కాలంబున న్బొందఁగా
దమితాశ్చర్యరసంబుఁగొల్పెడిని గామాక్ష్యంఘ్రియుగ్మంబహో!

కామాక్షీ! ననుఁగన్నతల్లి! జగము న్గాపాడఁగా సల్పుఁబె
న్నిమంబూని తపంబు నీదు పదపానీయోద్భవద్వంద్వ మొ
ప్పౌ మంజీరయుగంపుఁ గెంపుల యనూనాంశుల్ జడల్ గట్ట శో
భా మాన్యాచ్ఛ నఖప్రభామరుధునీ పాథంబుల న్మున్గి తాన్.

మంజీరద్వయ శింజితంబుల సభీమానోక్తుల స్పల్కుచు
న్పుంజీభూతమహస్సుచే నరుణిమంబుం బొంది పాపఘ్నమై
మంజుత్వంబునకిక్కయైన పదపద్మద్వంద్వము న్నాతలన్
రంజింప న్డ్రిటియుంచి సల్పుతఁ బవిత్రిత్వంబుఁగామాక్షి తాన్.

అమ్మా! శాంకరి! నీదు కాల్గవ తమోవ్యామోహసంఘమ్ము సాం
ద్రిమ్ము న్దుర్భవమిచ్చు మామకము సంతస్వాంతగాఁ దుంచి భ
ద్రిమ్ము న్గూర్చుత; దేనిలాక్షుదగు నుద్యద్బిందుశోభా ప్రసా
రమ్ము న్బూనుటఁ జంద్రరేఖ శివమూర్ధస్థంబు శోణాంకమా 13

మముసంపూతులసల్పుఁగాత వెస నమ్మా! పాటలాభమ్ముల
ర్చ్యములౌనీ యరకాలి రేణువులు; శర్వార్ధాంగి! కామాక్షి! శి
క్షమున న్వానికణంబుఁబొందుటకు హర్షంబొప్ప శ్రీశాదులా
క్కమెయిజ్జేరుచు నేను నేననుచుఁబొంకంబూనుచుంద్రుద్ధతిన్ 14

గోళులనిగ్గులెల్ల నెసఁగుం గన బెగ్గురుపక్కిదండలై
పాళిగ మ్రొక్కు వేలుపుల భామల పెన్గచ మేఘసంఘమం
దోలిఁ గనత్కదంబముల శుద్ధిగనై ప్రసరించు నీ పదా
బ్జాల మరీచులో శివునిభామిని! తొల్కరిక్రొమ్మెఱుంగులా.

రాగంబున్గని ప్రత్యహంబెసఁగు నా రాజీవముం దెప్డు ద్వే
షాగస్సున్వహియించెదు; న్విబుధమూర్ధాగ్రోహము న్సల్పి యెం
తే గాటంబగు నీపదాబ్జమదియె ల్లెల్లప్పుడు న్మ్రొక్కుస
త్త్వాగంబు న్గరుణించి ముక్తిరమ నింపున్? దెల్పుమీ శాంకరీ.

కామాక్షీ! వికసజ్జపాకుసుమ రక్తంబై పృథుజ్ఞాన ప
ద్మామోదావహమై జగజ్జడిమ మాన్ప న్దక్షమై సంతమ
స్స్తోమఘ్నంబగు నీపదాంబురుహ బంధుస్ఫూర్తి మద్ధృత్పురో
భూమీభృచ్ఛిరమెక్కి బొట్టగుచు నొప్పుంగావుత న్వేగమే.

కై మోడ్పుంబచరింతు రత్నకటకాగ్రిస్ఫూర్జదిందోపల
స్తోమాభాబ్ధిని సాఁగుగోళుల పసందుల్ నుర్వులై పాఱి తె
ల్పై మాడిక్కన్ప్రసరింపఁగా నవిరతం బౌర్వాగ్ని హేత్యూహము
న్దాము న్సల్పెదు కామదృక్పదపద్మస్థారుణస్ఫూర్తికిన్. 18

శివ! కామాక్షి! త్వదంఘ్రిదీధితులు నిస్సీమాంధ్యకూపంబులో
జవత న్బాశతనందుఁ జొచ్చి దివసేశత్వంబు నాహృత్సరో
జ వనంబందునఁ బొందు; భవ్యకవితాంచద్రీతుల న్వాహినీ
నివహంబందు నభోఖ్యమానముగ సందీపించు నశ్రాంతముల్ 19

తగుశుక్రిత్వంతమున న్విపక్షమయి నేత్రింబుల్లు సద్వృత్తయు
క్తగణోపాస్యత రమ్యమైనద్విజ సంతానంబుచే మోవిమై
నగు జుష్టంబయి చన్నుదోయియట్లు ముక్తాశ్యాశ్రితంబౌఁదలం
చఁగఁ గామాక్షి యొన స్తుత్యోత నతిరక్ష స్సల్పు నీయంఘ్రికిన్

ప్రొక్కఁగ వంగు నాబుధవిభుప్రియగా తనయంత సూఁగు పెం
జిక్కని శ్రేణియన్బిలువచే శబలంబును గోళ్లదైన పెన్
దుక్కను పాల సంస్రుప్రమనోజ్ఞపయస్సున విద్రుమచ్ఛవి
న్నెక్కొనఁ జేయు శంభుగృహిణీ పదవారిరుహద్వయప్రభల్.

త్రిజగత్తాప నివారిణీ! స్మర విరోధిప్రేయసీ! దుర్భరో
ర్వృజినానూనవిశోద్ధ తాపమును వారింపంగ దక్షంబుఁ బ
ద్మజముఖ్యార్చ్యము నౌ త్వదీయ పదపద్మద్వంద్వ సేవామృతం
బు జనిత్రీ! క్షణమాత్రమేని యెపుడేఁ బొందంగలానో? కదే.

కామించున్సతతంబు దేనిదగు రాగం బందఁగా సాంధ్యమా
ధామం; బైందవి దేనిగోళ్ళులరుచి న్బాఁ గోరెడున్గాంతి; యెం
దా మేల్మార్దవ పాకము న్గిసలయం బందంగ యత్నించు; నా
కామాక్షీచరణద్వయం బునుతుమే కాలంబుఁ జేతంబునన్. 23

‘నేదం నేద’ మటంచు నిజ్జగము నెంతేని న్నగశాగ్రింబటు
ల్గా దీపించుమనంబు శాస్త్రములఁజక్క న్గాశలిం గన్నవి
ద్యాదీవ్యద్యతిరాజిచే విడిచి మృగ్యంబైన నీపాద కం
జోదారాచ్ఛమహత్త్వ మంబ తెగుఁదా నొక్కండెపై నంతకున్.

కామాక్షీ! మునిమానసంబు కడు వేడ్కన్ స్వాస్త్రిపీయూషధా
రా మాన్యహ్రదమందుఁగ్రుంకి పరిశుభ్రంబై ప్రహర్షామృతీ
యామేయార్ద్రరసార్థ్యమై వెదకుఁ జిద్యాదోధిమధ్యస్థమై
భూమిన్బన్నగయా త్వదంఘ్రిమణి నెప్డున్సర్వము న్వీడి తాఁ.

పురుమోహంబునఁబుట్టు పెందమముచేఁ బూర్ణంబు నాచిత్తమం
దిరమందో జననీ! వెలుంగులను నాదిత్యాయుతంబు న్దిర
స్ఫురణంబందఁగఁ గ్రిమ్మ చీఁకటులఁద్రుంగం జేయఁగా నో భవ
చ్చరణంబన్మణిదీపముక్క త్రుటితాసాన్నిధ్యమున్సల్పుతన్.

నఖరరుచి న్బృధవ్రజమనం బటుకూడుచు హంసకోక్తుల
న్ముఖరితమై సురాపగను బోలుచుఁ గెంపులసొంపుతో నవా
రున్ముఖమటుసల్పు నంబరశిరోజుని కామినివైన నీరుచు
ట్సఖమగు పాదయుగ్మము వెసన్ స్ఫురియించుత మన్మనంబునన్.

సమ్మోహంబునడంచుఁ జల్లపఱచు న్సద్భక్తుల న్వే యదృ
శ్యమ్మందాఁ బ్రకటించుఁ గన్నులకుఁ గామాక్షీ! భవత్పాదయు
గ్మమ్మెప్డున్; గతినామరౌఘమకుటాగ్రస్పర్శనో శీతభూ
ధ్రమ్మందాతటపాళినంటుటనో యుక్తవ్రాతసంస్పృష్టినో 28

ఘాతంబుల్గిరిజా ! స్వభావమృదులంబుల్నీపదంబుల్పరా
భూతిన్నల్పఁగభీతిమైఁ జని ద్విజవ్యూహంబు సేవింప న
బ్జాతంబుల్మృదులప్రవాళములునిచ్చెల్పానుఁజుమ్మీవన
స్థాత్మృత్స్వప్రతనిష్ఠ నిక్కముగ నశ్రాంతంబుఁ గామేశ్వరీ ! 29

పెందఱికెల్లాహంసచయ వీక్ష్యమునై జడతన్దాలంచి యె
స్పందోసఁగందకున్న విధుభూషణురాణి పదాబ్జ యుగ్మము
ర్వ్యందగి నవ్వుచుండెడి నవేలత హంసలకందనై జడా
లిం దిరముండి దోషసుమలీమసమైన సరోజయుగ్మమున్.

కరిమ్మొడు పెందమమ్ముల నఖచ్ఛవిచంద్రికల న్దాలంచుట
స్సమ్మదమిమ్ముగా విబుధ సంతతికిచ్చుట భూషయాటఁబ
ద్మమ్ములదై నలచ్చి కవమానముఁ గూర్చుట నీపదద్వయా
స్థమ్మ విభాసమమ్మ ! వసుధ స్ప్రకటించెదుఁ జాంద్రిదాదశన్.

లలితనఖచ్ఛవీయధవళత్వముఁజేసియుఁ గాలిదమ్ములం
దలరెడుకెంజిగి న్ద్రిజగదంబ ! మహేశ్వరి ! నీకు మొక్కువే
ల్పుల నసబోండ్ల వేసలులలోఁదగఁగల్పసుమాళియు న్గదం
బ లసితసూనములొప్పెసఁగు మాలలయందముచిందు నెంతయున్

పరనఖరాంశు దుగ్ధపుర వారిధి శుద్ధజలాంతరంబున
న్వాలిలుచు రేకలై పాదలు వారిరుహంబు దరంబుఁజక్రము
న్నెఱిఁగొనిమాత్స్యరూపమును నెక్కొని తానెనలేని మేల్రమ
న్గరమువహించిమించు శివకామినిదౌపదమ న్ద్రిధాముఁడున్ ౩౩

గోళులనిగ్గులన్వినుల గుత్తులనొత్తి పిశంగకేశ స్వకాం
శ్వాళినిఁగ్రొంజిగుళ్లఁదగు సంపదముంజిందఁగఁజేయుచున్నను
న్త్రాలఘుసత్ఫలంబులిడునైన సదాశ్రయమైన యొసఁగు నీ
కాలిని దేవభూరుహముగా హిమధరాధరపుత్రి! యెంచెదన్ 34

సుమతుల చిత్తవేదిని విశుద్ధభవత్పదయుగ్మ గొప్ప జ్ఞా
నము నెడు వహ్నిఁ బ్రజ్వరిల నొప్పు ఘృతాహుతులల స్వషట్కృతు
ల్దమినొనరించుచున్నయతిఁ దా జననీ! గిరిరాట్కుమారి! యో
ర్మి మెఱయ వేల్చుఁగర్మలహరీ సుహవిస్సులఁ బ్రాలుగందొగన్.

వరమణి నూపురంబుల రవంబులచే ననువృష్టించి స
త్తైఁజగులనచ్ఛమానఖరదీప్తిమయంబగు బాడిమీఁది నే
ర్పరితన మొప్ప నాశ్రితులఁబట్టిన మాయమహాపిశాచి నీ
శ్వరతరుణీ! హరించెను భవత్పదమాంత్రికుఁ డిజ్జగంబునన్.

పరమజ్ఞాన విధూదయంబగుచుఁ బెన్పాపాంధకారంబు మ్రిం
ద రహిం బ్బల్లను రాగమూని నఖసంతానప్రభాంచత్సితాం
బరమున్నెమ్మఁదగఁగప్పి నీపదయుగప్రఖ్యాతచార్వంగి వి
స్ఫురదస్మద్ధృదయంబుఁ దా నభిసరించుం దల్లి! కామేశ్వరీ!

వేకువపట్టు సంపదరవింద వనాళికి సత్కవీట్సుకా
నీకిని కెన్నినామని గణింపఁబ్రదోషము జ్ఞానమన్విధు
శ్రీకి భవత్పదస్మృతిగరీయ లసన్మహిమంబు సర్వలో
కైకశరణ్య! కామనయనీ! హిమవన్నగరాట్కుమారికా. 38

తోయుపోద్భవ మైత్రిగల్గి ద్యుతిసందోహాకరంబై ధృతి
చ్ఛాయన్గాడి యశేషలోకముల కుచ్చంబైన యాభోగము
న్డాయం జేయుచు మోక్షకాంక్షులకు వెంటన్దుర్గ సంసాధకం
బై యార్కిన్నదవింగమించు భవదీయంబంఘ్రి కామేశ్వరీ! 39

మ్రొక్కెడువారి చిక్కులనుబోనడఁపన్జాలి కాఁడుఁ; గీర్తియ
న్జక్కని యేటివాక కుఁబసంమనోనర్పఁగ నీరదంబుఁ బెం
పెక్కు భవాంధకారమున నెన్నఁగ నౌరతనాల దివ్వెయౌ
చక్కని నీదుకాల్గవ ప్రసాదముఁ గోరెదు నీతఁడమ్మరో!

పురహరురాణి! మెల్లఁగ విమోహపయోనిధి నీఁది యొడ్డుఁజెం
ద రయముగాఁ దలంచి సుకృతంబుగలారికె లభ్యమైన మో
క్షరుచిర సౌధపున్వలభి గాటపునిచ్చెనఁ బోలె నీపదాం
బురుహమున న్స్ఫురత్స్ఫురణ పుంజముచే జనులందుకొందిరిలన్.

మరుదాఘుంబున కెప్పుఁగొల్పనయి యేసూత్రింబుఁ జాంచల్యమె
ప్పు రసన్గానక రక్తిమన్విడక మార్పున్పొంతయే సంద కు
ద్ధురశోభన్దగు నీ పదాబ్జయుగ మోదుర్గా! భవానీ! గుణా
కరమై యందెలమ్రోఁత తర్జనమెకాఁగా లేజిగుళ్లన్నగున్.

ఓ మంగాఁదగి యెల్లలోకములఁ గంజోల్లాస శిక్షాచణం
బై మర్త్యేతరసమ్యమై విబుధగమ్యంబై కడున్ రమ్యమై
యామోదంబును వేదరాజికిను మోక్షావాసమై యొప్పు శ్రీ
కామాక్షీపదయుగ్మధామముజయోత్కర్షంబుతో నెప్పుడున్ 43

చోరంబుల్ జడతాతమస్సులకు; వాక్స్తోమాతిదూరంబు లు
ర్వీధరత్నాకరముల్; మునిప్రకరహృద్వీధీ విహారమ్ము లు
త్స్మేరంబుల్ నఖరంబుల న్నిగమసూక్తివ్రాతసారమ్ములా
ర్యారక్తాంఘ్రులుదుర్భవఘ్నములునాయాంతర్యమందొప్పుతన్

గిరిరాజన్యకుమారి ! నీదు పదముక్తివ్రాతపుందెన్ను మీ
ఱి రహించు ప్రణమిల్లువారల యనీగ్గృక్పంకము న్యావకో
ద్ధురపంకమ్ము గలట్టిదై యడఁచు చెందు న్దాఁ దులాకోటి భా
సురమ య్యు న్దులలేనిదై శ్రుతిశిరస్తోమానిశ స్తవ్యమై 45

వనములలోన సిగ్గునఁ బ్రవాళము ను న్వణఁకంగఁజేసి వ
న్నె నెసఁగులేఁతయెండను గణింపక యల్పముఁగాఁ దలంచినూ
తనయగు సంధ్యవంధ్యఁగ సతమ్మునొసర్చి రహించు నంబికాం
ఘ్రినళినరక్తిమాలహరి శ్రేయముఁగూర్చుతమాకజస్రమున్.

ఇందూత్తంస మనోజ్ఞవౌజసని ! శ్రీ నెష్ఠాప్పునీపాదమా
నందంబున్గొనగోళ్లదా జిగిని జ్యోత్స్నంగొల్పి హంసాళికి
న్నొందం జేయుచు విచ్చుతమ్మివిరిసొంపుంగాంచి కామాక్షి! తా
సందీపించు శరత్సుకాలపు విలాసప్రాప్తిఁ గావించుచున్.

స్నానంబు న్నఖరాంకురస్మిత విలాసవ్రాత భాగీరథీ
పానీయంబునసల్పి యంతఁ బరిశుభ్రింబౌచు జ్ఞానామృతం
బానందంబునఁగ్రోలి యందెయలఘుంబౌ రత్నదీపాళి సొం
పౌ నీపాదసురత్నహర్మ్యమున నమ్మా! నామనంబాడుతన్. 48

భవవారాశిని నౌక పెన్జడిమమన్నల్కాఁనఁ గార్చిచ్చు మా
ధవ ముఖ్యామర సత్కిరీటముల నుత్తంసంపుఁ బూమొగ్గ లో
క వితానశ్రీమమార్ప వెన్నెల యనక్రశ్రౌతవాక్పంజరా
న విరాజచ్ఛుకి నీపదద్వయియపర్ణా! యొప్పుతన్నాయెదన్ 49

కామాక్షీ! జగదంబ! యందమగు నీకాల్దమ్మితామ్రొక్కు స
ద్ధీమత్పాళికిఁ బారమాత్మ్యరుచి సర్థింజూపనౌ రత్నజం
బౌ మేల్దర్పణత న్గమించు మృదులంబౌ నింద్రపత్నీ కచ
స్తోమం బామణి దర్పణంబుఁ దుడువ న్దాగాడు నెల్లప్పుడున్

నిరతంబు శ్రుతిపుంజ పంజరమున న్నిష్ణాతమై భూరి నా
ఖర రోచిర్వ్రజమ న్పటాప్రకరము న్గన్పట్టఁగాఁ జేయుచు
న్ద్వరగా నాదుతమోమతంగజము నోతల్లీ! ప్రచండంబు నీ
చరణస్ఫూర్తి పరాక్రమోల్లసితపంచాస్యంబు ఖండించుతక్

అల్లన నీదు మ్రోల నమరాంగనలెల్లను లాస్యమున్ రసం
బుల్లసిలంగ సల్పఁగని యోయుమ! గోళుల నిగ్గు స్మేరమై
చెల్లఁగ నందమారచనఁ జెన్నగు నందెల యారవంబుల
న్గొల్లఁగఁ దాఁ జమత్కృతిని గూర్చెడుఁ గాల్గవ తావకంబహో.

క్రొందమ్మిన్నెగడున్న ఖాంశుచయ కర్పూరంబుచేఁ దెల్లనై
కందర్పారికిరీట సంస్థ శశిరేఖాశీతవాస్సిక్తమై
పెందీప్తిం దగు పల్లవంబులను దీపించున్నదా పాంథదృ
గ్బృందాప్తాదృతి నీయడుంగుఁగవ మైత్రిన్సల్పుఁ గామేశ్వరీ! 53

కలిమిన్మ్రొక్కెడువారికెప్పుఁదగ నాకర్షింపఁగా నోజపం
బలఘుత్వంబునఁ బుట్టు సంసృతినిఁ బాయం జేయఁగా నోజపం
బలసుందూపులవానినోగ్ర్చఘును మోహంబందఁగా నోజపం
బలకామాక్షిపదాబ్జనూపురరవం బశ్రాంతమోముమ్మమున్

అనుకంపావతి ! కంపదాపరిసరంబం దగదమా దేని పా
వన సమ్మద్రిలఁగ్రోలి కన్నులను దీవ్యదీ్ప్తిన ర్తింతు రా
వనజాక్షాంబుజయోని ముఖ్యులెపుడావంద్యత్వదీయాంఘ్రిస
ద్వనజన్యాసము శోభవాని! దయచిందస్ప్రల్పుమీనాతలన్ 55

ఎఱఁగెడునట్టి వేల్పులు వహించు కిరీటములందెసంగు పె
న్వీరులఁ జరించు తేంట్లగమివి స్తృతి మాపాగగ ఁగఁ గాంచికా
వరనగరీశ్వరీ చరణ వారిజరుక్పటల ప్రవాహ వి
స్ఫుర దనలంబు నాదుభవ పుంజఘునాటవి నేర్చి మించుతన్

చందురుఁబోలెఁ దెల్లగ నెసంగెడుఁగోళ్లులచేతఁ దమ్మిపూ
వుం దిరిపెంబు నొత్తనుడు వుద్దగి సంశ్రిత సంసృతి వ్యథా
ళిం దలఁగించి మించెడు లలిస్ఫదంఘ్రియుగంబు మృత్యుజి
త్సుందరి ! వాగ్విచక్షణత శోభిలఁ జేయుత మాకు వైళమే 57

శ్రీమహితంబులౌ మ్యుతులచే దెసలన్నిటినిర్ హత్తోత్తమ
స్తోమములై సతం బెసఁగుచొప్పరచించి జడత్వసంజ్ఞికం
బౌ మదహస్తినోంపహరిన్తై యహామార్పెడు నీదుపాద చిం
తామణియో మృడాని ! భవతాపము మామకమున్దొలంచుతన్

అమ్మా! శాంకరి! తాల్చు నీదయినపాదాబ్జంబు భాస్వత్త ధా
మమ్మాఁదా నమృత ప్రశస్తి కరుణాత్మ్యంబౌ నమద్భక్త సౌ
ఖ్యమ్మై సద్గురువౌఁ గవిత్వమెనయు న్మందత్వమందున్నతి
న్సుమ్మా కొల్చెడువారికీ త్రిజగమన్దు న్దాఁ దమః కేతువౌ. 59

తామరసోద్భవాదులను దాసులఁగాఁ గొని దుర్లభేప్సిత
స్తోమము దీనరాజికిడుచు న్వర భూజము గేలి సేయునో
కామవిలోచనా! జని వికాస లయంబుల నిజ్జగాలకు
న్దా మొనయించునీయడుగుఁదమ్ముల దక్షతఁజెప్ప నేరకా ? 60

జననీ! యీజనుఁడీ జగాన భవభాస్వద్భాను జాలంబుచేఁ
దను సంతాపమునందియెందుఁ బరమార్థ జ్ఞానవార్బిందున్వై
నను దానందఁగలేక సంతమస పంథ న్బాంధుఁడై నీదు చ
ల్లని కాల్దమ్ములనీడకై వెదకుఁగళ్యాణీ! మృడానీ! వెసన్ 61

వన్నె న్జెన్నగుఁగోళ్ల క్రొంజిగుల చేవ న్బొల్చు పెన్జాందిని
న్జెన్నొ వేల్పులవౌ కిరీటముల వాసింగ్రాలు సంఘట్టన
న్మిన్నొ స్వారుణిమాంశుకాస్తృతిని సామీచీన్యత న్గన్న నీ
పన్నాళీక యుగంబునం దెప్పుడునం బా! యుందురి సంవిత్సుఖుల్.

వేలుపుఁజేని యాశను నవేలతనించు తమంబు నంతయు
న్జీలుచుఁ దేజుచే దెసల చెంతలఁ బాటలితంబొనర్చు! శ్రీ
మూలధనంబు ఘంచుముల ముద్దులకూన! భవత్పదాబ్జమే
నోలిఁదలంతు దానినెద నుద్యదనూరునియంతృ కాంతిగన్ 63

కామాక్షీ! భవదంఘ్రియుగ్మమహిమోత్కర్షంబు సద్వ్యాఖ్యటీ
కా మంజుస్ఫుటశయ్యపై నిలిపెడి న్గామక్రియేష్ట్యాప్తిఁగ
న్గోమైఘాలమెసంగ సల్పుసుమనోగుచ్ఛంబులందంజెనా
నాముద్దేంట్లదినేర్పిసల్పు ధృతిమించ న్మ్రొక్కు సద్భక్తునిన్ 64

తొలుత వివేకమన్మధురతోయ ఝరీస్మృతిఁ జల్లఁజేసి యం
త లసితశాస్త్రచింతనమనంబడు నాఁగటి కర్షణంబున
న్నలిఁ బదునైన సజ్జనమనంబను చేనున నీదుపాదమో
చలిమలపట్టి! నాటుఁ బురుసంవిదుపాహ్వయ సస్యబీజమున్

మాతా! శర్వసమేత! గోళ్ళుల రుచి న్మందార గుచ్ఛాకృతి
స్ఫీతి న్బూనుచు నెఱ్ఱవేళులను చాంపేయంపుఁ బూమొగ్గల
న్బాఁతి న్దాలిచి మా కశోకసుమనః ప్రాకట్యము న్నీపదా
బ్జాతం బౌమని దాతజీన్బలె నిజసర్గంబు న్బ్రసాదించుతన్

అందపుటందెల న్మరకతాశ్మరుచు ల్పైను నాఁచుగాఁగ నొ
ప్పొంది నఖాంశు సంచయముహంసల చాలుగఁగ్రాలనిందు భృ
త్సుందరి! యందెడిజ్జయము శోణనదంబె జగంబులందు నీ
సుందర విస్ఫుటాంఘ్రి యుగశోభిత పాటలిమంపుఁ బేరిటన్

కామాక్షీ! నఖరేందుచంద్రికలఁ జక్కన్వీచ్చుఁ; బంకౌఘము
న్వే మాయించును; గంటకావళికి భావింపంగఁ గాదెప్డు; నెం
తే మైలైన వికాసమూను; నపరాధీనంబు; కాల్దోయి నీ
దో మాతా! యిదిచిత్రపద్మయుగ మేమో తా నసామాన్యమా

మందప్రుటందమా నడల మత్తకరీంద్రులతో నెదుర్చు; నే
కందును లేని పద్మములఁగాడను మచ్చరమూని; కామముం
బొందఁగఁజేయు భూమిధరపుత్త్రి! భవత్పదయుగ్మ మిట్టిద
య్యూ దగె శాంతులౌమునుల యూహములన్గడు మైత్రినద్దిరా!

నగరాట్పుత్త్రి! భవాని! నీచరణమాన్య ప్రాంశుశోణాభ చే
నొగి సంధ్యారుచి ధిక్కరింపఁబడి యీయోజ స్ప్రివర్తింపలే
మి గతిన్గానక దానిఁ బోలి లలిభూమింగన్న య భోజరా
జిగతాభన్ముకుళింపఁజేయు నెపుడున్సిద్ధంబు కామేశ్వరీ! 70

నీపాదంబను సద్గురుండు మృదురాణీ! రాజహంసాళి కెం
తే పాండిత్యము నందమానడకలం దేపార నేర్పంగనే
మో పాథోజము తత్సఖంబగుటచే నుత్కంఠ నెంతేనిఁదా
నాపంకేరుహమందుఁ బొందునని నేనమ్మా! తలంతున్మదిన్

ఘట్టుకదొట్టియు న్నలినపున్మొయిగల్గిన తేంట్లతోడఁ జే
పట్టెడుఁబొందు; నింకద్విజపఙ్క్తిభ న్ముకుళించెడిన్ రజం
బుట్టిపడంగనుండెడుఁ; బయోజము లెప్పుడు నీపదాలకుం
గిట్టమియొప్పెడి; న్మదన కృంతనసుందరి! కామలోచనీ! 72

కవితాశ్రీ రుచి మిశ్రణంబునను దక్షంబు ల్విపన్నావనం
బు వెస న్నల్పఁగఁజాలునట్టివి పయోభూపేశలంబు ల్సురా
గవిశిష్టంబులు; మానిరాడ్ధృదయ మార్గస్వైరచారంబు లిం
పవు కామాక్షిపదంబులన్గొలుతు నంహస్సంహతుల్మ్రిందఁగన్

పరమానంతటీకింబరంబులును బాపఘ్నంబులు న్మూర్తి మం
దిరము ల్గోళులవన్నె వెన్నెలకు నద్దింజెందనై క్రిందుగం
పు రహిన్గాంచి శ్రుతుల్నుతింప విబుధుల్మ్రొక్కంగనై నిర్జిత
స్ఫురదంభోజమదంబులౌ నుమపదంబు ల్మమ్ముఁగాపాడుతన్

మృదుతన్ రక్తిమచేఁ బరస్పరముసాదృశ్యంబు సాజంబుగాఁ
గదురు న్పల్లవయుష్మదంఘ్రులకు నో కాత్యాయనీ! కాని తాఁ
టిదికోరు న్వన మన్యమాయవనము న్నిత్యంబుఁ ద్రైలోక్య మం
డదియే భేదము రెంటఁ దోఁచెడి భవానీ! ప్రాజ్ఞచిత్తంబులన్ 75

వరమణి నూపురధ్వనులవాగ్మితనందియు సల్పునెట్లు ని
ర్జరవరముఖ్యులౌ బుధుల సంయమితోత్తములఁగాఁగ నో మహే
శ్వరి! యరుణాబ్జకాంతి సహజంబుగనందియు సల్పెనెట్లు నీ
చరణమహో! వినిర్మలత సజ్జన బుద్ధులకున్ రయంబునన్

చలదాశామయ వీచికానిచయ మోజన్లేచి పెల్లాఁప నా
కులతన్బొందుటఁ గంటి మాటి కలఁతన్గ్రూరేప్సితాసక్త పాం
సుల దుష్టేంద్రియపాళిఁజిక్కి వెతకంచున్నానకేఁ గగ్గమ
జ్జలధిన్దాఁటఁగనమ్మ! పాదమణి భాస్వత్సేతువు న్జూపవే 77

పాపంబన్పను వేసఁగి న్మిగుల నాప్రజ్ఞాఖ్య మేరెండ సం
తాపంబున్గని నామనశ్శిఖి యనూనం బార్తినిం బొందన
స్వాపస్ఫూర్తి భవత్పదాబ్జమహిమోత్సంరంభమో శీత భూ
ధ్రాపత్యంబ! మదంబ! శ్రావణికమాసాటోపత ల్సల్పదే ? 78

ఓపరమేశి! పావనులయున్నత మానసహర్మ్య సీమపై
నీపదమన్ప్రదీప మది నిస్తులమై విలసిల్లి చీఁకటిం
బాప నమేయ దుష్కృత సమాజమొగి న్నలభవ్రజంబుమై
నేపుఁదొలంగిమూఁగి నశియింపదె నీయనుకంపయున్నచో

గోళులవైన నిగ్గులనుఁగ్రొంజిగి ముత్తెములీను శుక్తి పె
న్బోళెపునావ నమ్ర బుధపుంజవిపజ్జలరాశిఁ దారకే
ణ్మోళికుటుంబినీ! భవవనంబు ఘనంబును గాల్పఁ దామునీం
ద్రాళుల జ్ఞాన వహ్నికి నవారణి నీచరణాబ్జ మంబికా! 80

సతతంబున్విబుధాళికంతకు నుపాస్యత్వంబునన్గ్రాలి సం
స్తుతి గంధర్వసతీ విపంచికల యస్తోకధ్వనుల్సేయ జృం
భితము న్సంసృతి భూధరౌఘు భవము న్భేదించి కామాక్షి! నీ
కుతుక శ్రీద పదాబ్జవాసవుఁడెసంగు న్దా వలద్రోహియై 81

శ్రేయశ్శైవధియౌ వసంతము నమచ్చిత్తాళికెంతే ఘన
చ్ఛాయాపూర్ణమునయ్యుఁ బెన్సుచియునై సర్వోరుతాపఘ్నమౌ
నోయంబా! నఖరేందుచంద్రికల నెంతో చల్లనై యుండి ప
ద్మోయోల్లాసముఁ బెంచు నద్దిర భవద్దివ్యాంఘ్రి కామేశ్వరీ !

సుకవీట్పాళి కనేకరీతి, గుణవిస్ఫూర్జ ద్విచిత్రోక్తి పుం
జ కనద్వ్యాఖ్యపృతిఁ గొల్పువిద్యఁ గడుదక్షుంబౌట నబ్జంబుఁగ్రిం
దకుఁబోఁ బెట్టుట చే సనందనముఖాద్య ప్రాజ్ఞమానీంద్ర రా
జికి మొక్కందగుటన్భవదంఘ్రి పరమేష్ఠిత్వంబునంబా ! కనుఁ

కామాక్షీ గిరిపుత్త్రి! యొప్పెసఁగునీ కాల్దమ్ములన్గ్రోలుకో
భా మాన్యామల రేణుపూరములచే భక్తాచ్ఛహృద్దర్పణం
బామృష్టంబగు డందు విశ్వమఖిలం బచ్ఛచ్ఛవి న్బింబితం
బా మావాక్పరిసేవితా! శ్రుతిశిరో హర్మ్యనిశావాసినీ 84

క్రౌంజగురంబ! నీదునడుగుంగవ కెంతయుభీతినూని వే
గంజనఁగానదానడికిఁ; గంజముఁదా నట కేగలేమిచే
మంజులరేఖయాచుఁ బరిమంబగు భక్తినిగాలిఁబట్టెనా
సంజితుఁ డేడకోచనుట శత్రునికాలినిబట్టు టొప్పదున్ 85

తొలివావిద్యలదానిజంబుఁగొని సద్గుర్వంచితానుగ్రహో
తుల సంవీక్షణమన్ రవిప్రభను దోడ్తోడ న్మమత్స్వైరుబం
ధ లలత్సంతమసంబడంగ సుజనుల్తా రంబ యత్నింత్రుపెం
దొలిపున్నెంబులపంటనీదు పదపాథోజం బెదన్నిల్వఁగన్ 86

మృదురాణీ! జడపాళికై నఁబోడము న్బైన్భక్తితోలోన నీ
యడుగుందోయిఁ దలంపనత్తఱిని మందాహార్యపుం దిప్పుల
న్గడలిన్ రేఁగు ఘుమఘుమార్భటులధిక్కారించుచచ్ఛంబులౌ
నుడులెంతే మధురంబులై పెదవి తెన్నున్నిమ్మంచి స్వచ్ఛందతన్ 87

అనిశమునంబికా! మణిమయంబగు హంసకమూని క్రిందు సే
యును భళి! హేలనౌనడక నొక్కెడ గాని నెసూ! భవప్రియం
బు నెఱపుచుండి తా నెసలుపున్ భవసంహృతినౌర! కామలో
చని! భవదీయమాచరణ సారసమేమి కతాననో మహిన్ 88

సరసంబై మృదులంబునై యెసఁగు సంచారంబు చేరమ్యమై
పరమానందమునందఁగా బుధులు నీ పాదద్వయీనర్తకీ
తరుణీరత్నము నూపురాల్మ్రోయ నుద్యన్మన్మనోరంగమం
దరుదౌ లాస్యముఁ జూపు రాగలహరీ వ్యాసంగమై శాంకరీ! 89

అలసంబౌ గతియున్న నే యలయు నత్యంతం బజస్రంబుఁగో
మలమైయుండఁగదా! సదాశివుని కొమ్మా! నీపదద్వంద్వమే
లలి దేవౌఘకిరీటఘట్టనము నెల్లన్జాలెనోర్వ న్మనీం
ద్రిల సూచీనిచితాంతరంబుల నెటుల్ తుష్టిన్సతంబుండునో 90

శివునికపర్దము న్విషయ జేతలచేతముల న్స్మృతివ్రజ
ప్రవిమల సూక్తికూటముల రంజిలఁ జేయుచుఁదోయజంపువ
న్నె వెస హాసించు నీపదము నిర్మలమియ్యది నామమత్వశ
త్రువశత వేహరించుతఁబ్రితుష్టిని గూర్చుత సర్వమంగళా! 91

సురతరుణీ శిరోజగత సూనచయంబులసంగతి న్మహే
శ్వరి! ప్రణమిల్లువారలకు వాంఛిత పుంజపుటీవిచే వశో
క రుచిరవృక్షసూనజనకంబు స్వసంగతిచేత నోట నీ
చరణముముత్తైలంగులయశంబెనసె న్సురభిప్రథ న్మహిన్ 92

పురుమోహాంబనుదొంగదోఁచుకొనికొంపో నెంచునంచున్నిరం
తరము న్సజ్జనహృన్మణి న్దనకె దత్తంబున్దగ న్బ్రోచునీ
చరణంబోపరమేశి! రాగపువిశేషాన న్వెస న్బల్లవ
స్ఫురణంబున్ హరియించు నేసరణిఁబెన్జోరున్బలెన్నాంకరీ! 93

సతమున్జిహ్వాకులాంగి పెన్విషయ పుంజవ్యాఘ్రశాల్యంశక
పరితతిన్మ్రెక్కుచు డస్సె నాహృదయకీరంబమ్మ! కామాక్షి వి
స్తృతకారుణ్యనిధీ! నిధీశహితసాధ్వీ! దీనిఁ జేపట్టి నీ
వితతాంఘ్రిద్వయ పంజరాంతరమున న్బెట్టంగదే పెద్దయున్ 94
కామాక్షీ! స్మృతిలేశమాత్రి జడిమాఖండజ్వర ప్రౌఢిమ
న్వేమాయించెడు; వేదకుంజ కుహరావిష్టంబు గూఢంబు; సు
స్థేమంబెల్లరకందరానిది భవ ద్దివ్యాంఘ్రిసిద్ధౌషధం
బో మాతా! వెదకన్జిరంబుఁగృతపుణ్యుల్గొందఱే కాంతిలన్
మొరసెడునూపురాలెసఁగ ముద్దగుయానముగల్గి పుణ్య కృ
త్స్వరహృదయస్థితిన్ఘని యవార్యతమంబు నఖద్యుతిన్దొలం
చి రమణుచే స్వశీర్షమునఁ జేర్పఁగనై కమలాలమై మృదు
స్ఫురణముఁగల్గునీయడుఁగుఁజొక్కపుజంటకుఁదల్లి! మ్రొక్కెదన్
పున్నమనాఁటి చందురునిఁబోలు మొగంబునఁ గ్రాలిమించుకొం
డ న్నెఱేఁవండ్రిగాఁగొని దిటంబుశమస్వముగల్గు వారి సం
సన్నిధినొమ్మనై యెసఁగు శర్వసతీ! చిరలభ్యమై సురా
గోన్నతిఁగన్ననీపద పయోజయుగంబున నమ్మ! నా మనం
బన్న మిళిందమెంతయుఁ బ్రహర్షముతో సతమున్ రమించుతన్
నెలపూఁదాల్పునకింపునింపెడు భవానీ! మందహాసయానపు
న్నలి నై రావణకామినిన్గెలుచు బాలా! గట్టురాపట్టి! ప్రా
జ్ఞులుయత్నింతురు చిత్తమత్తకరి సందోహంబు నీదైన ప
న్నలినాలానయుగంబునం దెపుడు దిన్ననట్టఁగా నెంతయున్ 98

అసమంబౌనసముం బొనర్చుఁ గవితన్ హర్వ్యందఁగాఁజేయు గొ
ప్పసిరిన్గూర్చు నెడంద కెంతయుఁ బరీపాకంబునుం బెంచుఁ దా
వెస సత్సంశయపాశబంధనతతి న్వ్రీల్చున్ బ్రిపన్నాళికీ
రస నీకాల్గవ కర్థిమ్రొక్కపని కూర్పన్లేనిదే దంబికా! 99

రసమకరందముబ్బ మధురంబులుతావులెలర్ప సూక్తి సా
రసినిఁ గవివ్రజీయ నలర న్లవమాత్రమెతాఁకిసల్పు నీ
యసమ పదార్కరోచు లమరాధిపునాశఁబలె స్మనీష నా
ప్పెసఁగఁగ నెద్దియోదశకుఁబెట్టుఁగదే జగదేకమాతరో! 100

మునుమీనధ్వజవైరి యోహిమనగేట్పుత్త్రి! యనన్యాంతరం
బున వేభంగులసల్పు సంస్తుతికి సమ్మోద ప్రిసాదంబు నం
దిన నీపేర్మిఁ బురంబుగెల్చె జనయిత్రీ! కానఁగాలంబురాఁ
గనె నాడెందమునన్ స్ఫురించెడిని నీకాల్దోయి కాంచీశ్వరీ!

శ్రీకామాక్షి పదారవిందముల వాసిందెల్పు స్తోత్త్రంబు సు
శ్లోకంబుద్ద్రిజగత్ప్రిహర్షకము విజ్ఞుల్దీని ముప్ప్రొద్దు నే
రాకర్ణింతుర్ పఠింతుర్ వా రఖిల వంద్యత్వంబును న్సత్కవీ
శ్లోకాగ్రిణ్యతఁగాంత్రుసౌఖ్యములఁబొల్చున్నిత్యసౌఖ్యాప్తియున్

నిత్యా నిత్య వివేకా
ద్యత్యాజ్యోపకరణాఢ్య! యనిశార్చిత పా
ర్వత్యాత్మేశ్వర పదకం
జా! త్యాగగుణాన్వితా! యతాత్మ! గురువరా! 103

వరమేధారమణీయ భవ్యకవితావామేక్షణాక్రీడ నా
దర సూరిస్తవనీయసూక్తి లహరీధారాభిషిక్తామలాం
తర యోగ్యోత్తమపూరుషా సకలవిద్యాసార విద్వర్య వి
స్ఫురదౌదార్య! సదార్యసంగరత! సంపూతాంతరంగాంబుజా!
హారితముని సగోత్రా! హార్దయు ష్మ త్పవిత్రా!
పురుషవరసుపుత్రా! పూజితార్యాకళత్రా!
సురుచిరకవితా విస్ఫూర్జితా ! ముక్తికాంతో
దరవిలసితశుక్త్యర్థ స్ఫురత్స్వచ్ఛముక్తా 105

♦ గద్యము ♦

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురుకరుణా సమాసాదిత సరసకవితా
విభాస్వర ప్రవర్ధమాన శ్రీ మద్భమిడిపాట్యన్వయ పయః
పారావారరాకాసుధాకర శ్రీమ చ్ఛాండిల్య సగోత్ర
పవిత్రసంతతాగ్నిహోత్ర పరిచర్యోపాత్త ఘనతర
సద్వైదుషీ విరాజమాన పేరి సోమయాజి పౌత్ర
బుధజనసంభావ్య సచ్ఛేముషీకలిత వేంకటా
చలపతి సుధీతనూభవ నైరంతర్య భక్తి
సంభావితభవానీధవవిబుధజనవిధేయ
వేంకటసుబ్రహ్మణ్యాశర్మాభిధేయాస్త్రీ
కృతంబైన కామాక్షీ స్తుతి
యన్దలి శ్రీకామాక్షీ పాదా
రవిందశతకము
పూర్ణము.
శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తి సద్గురువరార్పితము

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తయే నమః

శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి

స్తుతి శతకము

శ్రీమద్బృందావనపుర
ధామా! మేధాభిరామ! దాతృత్వగుణో
ద్దామా! విను మంబాస్తుతిఁ
నా మహిఁదగుకృతిని దక్షిణామూర్తిగురూ!

శ్రీకామాక్షి! నినుఁ స్తుతించుపని వైరించంబులో పల్కులు
న్నాత్మకత్వంబుగమించు గర్వముడుగ న్బోఁబండితత్వంబు; సు
శ్రీకేందీవరనేత్ర! త్వత్పదయుగీసేవా మహత్త్వంబు న
న్నాకోఁజేసెడు నంబ! నిన్బొగడ శర్వాణీ! కడున్నేఁడిటుల్ 2

చీఁకటిపూఁగుత్తి చెలువంబున న్మించి
మెయినూనువారి లేమినిఁ దొలంచి
సంసారమను తమస్సందోహము నడంచి
సత్కవీ డ్జిహ్వోటజము గమించి
మృదునిదా నెడమపెంవొడయందు వసియించి
తనరు కంపాతీగమున రహించి
మహిత చరాచరాత్మక విశ్వమున్మించి
పురుకృప సతము నోముచలరించి

యిట్టిదట్టిదనుచు నెట్టివారలకేనిఁ
దలఁపఁగా వచింపఁ దరముగాని
నిత్య నిర్మలతల నెగడు పెంజోతికి
మొనయుబత్తిఁ గేలుమోడ్తు నెపుడు. 2

శర్వజటాటవిన్దిరుగు చందురుసామును సంజఁబోల్చు స
ప్తార్చిఁగ వేల్పుజేనిసతిదా సరిపాపటఁ జిందిరంబు గా
నుర్విఁ గాంచికానివసదున్నతపుణ్యముఁ బండఁజేయుచు
న్బర్వెడు శాంకరీచరణపాంసువు లెప్పుడు మమ్ము నోముతన్ 3

కామోల్లాసమునించు లేనగవునాఁగా నొప్పు రేయెండచేఁ
గామారాత్యనురాగమ జ్జలధిఁబొంగ జ్జేయుచు న్మంగళ
గాత్రిం బెల్లరకిచ్చుచు న్బుధులచేఁ గామాక్షినా ఖ్యాతయై
భూమానుగ్రహధామ కంపకడ నొప్పున్దేవి శర్వాణితాన్ 4

తనవాల్చూపుల నించువిల్తుని మహాదర్పంబుమన్నించుచు
న్దన ద్యార్ధేను పయస్సమస్మితరుచి న్సర్వాశల న్దన్పుచు
న్వనితాసంతతి మేలుబంతి సకలవ్యాహారసమ్రాజ్ఞి పా
వన కంపాతటమందెసంగుఁ గరుణావారాశి కామాక్షియై 5

ముజ్జగమందు శ్యామమయి పొల్చెడు వెన్నెలయొందు పుణ్యభా
స్వజ్జనతాస్యమం దలఘుసత్కవితామృతవృష్టిఁగూర్చు దీ
వ్యజ్జలదంబెదో మదనవైరి మనంబును మోహపెట్టఁగాఁ
బజ్జఁదమోరుకందళి యపర్ణ కృపేక్షణమోముతన్మమున్ 6

పరమేశానుని మేన సల్పునెది దంభావంపుఁబుంభావుక
స్ఫురదైక్యంబు శశాంకరేఖ తలపైఁ బూవై తగున్దేని కు
ర్వార నౌన్నత్యము దేనమాటికెనయుఁ బ్రాలేయభూమీధ్రమా
వరకంపాతట సంచరన్మహము భవ్యావ్రితము న్మాకిదుః 7

పెనుచీఁకట్లగుమి న్సుధాంశురుచిఁగన్పింప న్గడున్జేయుచు
న్ఘనమా వెన్నెలఁగూడఁ గోకయుగి కైక్యం బబ్బఁగాసల్పుచు
న్వినువీధి న్యమునాప్రివాహదశ నెంతేఁగొల్పుచు న్గాంచి శ
ర్వుని దా నేత్రమహోత్సవం బొకఁడు పర్వున్వింతగా నెంతయున్

మంజుకనత్తమాల కుసుమవ్రిజ నీలరుచిప్రిగల్భతా
సంజయదంగశోభములుఁ జంద్రికళాంచితమూర్ధజంబులు
న్గంజవిలోచనంబులు ననన్యజ శౌర్యనిదానము ల్కుభృ
త్సంజిదురోజము న్మృడ లసత్సుకృతాంకురము ల్నిరంతరం
బుం జగదంబ! నాదుమనము న్వొలయించుతఁ గాంచిసంస్థముల్

మరుదవనంపుఁ బెన్విధిని మానక పెంచుఁజలింపకెప్డు భా
స్కర కిరణంబులన్గొను నఖండమహాశ్చయశక్తిఁ గాంచికాం
తరగత యయ్యు దీప్తినిఁబొనర్చును విశ్వములోన నెంచఁ బె
ల్లిరులనుమాపు నౌర! రహియించెదు దీపిక యొండు మెండుగన్

సొంపౌ పెన్గచపాళి తేఁటులుగ విస్ఫూర్జత్స్మితోత్కర్ష పూ
జొంపంబుల్గఁ బదాబ్జకాంతి చిగురై చూపందమానాకుగాఁ
గంపాతీరవనాంతరం బెసఁగఁ జక్కన్జేయుభవ్యస్థలం
బింపౌ నక్కటికంపుదుంప తగునెంతేఁ గాంచి సద్భక్తులు మెఁ 11

TELUGU UNIVERSITY

అందములైన పెన్నురులవౌజిగిగుంపులె తేంట్లు పూవులా
సుందరమందహాసములుఁ జొక్కపుఁగాల్గవవన్నెలే జిగు
ళ్లుం దగునాకులక్ష్మిరుచులు న్దగఁ గంపకడ న్జెలంగుతో
టం దనరించుచు న్నృపకుతావగు రత్నము కాంచిమించెదుక్

పున్నమచందమామ పోలుపున్గను నందపుమోముగల్గి దీ
వ్యన్నుతిఁ బాకశాసనుఁడు వాసిగసల్పఁగ మూగ కేని వా
గున్నతి స్వర్ధునీఝరికి నుద్దిగనిచ్చుచుఁ గాంచిక న్సదా
పన్నివహాఘ్న మొండు కడుఁభాసిలుఁ శంకరుపుణ్యమాకృతిన్

చలిమలఁబుట్టి తాసుకృతిసంతతి కే కనుపట్టుచింతలోఁ
దలఁపనె యెల్లలోకములతాపముల న్గడపెట్టుచెప్పు ని
శ్చలత రహించి కంపతటి సత్కరుణాంబుమయాకృతి న్విచి
త్రి లలితఖేలనం బెసఁగ రాజిలెడి న్ధునివర్యయొండహో 13

చనుఁగవయొప్పఁ గన్నులపసందును మూఁపులదోయివీనుజం
ఘను దగనంటఁగాఁ బ్రతిదినం బవతంసము నాననంబు వా
ర్జనులకుద్రోహమున్సలుప స్వాదుతయు న్గతి యంచచాన నా
నను గనఁజేయఁ గాంచినిఁ దనర్చుఁగవిత్వపుటీవిమొల్కతాన్

నెలపూవు న్దలఁదాల్చి యెప్పుడును గాంచీసత్పురీఖేలనం
బెలమిన్జేయుచు నింద్రనీలరుచి నెంతేఁదోఁచి మైఁగాంచు వీ
నులతో మంతనమాడుకన్గవయు జానుస్పృక్కచంబు ల్వయో
విలసద్భూరికుచంబులూను గురుసంవిద్భాగ్యమెప్డబ్బునో 15

నిజకేళీవరసౌధమార్గముగ నెంతేని న్నిసర్గార్హ వా
గ్విజసంపత్తికిఁగొల్చుపెద్ద కవివీర శ్రేణి సూక్త్యాపగా
గ్విజ సస్యేందిరకుం బొలంబుఁ గలువన్నుం బింద్రనీలంపుమా
రు జగావన్నియ కంతుపౌరుషము సౌరున్గాంచి కేనెంచెదన్ 16

సంచారు చూడ్కుల మోముఁదమ్మిని సుధాస్యందంపుఁజాతుర్యము
న్గాంచు న్మౌళివిభూషితాంబుజని ధిక్కార్యాణమై పొల్చి మూ
ర్ధాంచన్మధ్యము నుబ్బుగుబ్బకవ స్మేరాస్యంబునొప్పన్ గడుం
గాంచీసీమ జగద్విమోహిని కనంగా నంగనాగ్రణ్యయా

అమ్మా! నీదరహాసచంద్రికల సంవ్యాప్తంబునౌ నీకటా
క్షమ్మున్ రాతిరి యాభిముఖ్యముగ విశ్వంబందు నెవ్వానికౌ
నమ్మర్త్య న్వాసమందునైన మధుభవ్యద్రాక్షికా మాధురిం
గ్రిమ్మంజాలెడువైఖరీరమ మెలంగు న్జైరితాఁగాంతమై 18

చిరునగవుంబసందను ద్యుసింధుజలంబున యామునాంబుపూ
రరుచులు మోవితేజను తిరంబగుసంజ మహాతమోద్యుతు
ల్వరమణి కుండలాంశుచయ వహ్నిని గ్రొంబొగనిద్ధులై మహే
శ్వరి! శుభభూములై కరమెసంగుఁ ద్వదీయకటాక్షసచ్ఛవుల్

కణకణమ్రోగుకాంచిలలిఁ గాంచుచు గాంచిపురీ మహావిభూ
షణ గణమాల మౌళితలసంధృతచంద్రమ చంద్రమశ్శిరః
ప్రణయిని సత్కవీశ్వరులపల్కులవిన్చునె పుల్కలూని కా
రుణికత మూర్ధమూఁపుచలరు న్గడుఁగంపతటంబునందహో 20

జననీ ! కాంచిపురీవిభూషణి ! రసాంచ త్సూక్తికల్లోలవా
హిని ! హీనేతర సౌధమాధురికరం బేపారు; లోకత్రయం
బునఁ బూరించెడుఁగీర్తి పూవిలుతునొప్పుం గెల్చు సన్మూర్తి యొ
ప్పును సౌభాగ్యంబును భోగ్యమై యెదకు నెప్డున్ నీకృపావీక్షచే 21

తననీలోత్పలకాంతిచే భ్రమరితత్వంబూని తన్వార్తిఁజే
రి నతుల్సల్పెడువారి పెందమము నోర్మిం జెంది తుండీరసీ
మను దైవారు నగేత్తపఃప్రికరసమ్యక్పాక మాతుంటవి
ల్తుని జక్కాడిన శూరులోఁగొను సతీస్తోమావతంసంబహో 22

మందస్మేరములు న్మదేభగతులు న్మాధుర్యవత్సూక్తు లా
నందాపాదక యౌవనాఢ్యములు నిందప్రస్తరాభంబులున్
బెంది వ్యోల్లమమార్పఁగాఁ; గుచభరాభిఖ్యంగు లేణాక్షము
ల్సందీపించు మహేణ్మహోత్సవము లెంచన్గాంచినంచత్కృపన్

తమ్ముల్లవన్నె మెట్టుపయిఁ దార్కొనులోచనము న్గలట్టి వం
దమ్మగు కల్పపూల సుకృతమ్మను గూడుచునాడు కేశపా
శమ్ముగలట్టి వంగరుచిసంగతిఁ జీకటిపూలడాలునుం
గ్రమ్మఁగఁజేయునట్టివయి కణపకడ న్మృదుకోర్కెలొప్పెడున్

కుశలమ్ము న్సమకూర్పఁగానగుత మాకు న్గాంచిక న్గేళిస
ల్పు శుభాసక్తిగలట్టివై సుకవివాక్పుంజాచ్ఛ వాసంతుల
న్విశదింపంగ వసంతలక్ష్ములయి యేణీలోచనంబు ల్ప్రసూ
న శరారాతి విలోచనమ్ముల యనూనస్ఫూర్జదుత్సాహముల్

అలఘువ్యాప్త మహత్తమఃకబళనాయత్తంబుఁ దుండీరమం
డల భూమండన మంబుజాతవనసంతానీయమర్మస్ఫుర
ర్థ లసచ్ఛేఖరము ల్నవోదితపయోదశ్యాము మహాశంభుని
స్తుల పుణ్యంబులపంట నాకనులకు న్జూపట్టుటెప్డో కదా! 26

పూవిలుకాని దా మొదటిముల్కని నుల్కఁగ మోమువన్నె చే
నావనజాతసంభవుని యానము దీనముఁగాగతి న్గలం
బౌ వచనంబుచే సురలయన్నము ఖిన్నమొనర్ప నోచుఁ గం
పావహినీతటంబును సభాజనము న్మృదురాణిసల్పెదుఁ 27

అమ్మరో! యెంతకాలము దురాత్ములచేతులనుండిజారు దు
ష్టమ్ముల సొమ్ములన్గడుపు సాఁకుచు నేఁజరియింతునుర్వి శ్రీ
ఘ్రమ్ముగ మ్రొక్కనాపయినిఁ గాంచిపురీమణిదీపికా! యతం
ద్రమ్ముల నీదుచూడ్కులఁ దరంగితము ల్కృపమీర సల్పుమీ

వెసనామ్రోల రహించుఁగాత మునిహృత్పేటీసురత్నంబు భూ
రి సముద్యత్కరుణానటీ విహారణ శ్రీకిక్క కాంచీపురీ
లసమానామల రత్నభూషణ మనల్పంబైనమోహార్తికిన్
రస భవ్యౌషధము న్వృషధ్వజుని నేత్రవాత్రితసాఫల్యమున్ 29

మానిలోకహృదబ్జధామ మమంద ధామము వాఙ్మయ
ద్యానదీ హిమవత్తపః పృథుతాకరంబుఁ దిరంబుఁగాం
చీ నగర్యవనీ విహారవిశిష్ట మష్టతను త్రిణే
త్రానఘూనిశ కేళిసాధ మహాంగణంబు భజించెదన్. 30

మరకతరత్న కాంతులకు మానకరం బమృతప్రవాహావి
స్ఫురణము శర్వుచూడ్కులకు సొంపగునొజ్జ భవాబ్ధికి న్మహా
త్తరసుకృతాలపంట సతతంబును గాంచఁగలారికిన్ హిమా
ద్రి రుచిరసత్కులంబునకు దీప్త్యవతంసము నొందుఁగొల్చెదన్

అనుకంపావతి ! కంపతో సతము నెయ్యంబూను నో పర్వతే
ట్తనయా! సత్తతికి న్భవత్ప్రణమనోద్య ద్వాసరారంభమం
దె నవోన్మేషకవిత్వపూష రసయుక్తి న్గ్రాలి నిద్రింపఁజే
యును వేగ న్ప్రతివీరభూరికవిరాడ్యూధోత్పలిన్వ్యూహమున్ 32

వరకంపాతటిపైఁ జరించుజడత న్వారించుఁ బాపౌఘమున్
హరియించు న్సుమనోమనోరథముల న్పండించు నిండించుఁ బె
న్సిరుల న్గామకలావిలాసిని శశిస్ఫుర్జత్కాంతలాసీక భూ
ధరరాట్పుత్త్రిక యమ్మ మాకనులకు న్ధన్యత్వమున్గూర్చుతన్

ఈనాశేముషికంబముం గెడపి తానేతందరన్వాసి కం
పానద్యావసథ న్లసత్కముద శోభామైత్రికి న్వాత్రిము
జ్జానా సూనముఁగాఁ దలన్గొనినయాశర్వాంతరంగప్రియ
న్భునిం దోసి భజించెడి న్జడతరో! పీడింపనీకానెటుల్ ? 34

ఎంతయుఁదావి నభ్రమున హేమగిరి న్మతిద్వ్యధత న్క్షపా
కాంతునియందు నాతపముఁ గంబువునన్సిరి నిర్మలస్థల
ప్రాంతమునందు వింతగఁ గరంబుజనింపఁగఁ జేయు చెంతయు
న్గంతుపరాక్రమం బొకఁడు కాంచిపురంబున సారిదేకనుఁ 35

ఉల్లంబందెడుమామకంబు మృదువామోత్సంగ దేశంబుతోఁ
దల్లీ! చారు కవిత్వవ ద్రిసనతోఁ దాఁగాంచికాకుక్షితోఁ
బెల్లా శీతనగేట్టుటప్రకర సామీప్యప్రదేశాలతో
నెల్లప్పుడ్డి నకృత్రిమోక్తితతితో నీశాని! నీపెన్దయన్ 36

శ్రీకాంచీనగరీవతంస భరతాశ్లిష్టంబు లిందూపలా
స్తోక శ్రీకము లేన్గుఱేనిదగుసంచు నిస్వ్యయయానంబున
న్వ్యాకుర్వాణము లానతంబులుఁ గుచద్వంద్వంబుచే శాంకరా
స్తోకప్రాక్సుకృతర్ధులే కృతితఁగూర్చున్గాతఁ గంధోఘుకిన్ 37

పూవిలుకానిదానసపుఁబుంజము తేనియలూరు సత్కవీ
శావళిదైన పల్కులకు నందపుఁగందముఁగంపకాధునీ
శ్రీవహభూషణంబును నశేషమనీషిమనోజ్ఞము న్మహా
దేవుని సర్వవిత్తము ఘదీయదృగగ్రసరంబుఁ గావుతన్ 38

ఎంతయుభక్తినెంచి భజియింతు మజస్రముఁగామకోటిసు
స్వాంతకృతార్థలీల నసితాబ్జవిలోచన నాశ్రితోత్తమః
కృంతనిఁ గంతుకృంతను సుఖ న్మృదుసల్పెడుచేడె ఫాలదే
శాంతరవహ్ని లోలకుటిలాలక మే మళికేక్షణన్మదిన్ 39

కలల విలాసపున్నెలవుఁ గవ్యమలోక్తికుముద్వతీ వన
స్థలికి శరద్విధుద్యుతులధార శశాంక లసత్కిరీటతుం
దిలమగు కంపదానిసుకతిన్నెలఁ బేరిమిమీరుసొన్నపు
న్మలవిలుకానిరాణి యొగినాకనుఁదెన్నును దన్పుఁగావుతన్ 40

గుబ్బలయుబ్బుచే నగునకుంఠితగర్వముచేత వంగిపై
కుబ్బుసుధ న్గడున్జలువ నొప్పునగ న్దలనూని కంపదా
దిబ్బపయి న్సతంబు వసతిన్గని యెంతయుఁగీర్తిఁగన్న యా
లిబ్బువెలంది బిడ్డని యలేశపుఁబున్నపుఁబంటకు న్నతుల్ 41

తనమెయివన్నె చే మరకతప్రభ నీసునఁదోసి నాఖరాం
శు నికరచంద్రదీధితులఁ జోద్యముగా దివిషత్కిరీటచుం
బనమునుసల్పి కాంచిఁదనపట్టుఁగఁబట్టి మృడాంకరత్నవే
శ్మ నమితదీపపుంగలిక మత్తమము న్విరియించుత న్వెసన్ 42

స్వరుచివిలాసజాలమున వారిదకాంతులనడ్డగించి శం
కరుని మనంబునందిముడఁగాఁ దరళత్వముఁగూర్చిసజ్జనో
త్కర నయనప్రమోదమిడి కల్గుటగిట్టుట లేకఁ గాంచికా
పరిసరమందుఁ గంపమునుబట్టని శంపయొకం డెసంగెడున్ 43

దరహాసితంపునిగ్గుల సుధాగత ఫేనవిలాసమొప్పఁ దుం
డిరవిషయంబునం దెలమినించుచు నల్లనికల్వపూలదా
వరరుచి నప్పుచు న్జనుఁగవ న్గదువంగిన శాంకరేక్షణో
ద్ధుర సుకృతర్ధిఁ బూగుములతో మదభీప్సితభూజమొప్పుతన్ 44

కరుణాద్రాణిక ధారయాఁ గృపణధీకవ్రాతమందు న్మహో
ద్ధుర తాపఘ్నము మొక్కువారలకు నెందున్వేదదివ్యత్కిరీ
ట రుచిస్ఫూర్జిత శేఖరోత్కలిక గాఢస్నిగ్ధ ముక్కంటిపై
వరకాంచీపురఖేల హైమవతి దైవారు న్వచోదేవిమై 45

వలిమలదైనపున్నములవాసి కవిత్వపులచ్చిదుంప ని
స్తుల జనయిత్రియెల్లరకు సూనశరధ్వజశాటి కంపకు
జ్జైలి కవతమ్మినిం బరిహాసింపఁగ మేటి పురాణి మూఁడుక
న్నులదొరదైనరాజ్యరమ నుత్య మమున్నతమోముతన్గృపన్

తాపింఛంబుల విచ్చుపూలదగునందంబంది మధ్యంబున
న్దోఁపన్లేమి స్తనద్వయీభరత నెంతో క్లాంతిగన్పట్టఁ దా
రాపత్యంకిత మౌళి గంపదగు తీరంబందు మేమెప్పుభూ
ధ్రాపత్యంబ! చరింతువో సురనమస్యాప్తిన్ హరాధీనతన్ 47

నాదుమనంపుఁబెల్లుల ఘనత్వము నీయెడనొప్పఁగాత సు
స్వాదుమృదూక్తివాహినియజస్రముఁగ్రాలుత మోముఁదమ్మి న
న్గాదనివైరిని న్జడిమ క్రమ్ముతఁ దగ్గనిపగ్గె యెప్డు న
న్నామతఁ గామలోచని దయాస్మృతి పాఱుత నాయెడన్లలిన్ 48

శ్రీమీనాక్షి! ద్విరేఫపాళిసుషమ న్శిక్షింపఁగాదక్షమౌ
నీ మేలైన కటాక్షసంప్రసృతి మ్రిందింపంగ నౌత న్నవ
ద్గ్రామంబు న్వసమామకంబును వియద్గంగా తరంగప్రభ
న్వేమించందగు భవ్యవాగ్లహరియెంతేనౌత నామోమునన్ 49

వరకంపాతటభూవిహారిణి! కృపావత్త్వావకాలోకయు
గ్మరమీయంపుఁబ్రవాళమెప్డగుత నస్మద్రోగపూగఘ్నమౌ
చు రహిన్నా యెదుటన్దమంబడఁపుమిచ్చోనొప్పమీయాచ్నన
కట్టరఁగామేశ్వరి! చేర్పుమమ్మ బుధలోకంబు న్ననున్నెద్దయున్

కాంచీపూర్వరవాసినీ ! కవుల నీకారుణ్యముజ్జేసి భా
సించు న్మాధురిఁ దేనెమీరుచును; నిస్సీమోరువాగ్ధాటి ని
ర్జించు న్దర్పకజిత్కపర్దమకుటీ శ్రీమత్కటిన్గ్రాలు వే
గాంచత్తుంగతరంగగంగ నొగిఁ దానందు న్జయశ్రీపటిన్ 51

సిరినిడు;విద్యనిచ్చును;బ్రసిద్ధతరమ్ముయశమ్ముఁగూర్చు;భా
స్వరగుణులౌసుపుత్త్రులనొసంగును;నీకృప మ్రొక్కువారికో
పురమథనప్రియా ! వెసఁ బ్రభుత్వముముజ్జగమందనుగ్రహిం
చు రసభవత్పదప్రణతి సూదితకల్మష సల్పుసర్వమున్ 52

కంపకుఁ జెంప భాస్వదనుకంప వినీలచలంబుఁ దేంట్లదా
జొంపము గెల్చుముంగురుల శోభిలి మ్రొక్కెడువారి చిత్తపుం
గంపమడంచి స్మేరమెసఁగ న్నిలయాదలఁగ్రాల శర్వదృ
క్సంపద దవ్వుపల్కులకు సానుమదీశునిభాగ్యమొప్పెడిన్ 53

అమృతస్రావముమాడ్కి మాధురిని శైత్యంబూని లేకుద్ది మే
ఘముమైశ్యామలమైన తావకకటాక్ష వ్రాతపాతంబు శీ
ఘ్రముగా నోహిమవత్సుతాక పురజిదాశ్లిష్టె భవోత్పాతగీ
తమునన్నోకతమూకతజ్జడత బాధన్గన్న నాకిమ్మొగిన్ 54

భవసంజ్ఞా నిగళోరుబంధనముల న్బర్యాకులప్రజ్ఞలా
చు వెసన్మ్రొక్కిన యంత మందులకు నిస్తుల్యాంధ్యముం ద్రుంచి కా
వ్యవితానమ్మును గూర్చుసల్లతికఁ గంపాతీరసంచార మూఁ
కవులోకంబులతల్లి నెంతు మెద మారారాతిజీవాతువున్ 55

కామకళావిలాసిత నికామపుటాదృతిఁ గ్రాలు భవ్యవి
ద్యామయి ఘృష్టసన్మరకతాచ్ఛసమచ్ఛవి లీల శూలిచే
తోమణిఁ గొన్న జాణ పదతోయరుహానతనాకకామినీ
స్తోమ తమస్సు మామకము దూర మొనర్చుతఁ గామకోటి తాన్

అక్కట! యీయహంతయన నా హరిణాంగన జ్ఞానసస్యపు
న్మొక్కను మెక్కుఁ దావకమును న్మృదురాణి! తటాలునన్ భవ
ద్దృక్కులచాలుల న్ప్రథత రేంద్రశిలావళి లేవఁ గొట్టి పె
న్మక్కువఁ బ్రోచుకోఁగదవె మాతరో! శీతనగాత్మజాతరో! 57

కామాక్షీ! పృథుజాడ్య నిర్హరణదక్ష త్వత్కటాక్షంబు ని
స్సీమంబై పశువేనిపై క్షణమువాసి న్మూకుపైఁ బ్రాజ్ఞుపై !
వేమూర్ధన్యత వానికబ్బు జగతి న్వృత్రఘ్నముఖ్యు ల్లమ
స్తోమంబు న్గరకుట్మలీమకుటశీర్షు ల్సల్పువా ర్వానికిన్ 58

ఆధారీభవదబ్జషట్కమును నొయ్యం దా విదారించి త
ద్వీథి న్నివ్వరిధాన్యశూకమున కుద్దిం జెంది పెన్దీప్తి ని
ర్గాధంబైన సుషుమ్నదా సరణి న శ్రాంతంబునుం దిర్గు నా
త్మాధారోరుసుధార్ద్రఁ గాంతు మెదఁ గామాక్షి న్బరంధామమున్

పదపీఠంబులఁ గాసు రేట్ప్రముఖశుంభత్సత్కిరీటంబుల
న్మదముం గూర్చ వనంబుఁ గాఁ గవిజనాన్యానోక్తిగుంభంబుల
న్మ్రదిమాంచ న్మణిరాజిపాటలిమ శంపాలక్ష్మిని న్సల్పుచు
న్బొదలు న్సత్కవిబృందభాగ్యనిధి యెప్డుం గంపదా చెంగటన్

సేవింతు న్శశిచూడరమ్యముఖి నీశిత్రి స్జలాపాంగఁ గుం
దావద్యస్మిత సుస్తనోరుభరనమ్రాంగి న్లసత్కుంతల
శ్రీవితా్రసితభృంగఁ బంచశరశోచిష్కేశుఁగామారికెం
తేవెల్గించెడుజాణ సత్కవివచోహృష్టాత్మఁ గామేశ్వరిన్ 61

శ్రీరాజత్తనుకాంతుల న్జలదరాజిశ్రీలఁ దర్జించుచు
న్భూరిశ్రేయము లూరఁజేయుతెరువై స్ఫూర్జత్కవీట్కల్పమై
మారారాతికిఁగూర్చుతోడగుచుఁద్రుంపంజాలిపాపంబుల
న్గారుణ్యామృతసీమ యొందు సుతిలస్క న్సల్పుఁగాంచీపురిన్

చనుఁగవగొప్పచే గిరులచాతురినొప్పుచుఁ గన్నుదోయివా
ర్జనులకుఁ బారిపంథ్యమును సల్పుచుఁగంపకుటంగట న్జరిం
చును నవమేఘశైలిఁ దనుశోభఁ దిరంబుగమోహపెట్టుచు
న్గాని తలఁగోకవైరి కృతిఁగొండొకచక్కనివిద్యహృద్యమై

కరుణకుజన్మభూమి పుడిఁగాంచిని లీలనెఱుంగుపెద్దమా
ల రుచిరలక్ష్మి జాడ్యవనులద్దవవహ్ని లసత్కవిత్వచా
తురులనుకోకిలంబులకుఁ దోరపుమావిపసందు నాదుక
న్దెఱఁగున మాన్మథంబయిన నిస్తులవిద్య యొకం డెసంగుతక్

అమ్మా! నీదునపాంగలీల వెసఁబాయంజేయుత న్నాదుదుః
ఖమ్ము న్మారకతంపుసేతువు భవాఖండాబ్ధి భక్తాళిక
చ్ఛమ్మామన్మథువై జయంతి కుముదాంచల్లీల కాంచీపురీ
యమ్మాపెన్నగశర్వుచూడ్కులకుఁగాలాఖ్యాంజనోత్కర్షమున్

వరకాంచీనగరీవిహారరసికా! వైళంబె నీవౌ కటా
క్ష రమ ల్సల్పుత నాదుకాంక్షితమువీక నైర్వరముద్రన్వి
స్ఫురదిందీవరమందుఁజూపుచు మనోభూరాజసామ్రాజ్యపు
న్సిరివాకొంచుయమీంద్రబంధతతి విచ్ఛేదింపదీక్షించుచుఁ 66

రేనెఱికుద్దియగా మొగలిరేకును నీలపయోధమందు సం
ధానముఁజేయుచు న్మెఱపున న్మధులిట్ప్రజము న్వెలార్చుచు
న్జానగు హంసికారుతి లసత్కమలంబునఁగ్రాలఁజేయుచెం
తేనియఁ గంపచెంగట రహించుఁగృపారమయొండునూత్నమై

తనమృదురీతిఁబల్లవవితానముఁజిత్రముగా నెదుర్చుచు
ర్విని నియతంబుగా సుకృతబృంద మనోరథపాళినించుచు
న్వననిధిఁగాకఁ గొండవలన న్జనినంది స్వతంత్రత న్జరిం
చు నెఱిఁగలట్టి కాంచినగ చొక్కపుస్వర్మణిభద్రమిచ్చుతన్

కెందమ్మిన్జలదంబుచెంతనటఁజక్కన్బ్రాపుబంధూకమం
దుందీవ్యన్నవకుందసూనరుచి నందున్శ్రీవ్యవీణా స్వనం
బుం దైవారఁగఁ గాంచికానగరిఁబెన్బన్నింపుకేళొండు హే
లం దాశాంకర మైంద్రజాల పుటనల్పశ్రీనిఁ జూపించెదున్ 69

ఓలగమైన వేలుపులనొప్పెడు నుప్పరమందుఁ జాతకా
శ్యాలయమున్నతంబెసఁగ నన్నముఁగ్రిన్ననఁగూర్చి సత్కవీ
ట్పాళికిఁ గామధేనువయి పంచశరశ్రుతి సంప్రదాయమై
రోలిఁజరించుఁ గంపదగునొడ్డున మాతృదరస్మితంబహో 70

అవిరళమాకృప న్బొదలి యార్ద్రములై పృథులాస్థనిండి కం
జ విరచనజ్జెలంగి కడుఁజంచలత న్గని లీలదా విలా
స విభవమూని లక్ష్మికి నెసంగెడునిండ్లయి వన్నెచేవలా
చు వఱలుచూడ్కులన్మము విశుద్ధులసల్పుతఁగామకోటితా 71

తనతరళాక్షుల న్స్మరపతాకఁగదల్చెడుఁ గాంచికాపురిం
దనరుచు భక్తితోఁదనపదంబు భజించెడువారిఁదన్పుఁ బ్రా
మినుకులవౌ ప్రబంధముల మేలగు మాహృదయాంబుజాళిచే
ననిశముఁబూజ్యయాఁద్రిజగదాదిమమాతకె వేతుమెంతయున్

పలుకులకెంతొదవ్వగు సుపర్వులదుఃఖపయోధిదాటఁగా
సలుపును మోహమన్విష కుజవ్రజ ఖండనకృత్కుఠారమాఁ
జెలఁగెడుఁబేర్మిఁగంపదగుచెంతఁగవిస్తుతసచ్చరిత్రకీ
డుల నడఁగించుతల్లి నెపుడున్గొలుతున్మృదురాణిభక్తితో 73

చెడుగౌనట్టిస్వభావపున్గుటిలతజ్జెండాడి నిస్తంద్రమై
నిడుపౌ సత్ప్రతిభ న్సదాశ్రితులకు న్నిండించి మేలొసన్నపు
న్జడి నిండౌదయతో నొసంగుచు నజస్రంబొప్పుఁదుండీరమ
న్పుడమి న్జందద్రిజటాలుపైని రతినెప్పున్నాని కామాక్షితా 74

దేన న్మెకధనుష్కుఁడౌపురుషుఁ డుద్దీపించెగేస్తూచు నా
సూనాస్త్రాగమవైభవంబు లలిఁగాంచు న్దేనిదృక్కోణమం
మూను న్మజ్జగమేల జృంభణము నెంతో కింపచానుండు నె
ద్దాని న్దన్పెఁగఁ గంపచెంప నొకయుద్దండంపుఁదేజొప్పెడున్ 75

కామాక్షీ ! శ్రితకామపూరణి ! కలంకవారితపుంజేవ నెం
తే మిన్నాజడిమ న్వాసన్గెడపి నన్నేలంగదే ! ధన్యత
న్నామాటల్గనుఁగాతఁ దేనెరుచికన్నన్మించి సన్నీతి జా
నా మంజూక్తులచాలు స్వర్ధునికి దీటై యొప్పనాకీఁగదే 76

సూనోద్యానము యోగిహృజ్జలరుహస్తోమంబు పీఠంబో య
న్యూనాంచన్మకరంద శీకరనికాయోపాత్తశైత్యంబు వే
దానీకోఽవరాంగభూతయగు దివ్యత్కాంచియాఁబెట్టె యా
భేనోత్తంసునిరాణి యన్నమణి మాకిష్టార్థము ల్గార్చుతన్ 77

ఏకామేశ్వరు నంఘ్రియుగ్మమున నెంతేధ్యానసమ్మదిఁదా
నేకాంతంబునఁగాన్న యీయఖిలలోకైకప్రసూరత్న మ
స్తోకశ్రీమణిమచ్ఛ్రవోభరణ సంశోణీభవచ్ఛ్రోత్రి య
వ్యాకోచద్యువతాసుగుచ్ఛ తపమొయ్యంగాన్న బాలాంబయే

తనమందంబులు యానముల్ద్దొడరి దంతాదంతిగా దంతిరా
జిని నిర్జింపఁగ మందహాసములదా చెన్నొంప మందారపు
ష్ప నికాయంపుమదంబు మన్మథమహీజన్మాంకురీభూత సు
స్తనయుగ్మాంచితవక్షుయై యెసఁగునంతఃకాంచిఁ గామాక్షితాఁ

అందముఁజిందు నీదగువిహారము నేవిబుధాగ్ర్యులెల్ల వా
కొందురు తల్లి! త్ర్యంబకునకు న్సతిఁగా మహిషఘ్నిఁగా రమా
సుందరిఁగాఁ బుళిందపతిసుందరిభవ్యమతంగకన్యఁగా
సుందరమాతృక త్రిపురసుందరిఁగాఁ ద్రిపురాతిభైరవిన్ 80

సతతంబు న్నృప మావిభూతికఁగుత న్సన్మానిరాణ్మానసా
తత ధాత్రీనటి కాంపతీర సదనోత్తంసస్థ దుర్మోహ సం
హృతి సద్దీక్షిత సర్వదేహులకు నద్దీశాని కామేశ్వరాం
కతలాసీన కృపాతిరేకభర శ్రీ కామాక్షి రక్షోఘ్నమై 81

పుట్టుకతోనె బీదతనమున్గాని లోకుల చూడ్కి కేవముం
బట్టఁగఁ జేయునట్టిఁడులు మాతరో! నీదగు వీక్షణంబుఁదా
మట్టె క్షణంబు పొంది నుదులందునఁ దేనెల తీపిదోఁప స్వా
రాట్టుని నెట్టు భూతియలర న్జితమన్మథులై రహింప రే? 82

ఉబ్బినగుబ్బదోయిపయి నొప్పెడుసోకగు రైకఁజూచి త
బ్బిబ్బగు గిబ్బరాతునెదఁ బెద్దగఁ బొంది భజించెనేఁతయు
న్నిబ్బర మొప్ప మానులుగణింపఁగఁ గాంచిక యోగిచిత్తమం
దబ్బిన భూరి చిత్కళ మదక్షిపథంబును బొందుచెన్నడో 83

కవివరచిత్తభూమి ననుకంపఁజరించుచుఁ గాంచికాపురీ
నివసనమూని లోకతతిని న్నతమోముచు మానసంపుఁదె
న్నునకెడమై మహాగుణగణోన్నతయా స్మరశాసనప్రియాం
గన యనిశంబు నాదయిన కన్గవకుం గనుపట్టుఁగావుతన్ 84

ధనములతో రమింప మబుధవ్రజము న్భజియింప మానమా
త్మను జపలత్వము న్భవకృతంబగునోగునకు న్దలంక మే
మనిశమెడంద నెంతయుఁబ్రియంబును గాంచినిఁగాంచుమారశా
సనరమణీ పదద్వయకిసాలముల న్భజియింతు మర్థిమై 85

ఈక్షణమమ్మనీది క్షణ మెవ్వనిపైఁ బ్రసరించునో కృపా
లక్షణమై దరిద్రతఁగలంగెడు నాతనికెల్ల వేల్పులు
న్పక్షచరుల్ స్మరాతిగము భవ్యతనుద్యుతి యాటకొండ కా
మాక్షి సురీకుచవ్రజము యౌవనమీడు నుడుల్సుగంధముల్ 86

ముజ్జగముం బవిత్రితమముం బొనరించిసుధీకబోధకుం
గుజ్జానగూర్చి శంకరునకు న్పులకాంచితకంచుకంపుసం
సజ్జతఁగొల్పి సంసరణసంహృతిచే వెతఁబాపనోపి సం
పజ్జగదోశ! తావక కృపామయదృక్కులన న్గనంగదే 87

కనుఁగవ తెన్నునం దెపుడు గాటపునీకృపఁగాంచినాత్తఖే
లనములును న్గళాయముకుళచ్ఛవులు న్గవిసంచయంబునం
దనిశము నీపసూనకలికాంకురము ల్గుచభారనమ్రము
ల్చెనుఁగకయొప్పుఁ దావకపచేళిమ భవ్యకృపారసోద్ధతుల్ 88

వజలు నశోధ్యమొందు మెయివాటిలువారిమనంబుల న్గృపా
దరములఁదన్పునట్టిది నితాంత మనర్ఘ్యము రత్నమద్రిజం
బరరె! కరంబు శంకరునియంకమలంకృతమయ్యెదీన నం
తరము మదీయమెప్డైపుడు దానికిఁజక్కనిపెట్టెయౌనొకో 89

శ్రీదపరామృతోద్ధుర ఝరీప్లుతమై జగమందులోన స
మ్మోదదమైచరించు నరపుంజపువెల్వలనుంజరించు నొం
డేదిసతంబునొక్కఁడయి యిమ్మహి నప్పరసంవిదాత్మసం
వేదులు కాంచినుంచి రదివెల్గుత నామదిఁగామనేత్రియై 90

మామకమా మనంబనెడుమత్తమహాగజ మెప్పుడున్దను
స్తోమఘనాటవిన్దిరుగుఁ దుర్దమమై దానినిఁగాంచికాపురో
ద్దామ విహారసద్రసిక దర్పకజిత్ప్రియధర్మపత్ని నీ
ప్రేమయపాశపాళిఁ బరసంవి దనోకహమందుఁగట్టుతన్ 91

నీవేచండికవంబికా ! సతి ! భవానీ ! నీవెచాముండి వీ
వే విద్యాత్మిక వీవెయోగినివి నీవేశాంభవీప్రఖ్య నీ
వే వాసింబరమాత్మికాఖ్యఁగనె దీవేకామకోటీశివా
దీవేసూ విజయా!జయాఖ్యఁగను నిన్నేమందుమమ్మా ! ఝుఁకన్

జననీ ! పార్వతి ! యోపరా ! ప్రణతరక్షాదీక్షితా ! ప్రాతిభ
స్వనిధానప్రద ! శాశ్వతా ! త్రిజగదశ్రాంతాశ్రితా ! త్రీక్షణీ !
త్రినిరీక్షప్రియకామినీ ! త్రిపదవీధీసంగినీ ! చిత్కళా !
యనిశంబుంచుమి నీత్రిశక్తిమయముదీవ్యద్దృష్టిఁ గామేక్షణీ ! 93

అనిశంబు న్విలసించుఁ గంపధరి దివ్యద్బుద్ధులా వారికె
వ్వను జేతోమధులిణ్మహోత్సవపుఁ బెంపుంగొల్పుచు న్సర్వసృ
ష్టి నిదానంబౌకచిత్సుమంజరి స్వయంసిద్ధోద్ధ సద్వైఖరీ
వనవీథింగొని సత్కృపామయ రసవ్యాప్తి న్గదు న్జల్లనై 94

చందురువంకచేఁ గడు నెసంగుకిరీటము గల్గువేల్పుపై
డెందముఁగొల్పి యాతనివడి న్వలపించినయన్న యోజగ
త్సుందరి ! యోరమా ! ప్రకటశుభ్రమరీచిసమాస్య ! సత్కృపా
మందరఝురి న్నిజాశ్రిత సమాజముఁదన్పు నినున్భజించెదన్ 95

కనదీ వేజగ దేకమాత ! భువనౌఘంబంతటి న్సృష్టి పా
ఖనివై నీ వెతదీయరక్షణమును న్గావింతు వీవే విలో
చన వహ్నిన్ ఖరకోపవై సకలవిశ్వంబు న్వెసన్వ్రేల్తు; వీ
వె నెటిన్గాంచివసింతు విజ్జగతి దేవీ ! నిత్యవై యెప్పుడున్ 96

చిన్మయిని న్బరావరవిచిన్మయిని న్సకలార్చ్యపూర్ణచిన్మయి
సన్మయిని న్గుణత్రితయ శక్తిమయి న్త్రిజగన్మయి న్మునసం
విన్మయిని న్త్రిధామమయి వేదసులందు నహర్నిశామయిన్
మృన్మహతి న్బరావరమయి న్దగనిల్పి భజింతు నెప్పుడున్ 97

కన్నులవన్నె శారద వికస్వరసారసము న్జయించి కే
శోన్నత కాంతిచేత ఘనయూథముఁ బాధముఁ జేర్చి భవ్యమై
చెన్నగురూపమూనిన యశేషజగజ్జననీ ! భవాని ! నా
కున్న జడత్వముందొలఁచి యోముమి జ్ఞానమొసంగియూఁతమై

నగగా నాతొగతేనిఁదాల్చిన జగన్మాతా ! నతుల్నీకుఁ బా
పగణంబు న్వెసఁదుంపఁ గంపకడఁగొంప న్బొల్చునీకుంబ్రణా
మ గణంబుమ్మరొ! నిత్యరూప! సకలామ్నాయాభివేద్యా! నమ
స్సగుతన్నీకిదె పాశహృత్కర ! మృడార్ధాంగీ! నమస్కారముల్

సమరవిజయకోటీ ! సాధకానందధాటీ !
విమలసుగుణపేటీ ! వేశితోన్నీపవాటీ !
యమినుతపరిపాటీ ! హర్షితాజాండకోటీ !
యుమ ! గిరిశవధూటీ ! యోఘుమూకామకోటీ ! 100

శ్రీగురుదత్త సరస్వతి !
వాగమృతాసార విభవ వాసితసుమతీ !
నైగమశీర్షోక్తివిద
గ్ధ్యా ! గీర్వాణాంధ్ర కవిగణాభినుత కృతీ ! 101

ఉత్తమజీవయాత్రికృతియోజక ! దత్తపురాణకోశసం
వి త్తపనీయకాంతిపరివేష్టిత సజ్జనలోక ! సద్గురూ
పాత్త సుధీమహత్త్వ పరిపాక ! కృపాభరితాంతరా ! వదా
న్యోత్తమ ! దత్తయోగిపదయోజితచిత్త ! సుతత్త్వవిద్వరా !

కవిగణ గణనీయా ! కమ్రవా గ్భావనీయా !
శివపద జలజాతశ్లిష్ట చేతోంబుజాతా !
అవిరత కవితాభామాభిరామా ! స్మితాభా
ప్రవిశద ముఖపద్మా ! భద్ర విభ్రాజిసద్మా ! 103

♦ గ ద్య ము ♦

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురు కరుణాసమాసాదిత ... శ్రీమద్భమిడి
పాట్యన్వయపయః పారావారరాకా సుధాకర ... విబుధ
జన విధేయ వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శర్మాభిధేయాంధ్రీ
కృతంబైన కామాక్షీ స్తుతి యందలి స్తుతి
శతకము పూర్ణము.

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తి సద్గురు వరార్పితమస్తు

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తయే నమః

శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి

కటాక్ష శతకము

శ్రీ పురుషోత్తమకృత మం
త్రోపాస్తి ఫలావతార ! యుక్త్యాంతర ! ము
ద్దీపిత ! వినుమిప్పు డప
ర్ణాపాంగ స్తవము దక్షిణామూర్తిగురూ !

శ్రీకాంచీనగరీప్రదేశముల శైశిర్యంబునందింపనై
మూకత్వంబుగలారికేని రససంపూర్ణంపుఁబెన్నైత నీ
నై కళ్యాణకరంబునై నెగడు నేకామేశ్రకాంతా కృపా
లోకానీకముల న్విమోహమనునల్పుం దుంపఁగీర్తించెదన్ 1

గణుతికి నెక్కునమ్మరో ! జగంబులలో మమతాపిశాచ మో
క్షణములు నింద్రనీలమణికాంతుల దిద్దఁగదక్షము ల్వీచ
క్షణములు సత్కృపస్నృతజగత్త్రయరక్షణము ల్భవన్నిరీ
క్షణములు కామకోటి ! పృథుకారుణికా ! సతముజ్జయంబునన్

అనిశ మనంగతంత్రవిధులందున నేరుపుఁజూపు నవ్వి ? యో
వి నిరతమోదమంద పరివేపితమంధరము ? ల్స్రివోయుగా
వని నవిచేరి కొట్టెడి భవానిరో యట్టి భవత్కటాక్ష పా
వన సునిరీక్షణంబు లవి వాసిమెయి న్దరళత్వమాడెడిన్ 3

అందపు మందహాసమున నంకితమాటవిచిత్రమై కృపా
మంద రసాతివేల్లిత నమందతరంగితమై రవంతగాఁ
జెందినకుంచితంబున లసించెడు నీదగువీక్షితంబుచేఁ
జందురుదాల్పురాణి ! ననుఁజల్లఁగఁజూడుము కామలోచనీ !

అర్జునున కెప్పుడండి సాహాయ్యకంబు
భీమునెద లేనగవుచేతఁ బ్రీతినింపి
చేరుఁ గామాక్షి ! పాండవసేనయట్లు
కర్ణసవిధంబు నీకటాక్షరమ యార !

కామాక్షీ ! మృదులంబు తావకకటాక్షం బన్న రేరాక ది
క్షోమంబందున నల్లచీఁకటుల తేజం గొల్పుచు న్నామకీ
నామేయోత్పరిపాకమన్ రవికి వే యస్తత్వమున్గూర్చి ని
త్యామోదంబును నిండుచందురుని నొయ్యన్ రాజిలజ్జేయుతన్

అమ్మా!కమ్మలఁబోల్చుముత్తెముల కాంత్యంకూరము ల్దంతయు
గ్మమ్మందారుచులై తగన్గరుణయు న్మావంతుల న్మేటిహా
ర్షమ్మొప్ప న్బయి నెక్కఁగా నెగడు యుష్మత్సత్కటాక్ష ద్విపేం
ద్రమ్మస్మత్ప్రకటాశుభద్రుమమునిర్దాక్షిణ్యత న్గూల్చుతన్ 7

తనపెన్నీడను ముజ్జగంబుల పరీతాపంబుమాపంగ నై
పెనుజూ కాలఁజెలంగు భవ్యమణిరుగ్బృందంబులన్ లేఁజిగు
ళ్లను రాజిల్లుచు సత్కృపాఖ్యము ననల్పంబు న్మరందంబు నె
ప్పను గామాక్షి!కటాక్షకల్పతరు వొప్పుంజిమ్ము చున్నీదహో !

మణిమత్కుండలరాగకోకనదరుజ్మాన్యంబు సూర్యాశ్రియ
ప్రణయంబైన భవత్కటాక్ష యమునా ప్రఖ్యాపగారత్న మ
మ్మణి! కామాక్షి! శివాస్యకాంతిసరితాంపత్యాంకము న్దానవా
రణమై వేగముతోడఁ జేరుచుఁ గడున్ రాజిల్లు నశ్రాంతమున్ 9

ఏపుణ్యాత్మునిఁ బక్షపాతమున నెంతేఁ బేర్మి నీవీక్షణా
స్వాపస్తుత్యా విలాసభాసురకలా వామాక్షి తాఁబొందు ? ము
క్త్యాపీన స్తని వానినే యపుడె కామాక్షి! వరించు న్బ్రియం
బేపారంగ; నటౌట నిర్వ్యరకు నెంతే నైకమత్యంబహో! 10

మరుదనుకూలభావగతి మానుగ నెల్లపుడంది భూరిలతా
మరవిభు కార్ముకాంచితయు మంజురసార్ద్రియు నౌచు నీలకం
ధర హృదయోత్సవంబును బొనర్చెదు నీదుకటాక్షమాల శాం
కరి! నవమేఘమాలయటు క్రాలుఁ గరంబును గాంచి కేశ్వగీ

ఓకామాక్షి! భవత్కటాక్షరుచి తానొప్పంగడుంజుమ్ము స్మే
రాకారంబగు గాంగవారి యమునాఖ్యావాహినిన్బోలి యా
శ్రీకంఠాతివిశాల వక్షమున వాసిజ్జెందు నీలోత్పలా
స్తోకస్రక్కటు వక్త్రిగు క్సరసియందు న్శైవలాళిన్బలెన్ 12

తొలిపున్నెంబునఁ జేసి నాల్కపొలముందు న్బద్ధలానంగఁ గం
దళితంబుల్ శుభసూక్తి భూరిలహరీద్ధప్రక్రియోపేత స
త్కలమాంకూరము లోజగజ్జనని యో కామాక్షి! మాకింకనీ
విలసచ్ఛ్రీమదపాంగపాతమున నుర్విన్బండినిండారుతన్ 13

శ్రుతివీధీక్రమజాగరూకతను గాంచు న్దా స్వభావంబుచే
నతిచాంచల్యమునూనియుండి మలినత్వాస్పానమైకూడఁ బా
ర్వతి ! నీసత్కరుణాకటాక్షము విచిత్రింబౌఁగదా భక్తితో
నతులౌవారలకుఁ రయంబున నె సంధానించుఁగైవల్యముఁ 14

విరులతూపులవాని జీవింపఁజేయ
బుధుత నెలఁదాల్పువేల్పును మోహపెట్ట
జృంభిత మమత్వదుర్గ్రహస్తంభనమున
నమ్మ ! నీవీక్షయౌఁ బరమౌషధంబు 15

కామాక్షీ ! భవదీయ చంచలకటాక్షంబన్నపాశంబు తాఁ
గామద్వేషిమనంబుఁ గట్టుపని దక్షంబయ్యె నిన్గొల్చుస
ద్ధీమత్సంతతి సర్వబంధములఁ బృథ్వి న్దాఁకుమాత్రనే
వే మాయించెదునంట చిత్రమిది దేవీ ! కామకోటీశ్వరీ ! 16

కడురాగంబుఁ బురారికి న్వెసఁబొసంగన్జేయుచు న్నీలమై
పొడవౌభక్తి నరాళికి న్దృఢము నెప్డుంగూర్పనై లోలమై
వడిసామ్యంబును మ్రొక్కువారలకుఁ బర్వన్జేయుచు న్వక్రమై
పడినాపై నటియించుత న్వదమలాపాంగంబు కామాక్షీ ! తా

క్షితిరక్షోపకృతింబొనర్చుచుఁ గృపాశ్రీనొప్పి శ్రీరాముమై
శ్రితవై దేహ్యనిశానురక్తిఁగని వాసి న్గాంచిత భూధను
ర్ద్యుతమై సంతతము న్జెలంగు భవదీయోద్యత్కృపాపాంగ మో
ముతఁ గామాక్షి ! విపత్తులన్దొలఁచి మమ్ము న్గామకోటీశ్వరీ

శివనేత్రంబున శోషితంబయిన యాశృంగారబీజయు నై
భవ మున్నిన్నాలకె త్తఁ జేమజలసంప్లావార్ద్రమై రమ్యమై
_స్తవనీయంబయి వాసినింగనిన కేదారంబుఁగా నెంతు నో
శివవామాంకనివాసినీ ! జనని ! నీశ్రీదృక్ప్రసారంబునున్. 19

భూరిమహా త్త్వ శేవధిగఁ బొల్చి యలంఘ్యసమున్నత స్వసం
స్కార సమాఖ్యవింధ్యగిరిఁ జాపఁగ నేలకుఁబట్టఁజేయఁగా
నేరుపుఁజూపు కాంచిపుర నేత్ర నిరీక్షణ కుంభసంభవుం
డౌర ! పురారిధైర్యమను నంబుధి నంతయు నాచమించెడిన్

భగవతి ! యొప్పునీదగు నపాంగ గణంబులమాల చల్లనై
నెగడి సుధాప్రవృష్టిని వినీలనవస్ఫుర దుత్పలా_త్తత
న్దగి మధురస్వభావ కలితంబగుచు న్నుతతారకా_ప్తియై
యొగిశివుమేనియాశ్రయమునూనుచుఁజం,ద్రికయైయజస్రమున్

కమలవనంబుఁబోలెఁ గడుఁగంటకరాజినెసంగుచు న్మనో
జ్ఞ మయిన మారసూదనుని కాయము నీదునపాంగమాల యా
మ్మ ! మిగులఁగోమలచ్ఛవి సమన్వితమై యనిశంబుఁ బక్షపా
త మెనసి భృంగినా సలుపుఁ దాఁదమిఁజూంబనమున్మహేశ్వరీ!22

కామాక్షి ! నీదగు వీ
క్షామాల సపక్షపాతగాఁ గంటకయు
క్తామరస వనము వలెనలె
సోమకలాభరణు మేనుఁ జుంబించుఁదమిఁ 23

నెఱులవన్నియయ నెడు చాందినికిఁగ్రిందఁ
గుండల మణిప్రభా దీప మండితమగు
తావక కటాక్ష రుచిరంగ తలమునందుఁ
నాడుఁ గామాక్షి ! కృపయను నాటవెలఁది 23

ఎంతయుశీతలంబయి యహీనము విభ్రమమూని కందమై
కంతు విలాససంపద కఖండ కృపారసపుంబ్రవాహమై
సంతత మందహాసమున జానగు నక్షుల సంప్రరోహము
న్మంతుగ నాడుచంచలత మానిపి యుంచుతఁ గామకోటితా!

శ్రీమీఱ న్ద్రప రక్తితీవియల వాసింబూని యాపాంగశ్రీ
కామాక్షీ ! కడుమందరంబుఁ ద్వదపాంగ శ్రేణియ న్నోల నా
సోమోత్తంసునిచూడ్కి యల్లనమహౌత్సుక్యంబుతో నెక్కితా
భూమానందము మాటిమాటికిని నెప్డుం బొందుచుండుంగ దే 25

సుందరసౌధమాఁ త్రిపురసుందరి యిందుకిరీటుమేను సు
ప్పంది మహాకృపాలహరి భవ్యవిహార సరోవరంబు సం
క్రందనముఖ్యులెల్ల రరిగాపులు విశ్వముసర్వమెప్డు నో
మం దగునట్టి దెన్నదరమా ! భవదీక్షణసార్వభౌమతక 26

పలుకులలేమయమ్మరో ! శుభప్రద వెంటఁజరించు నెప్డు నా
కలుములరాణి భ్రూలతకుఁగ్రైవసమై పనిసల్పెడి న్జగం
బులుకలవెల్ల నిల్లగును బొల్పగు రూపము ముజ్జగంపుఁగ
న్నుల కమృతంబె నీదగు మనోజ్ఞకటాక్ష సమీక్షయున్న చోన్

కామాక్షీ ! ధృతి వార్ధియందుఁ గడుమగ్నంబైన యాశంభుచే
తో మత్స్యంబును గంతుదాశకుఁడుఁ దోడ్తో నీ కటాక్షాభిధం
బౌ మేలౌ పెనుజాలసాధనముచే నత్యంతచాతుర్య సు
శ్రీ మీఱంగను బట్టి కైకొనెడి గౌరీ ! కామకోటీశ్వరీ ! 28

జ్ఞానాజ్ఞాకరము న్గడున్గలఁచి శంకన్దక్కి నాడెందమ
న్కాన న్బన్మద మొప్పఁగాఁ దిరుగు నీగాఢోరు జాడ్యాభిధా
నానూన ద్విరదంబు వేగఁగుటిలంబౌ నగ్రసీమంబునన్
జానౌ నీదు కటాక్షమన్న సృణిఁ గుంచన్జూడు కామేశ్వరీ ! 29

లలితములై గుములొన్కొను విలాసముల న్జననీ భవత్కటా
క్ష లసదమంద కుంజమునఁ జయ్యనఁబెన్గ్రుపయన్న సింగ ము
త్తలముగ లేచి నాదుపృథుతాపద మోహమృగవ్రజంబు ద
వ్వులకొగిఁ బాఱఁదోలుత శివున్వశుఁజేసిన కామలోచనీ ! 30

విరియు తొగన్జెలంగెడు ఛవి న్వొసదొంగిలి పొల్పుఁగాంచి స్నే
హ రస సమార్ద్రమైన భవదచ్ఛకటాక్ష కృపాణవల్లి మా
తరో ! మకరధ్వజుం డితఁడతంద్రితఁగైకొని మున్నుతన్నుగె
ల్చి రహిఁనిఁగన్న యున్నతుని చెచ్చెరగెల్వఁగఁగోరి త్రిప్పెడిన్

సతము న్మౌనుల శ్రౌతమాసరణి సంచారంబునుంజేయుచు
న్నప్రతిమార్గంబునుబట్టి పొల్చెడు భవచ్ఛ్రీదృష్టిపాతం బదె
ట్లతికౌటిల్యమునన్ స్థిరత్వమును నజ్ఞానీకరుగ్వ్రాతి చో
రతనుం బూని రహించెనో ? తలఁప నిర్వాణేశి! కామేశ్వరీ !32

శ్రుతి పరిచయంబునందు సంతతమును న్వా
తించుచును దన చెంత వసించుసక్తి
వెలయు నీలాంబుజనికి నీవీక్షణగురుం
డంబ ! కాళిమ సాంప్రదాయంబు నేర్పు 33

చిఱునగవన్నసుర్వాలు విశేషముగాఁ దగగుత్తులై నిరం
తరము రహించునానన ఘనద్యుతి సంచయ వార్ధిలోనఁబ
ల్మరుఁ దిరుగాడి యాత్రిపురమర్దను లోచనలక్ష్మి నీదువి
స్ఫురిత కటాక్షసేతువును బొంది ప్రహృష్టయగు న్మహేశ్వరీ !

కామాక్షి ! త్రిపురాతిసుందరి ! త్వదీక్షాలక్ష్మి తా శ్యామయై
ధూమస్ఫూర్జితతారకాంతియగుచు న్బాలాప స్మితజ్యోత్స్నచే
నేమాడ్కి న్సలుపు న్జకోరములతో నిందీవరౌఘంబుతో
నోమాతా!యనిశంబు స్పర్ధఁగదునో హా!యిద్దియాశ్చర్యమౌ

అమ్మ ! కామాక్షి ! యెనయు సామ్యమ్మునెపుడు
నరయ నీవీక్షణంబుఁ గాలాంజనంబుఁ
దొలుతటిది పొందనౌఁ ద్రిణేత్రున కొకనికె
సులభమౌ నన్యమెల్ల కన్నులకు జగతి 36

స్మరవహ్ని కైన ధూమాం
కురమౌ నీకనులదౌ నకుంఠితరుచి చా
తురి కామకోటి పీఠే
శ్వరి ! విధుధరు ముక్కనులకౌసంగు ముదమహో 37

ఇమ్మహి నీకృపేక్షణ మదించుక తాఁకఁగఁబోవునష్ట యో
యమ్మ క్షణంబునమ్ముఁడగు నాతని మూఁగనునే న్వరించు లో
క మ్మఖిలంబుఁజూడఁ దమకమ్మునఁబల్కు వెలంది సర్వవి
త్త్వమ్మనునింతికీర్తిసతి వాసిస్వయంవృతి మాల్యయుక్తిగ౯ 39

పరితాపమ్మునడంచు నీదుకరుణాపాంగంబు కామాక్షిపు
ష్కరముం గ్రిందుగఁజేయుఁజ మ్మసితమేఘమ్మట్లుగాఁగానియు
మ్మరొ మేఘమ్ము క్షణప్రభాసఖమెయా మాన్య త్వదీయేక్షణ
మ్మసు మోదావహమౌ నజస్రరుచిఁజేయు న్సర్వలోకంబుల౯

గురువర్యామిత సత్ప్రసాదమది బాగుంగూర్ప సాహాయ్యమై
వరలన్మోక్షమ్ము దుర్గమంబునగు నిర్వాణాధ్వమందే చరిం
చు రహింగన్నయతండు పెన్గరుణ సంచుంగాంచు నీవీక్షణో
ద్ధుర యష్టిం గొని పంకమట్టి భవమందుం గ్రుంగఁడో శాంకరీ 40

కామాక్షీ కడుఁజిత్రమౌ నిది భవత్కాటాక్ష భవ్యచ్ఛవి
స్తోమాభిఖ్య మహేంద్రనీలమణి విస్ఫూర్జద్ఘన స్తంభమం
దే మత్తంబగు నాదుచిత్తగజ మెంతే భక్తిపాశాళిచే
నీమై బద్ధమునయ్యు స్తంభమును నట్లేబంధమున్వీడడిన్ 41

తానలుపయ్యుఁ గాటుకసతంబువహించియుఁబై నిసర్గత
జ్ఞానయి చంచలత్వమునసత్పదునంట భవత్కటాక్ష మం
బా నిరతంబు భక్తహృదయంబుల నిర్మలరీత్యనంజన
త్వానిశ సుస్థిరత్వముల నద్దిరచిత్రము కాంచికేశ్వరీ 42

దరహాసంబులు పూలగుత్తులుగ రత్నప్రోల్లసత్కుండల
స్ఫురణంబు ల్నవపల్లవంబులుగ సొంపుంగాంచి కాంచీపురీ
శ్వరి శైశిర్యము దిక్కులంబఱపి దివ్యత్త్వత్కటాక్షప్రభో
త్కర మొప్పం గరుణామృగీనయన కుద్యానంబుగా నెప్పుడున్

నీదుకటాక్షమన్న హరినీలమణివ్రజసింహపీఠి న
త్యాదృతి నాశ్రయించిన ఝషాంకునిఁ బట్టముఁగట్టుమంగళా
పాదకమా విధి న్బొనరుప న్మణికుండలకాంతి శర్వస
మ్మోదిని! యానివాళి మహాపుస్దటి నెత్తిన దీపమాలయై 44

రూక్షత లేకయొప్పు నపరోక్షితమై సుజనాళిచేత మం
దాక్షితమై యజస్రశివదంబయి కర్మతమశ్చయార్కమై
వీక్షితమమ్మ తావకము వే మధుపోద్ధతిచోరమౌచుఁ గా
మాక్షి క్షణంబు దాన నను నాదృతితోఁ దడుపంగ దేయిఁకన్ 45

ప్రేమధునీయ నీరమున బ్రీతినిమజ్జనమాచరించి యు
క్తామల మందహాస సుషమాభిధభూతి విలేపనప్రభం
బై మణికుండలద్యుతిచయంబులచే జటిలత్వమంది కాం
చీమణి! దృష్టిపాతము భజించెడుశంభునె తావకంబహో 46

కైవల్యంబిడనై కృపారసపుఁగైంకర్యంబునుంగాంచి శో
భా విస్ఫూర్జితమై స్వభక్తతతికి న్భద్రప్రదంబై మహా
దేవు న్వే పరతంత్రుఁగాసలిపి సందీపించు నీసత్కటా
క్షా వేలద్యుతి కోజగజ్జనని! కామాక్షీ! నతు ల్సల్పెదన్ 47

మాతా! యామకరధ్వజప్రభుని సామ్రాజ్యోత్సవంబందు సు
శ్రీతోడ న్దగి యాఁగుముంగురులరాజి న్తోరణంబొప్పగాఁ
స్ఫీతశ్రీక సితేతరోత్పలముల న్జైనొప్పెందు సన్మాలికా
చాతుర్యంబును గాంచు నీదు చలదంచద్వీక్ష కామేశ్వరీ! 48

తఱలు కురులదైనవసన్నయ స్ఫీఁకటిఁ
గ్రమ్మఁబడిన తోవ నమ్మ! నీదు
చూడ్కి నడచు వినతశూలికై యల్లనఁ
జాటుచోటున కభిసారిక యటు 49

అమ్మా! నీదునపాంగలక్ష్మి యవగాహక్రీడకై ప్రీడయ
న్కొమ్మ న్దోడుగఁబూని శంభుగళరు గ్వ్యాధాఖ్యమౌ నాఁచుచేఁ
గ్రమ్మంగాఁబడు కాంతియన్సరసి నోకామాక్షి! యక్షీణమౌ
సమ్మోదమ్మున నాశ్రయించెడిని నశ్రాంతంబు కామేశ్వరీ 50

మమత న్జెందెదు నీకటాక్షమను కర్మందీశ్వరుండమ్మ! ని
త్యము శ్రుత్యంతతలానుషంగమును సంధానించుచు న్బద్మరా
గ మణిస్ఫూర్జిత కుండలాంశుచయము న్కాషాయవస్త్రంబు ని
ద్ధముగాఁ దాలిచి యెంతయేనెసఁగు నీతం డెప్డుఁగామేశ్వరీ! 51

ఇందనీలోపలంబు రాయియె తలంప
వాడు నీలోత్పలంబు దివంబులందు
మేఘగత మేచకతయె నైమిత్తికంబె
లేదు నీచూడ్కిసిరికిఁ బోలిక మహేశి! 52

శృంగారంపువిలాస మెంతయును భాసింపంగ లజ్జాభ్యయా
చుం గాటంబుగ నాసదాకొసను సంచుంగన్ను ముత్తెంపు వ
న్నం గించిద్ధసితంబొనర్చునదిమై నీశ్యామవీక్షాభ ది
గ్రింగచ్చెలుని మోముఁ జుంబనముఁ జక్కన్సల్పుఁగామేశ్వరీ!

చలువతనంబుచే సతముఁ జంద్రిపదంబులఁ దూలనాడి పె
న్కలహముఁదమ్మితోడుత నొనర్చెడు నీదుకటాక్షపాత మే
లలి నసితోత్పలంబున కిల న్మదుపంబునకుద్దిగాఁగ వి
జ్ఞు లెదఁ దలంచువారు చలిగుబ్బలికూరిమిపట్టి ! శాంకరీ ! 54

అందపు మోవివన్నెల చయంబనువిద్రిమపాళిఁ గ్రాలి కాం
తిం దగు భ్రాంతితోర్మివితతి న్విలసిల్లెడు నాననప్రభా
బ్ధిం దరుణేందుశేఖరుని దేవి ! త్వదీయకటాక్షమొప్పు వా
రిం దగనింపుకోఁ బయిఁజరించెడు నీలపయోదమోయనన్ 55

శ్రవణ కుండలమణుల కెజ్జవడి మంద
హాస రుచులకుఁ దెల్లనై యమ్మ ! నీ య
సితకటాక్షపంక్తి చెలంగుఁ జివురులు విరి
మల్లియ లెలర్చు నీలాబ్జమాల వోలె 56

చల్లని పెన్నుపారస లసత్తర నిర్ఝరవారిఁగూడి రం
జిల్లిన పక్ష్మలంపురుచిచేఁ దగునీదు నపాంగమాల యో
తల్లి ! పురారిగోవరవితానము దూర్వలదై నపట్టుగా
నెల్లపుడుం గనుంగొన రహించెడుఁ గాంచిపురీకుటుంబినీ! 57

చెలఁగెడు నల్లకల్వలరుచిం గలమేలిమిలాగి పెన్దమః
కలనమడంచి దోషల జగంబులకొ జడతన్దొలంచి భా
సిలెడు త్వదీయవీక్షణపుఁజెల్వము వేడుకనై మదీయహృ
జ్జలజమును న్వికస్వరము సల్పుత యెప్పుడుఁగామలోచనీ ! 58

సిరితమ్మిఁదాల్పు చూడ్కికి
నెఱిమోహమ్ముఁగూర్చు నీ వినీల కటాక్షాం
కుర మెటు ప్రత్యఙ్ముఖతన్
స్థిరమా మునిపేక్ష నెసఁగఁజేసెడి నంబా 59

అని నీవీక్షణకాంతికోడి జగదంబా ! యల్ల నీలోత్పలం
బనిశంబు న్విగతాభిమానమయి నీవా వీనుల న్భూషణం
బను వ్యాజంబునఁజెంతఁజేరి యభయం బర్థించుచు న్బాదవా
ర్జని యుగ్మాభిముఖంబునై నిలుచు నిచ్చ ల్కాంచికాధీశ్వరీ '0

అద్దిరనీదు చంచలదృగంచల విభ్రమ మంబ ! కంతునిం
బెద్దఁగఁజేయనండయయి బేసికను ల్గలవాని ధైర్యమున్
రుద్దుచు రాగబంధ మెదరూఢముగానొనరించు సల్పుఁజు
మ్మద్దియె మానిపాళికి దయ న్విపరీతతఁ గామలోచనా 61

శ్రీకామేశియొనర్చుఁ దేజసభ వాసి స్తీక్ష్ణమాబుద్ధి న
స్తోకంబైతగఁ దేనెవాకయటు విస్ఫూర్జ ద్వచోవైఖరి
నీకు న్భక్తి నొకప్పుడే నెఱఁగునేని న్జంతు వద్దానికి
న్బ్రాకట్యంపుసిరి న్నతంబు క్షణమాత్ర న్వ క్రమీాక్షాప్తియే

నీరదమాల లోకజననీ! కనకున్న జలానుషంగము
న్దారుణిఁ దేంట్లచాలు నెడఁద న్గను వక్రత నందకుండునే
యోరిమితోఁ గళిందసుతయు న్వహియింపదె భంగయుక్తి నీ
చారుకటాక్షలక్ష్మి ధ్రువసంస్థితిని న్గన దోమహేశ్వరీ! 63

పెనుమోహాంబను దుంప నంకురితమై పెంపైన కార్పణ్యపు
న్ఘనపూరంపు రసంబునం బెరిగి తుంగంబైన నాయీ భవం
బననౌ పెన్విషభూరుహంబును హిమాహార్యాత్మజా! నీకటా
క్ష నిశాతోరు కుఠారధార వెసఁదా ఖండించుత న్శాంకరీ!

ఘోరభవాఖ్యరోగమునకుం దగునట్టి చికిత్సకై వెస
న్జేరి భజించి వేఁడి కృపఁజెన్నగు దేశిక సత్కటాక్షవై
ద్యోరుతర ప్రసాదమున నోపరమేశ్వరి! యంకుఁబుణ్యవి
స్తారముగల్గువాఁ డెనయుఁదాఁద్వదపాంగ మహౌషధంబులన్

ఎంతయుఁజల్లనయ్యు జనయిత్రిరో నీదుకటాక్ష మద్ది దు
ర్దాంతముఁ గాలకూటవిష దావము నేని తృణీకరించు చో
క్కింతయు శాంతిని న్గనని యిందుకళాధరు నెమ్మనంబు న
త్యంతము మోహపెట్టునటె యక్కజమానిది కామలోచనీ 66

గురుకరుణాంకురంబు సమకూడ నయమ్మున నాశ్రయించి ని
బ్బరమునఁ బెన్దపో నియమపాళులచేఁ బృథు పాశబంధనో
త్కరముల నేర్చి పెద్దలు ద్రుతంబుగ నీదు కటాక్షమన్న యం
బర గృహమందు సౌఖ్యము సమంబగుబుద్ధి గమింతురంబికా.

సాకూతాచ్ఛవచ స్సమేత దరహాసశ్రీకనత్ప్రేమతో
నేకంబై తగు నీకటాక్షమునఁ గాంచీశాని! కామాక్షి! ని
ర్భీకుండై యొగి మారవీరుఁడు పురశ్రీగణ్య సామ్రాజ్యపు
న్ధాక స్స్వీయ విరోధిపైఁ బరపి యోడన్జేసి దీపించెడిన్ 68

ఘనమా విభ్రమపుం బలంబునకు నోకంబైన యుష్మత్కటా
క్ష నితాంతోన్నత వీరుఁడో జననిభ్రూచాపంబున న్వాంచలీ
లనె తాసల్పి శశాంక శేఖరు ననల్పంబైన యర్ధాంగరా
జ్య నుతశ్రీ సుఖలబ్ధి నీవశముగా సల్పెంగదా శాంకరీ! 69

కామాంకూరచయైక వాసమగు చెక్కాలంబునుం గ్రాలు నీ
శ్రీమ ద్వీక్షణపాతమావృత ధరిత్రీ న్భక్తహృత్కామిత
స్తోమంబు న్దగ రాగయుక్తమయి మంతుంగాంచి కామాక్షి తా
నేమాడ్కి న్బ్రకటీకరించునో మహార్షీశాలి వైరాగ్యమున్ 70

కాళిమమదాన నీకటాక్ష మెపుడుఁ గల
హించుఁ గాలాభ్రములతో మహేశ్వరి! కడుఁ
గాని దానినె కాంచి యుత్కంఠనీల
కంఠుఁడు రమించు సతము నిక్కముగ నౌర! 71

మేచకకాంతితోడ నెలమింగను యుష్మదపాంగ కేకి కం
పాచరి! తాఁద్రిలోచనుని మాన్మథతాప విమోహసంతమో
భ్రాంతిచేఁ బ్రహృష్టునిగ నమ్మరో! సల్పుచు ఘత్కకర్మచ
ర్మాచిత సర్పసంచయము మ్రోందఁగఁ జేయుతఁ గామలోచనీ!

అమ్మా! నీదగు నక్షిపాతము మహేశాలోకనసంబంధ సం
దమ్మౌ పద్మమటుల్ సతమ్మును నమాన ప్రేమయుక్తి న్వికా
సమ్మున్ గూర్చును ఘుసృమం దలఘులజ్జాభారమున్న ద్ద్రియా
మమ్మట్టు ల్ముకుళింపఁజేసెడి నిజమ్మా! కాంచికాధీశ్వరీ! 73

మూకుండొప్పను వాక్ప్రభుండయి కురూపుండైన వాఁడున్ రతీ
ట్ప్రాకట్యంబుఁగను న్వాగీశత యెలర్ప న్గింపచానుండు నో
యేకామ్రేశ్వరురాణి! వొల్చెదుఁ ద్వదీయేజ త్సులీలోర్మిళా
లోకశ్రీప్రసరించు నాత్రుటిని త్రైలోక్యేశి! కాంచీశ్వరీ! 74

నల్లనివైనముంగురులనంగను భృంగములౌ మనోజ్ఞమై
చెల్లెడు నాసఁగూడి విలసిల్లెడు ముత్తెపువన్నె దుంపఁ జొ
త్తిల్లుబిసాంకురంబగుచుఁ దేజరిలున్మకరందమాఁగృపా
భ్యుల్లసనంబుఁదల్లిరో! పయోజమె నీనయనంబు శాంభవీ! 75

అవని న్వేగమె కాంక్ష్యమాణఫలమీయ న్సర్వదాదక్షమౌ
భవదీయేక్షణ కామధేనువర సంపర్కాన నేయార! శాం
భవి! పాశంబులకట్లఁబాసి పశుత న్వ్వైళంబుగా వీడు దే
హి వితానంబు నిజంబుగా జనని యోయేకామ్రనాథేశ్వరీ! 76

ఘనసంసారకృతి ప్రజీయ పరిపాకంబూను మర్త్యప్రజం
బునకు న్మిక్కిలి శీతలంబులయి యింపుంగూర్చు నీచూడ్కులో
జననీ! మాటికిమాటి కింధన సమాజంబట్లు కామారినె
మ్మనమందు న్మదనాగ్ని నెక్కొలుపుఁ గామప్రేక్షణీ! శాంకరీ!

సతము న్ప్రేమరసాబ్ధిఁ గ్రుంకులిడి యిచ్చల్ వొల్చు నీవీక్షణ
ప్రతతు ల్శంకరి! కామకోటి! పరిశుభ్రజ్యోత్స్నలౌ జందనా
తతపంకంబులగు న్సుమౌక్తిక లసద్ధామంబులౌ శీతలాం
చిత సౌగంధ్య జలప్రసేచకత వాసింజెందుఁ జిత్రంబుగన్ 78

వరకాంచీనగరీ విహారరసికా! వైళంబె కాలాంజనం
పురహి న్నాన్వ్యాంచిత కాంతిచే నెదిరి యాపుష్పేషుమత్తంత్రి భా
సుర సంస్తవ్య కలానుభావమున సంచుంగాంచి దోషార్త్రిత
స్ఫురమౌ నీకరుణాకటాక్షమును నింకన్నాపయి న్గొల్పవే 79

కాంచుమియుంచుకంతననుఁ గామమదేభవిముహ్యమానచే
తోంచియుఁడై యనారతము నామ్రమహీరుహమూలమందు భా
సించెడు వేల్పుకింపయి లసించెడు నీదుదృగంచలంబుచేఁ
గాంచిపురీవిభూషణి! జగజ్జననీ! శ్రితకామపూరణీ! 80

నీదునపాంగ సంగతి జనించినపుణ్యులు కొంద ఱోకృపా
మేదుర! పొల్తురమ్మ! యెలమి న్గళసంగత కాళిమాఢ్యులై
యాదృతితోఁ జకోరనిచయంబును దన్పెడువాని భూషగా
నాదలఁదాల్చి రేఁబవళు లారఁగఁజేయు కను ల్గలారలై 81

తావకమౌ కటాక్షము నిదర్శనమౌ నసితోత్పలాభ కో
దేవి! కృపాఖ్యవిద్రుమ సుదీప్తముఁగర్మపయోధికెన్న మై
తా్రవరుణిప్రథంబుగద! దాన మము న్విడిపింపుమమ్మ కాం
చీవరభూష! శంభుమహిషీ! వెస మూఁడగుబంధనమ్ములన్ 82

ఎంతయుఁ జంచలంబును నక్రృత్రిమమైతగునంజనంబొ సూ
నాంతరమంద ఝంకృతివిహారి మొనర్చెను తేంట్లచాలొ పై
న్వింతగ వహ్నిఁ గూడక భువిన్ రహియించెడు ధూమరేఖయో
మంతగు నీకటాక్షగత మంజులనీలిమ కామలోచనీ 83

అమ్మరొ నీదృగంచల గతాసితకాదళి యెన్నఁగా మనో
జ్ఞమ్ము నకృత్రిమమ్ముఁ గడుఁజంచలమైతగు నంజనంబొ శ
బ్దమ్ము నొనర్పకే తిరుగుబంభరమాలయొ వహ్నితోడసం
గమ్మునువీడి రాజిలు జగాపొగ మొల్కయొ కామలోచనీ 83

అనిశంబో జగదంబ యంజలి మదీయంబౌతఁ గళ్యాణదం
బును నిశ్శ్రేయసమూలభూతమును నెప్డు న్విభ్రమంపున్మదం
బున సంఘూర్ణితము స్మనోభవుని యేపుం గన్న పెన్దర్పపుం
జనిసిద్ధి న్సమకూర్చు తావకకటాక్షస్ఫీతికి న్శాంకరీ 84

మముఁ బాలించుత సంతతమ్ముఁ గృపఁ గామప్రేక్షణీకానువి
భ్రిమ దర్పాంకురమై వినీలకుముదవాత్రీయ విస్ఫూర్తికు
చ్చము నిందాంకురమై భవాంధతమసోచ్చండత్వమున్మాప ద
క్షము దీపాంకురమైన తావకకటాక్ష మ్మేకచూతేట్సతీ 85

పరఁగుత ముక్తిదివ్యమణి భాసురరోహణ పర్వతంబులై
గురుకరుణాప్రవాహమునఁ గూరిమి మజ్జనమాచరించి శం
కరుని మనంబుఁ గింకరముగా నొనరించెడునట్టి నీమనో
హర సునిరీక్షణ ద్యుతుల కమ్మరొ! మత్ప్రణతు ల్మహేశ్వరీ

విరిసెడు నల్లకల్వ పృథివి న్గడునల్పము మాత్స్యమైనభా
సురతయు హీనమేయగు వసుంధరలో నరవింద మెంత యా
హారిణికెసంగు కన్నిరియు నొఁగడుదవ్వుగఁ గాంచికాపురీ
శ్వరి ! భవదీక్షణాభకు శివా ! యసమంజస మంజనంబగుణ్ 87

కలిసిన యవ్విషంబునను గర్దమితంబగు నమ్మహా డుర
స్థలమున రింఖణం బెదిరెుఁ సల్పుచు వీనులనౌ సితేతరో
త్పలముల హేలఁదోఁయుచు విభాసిలు నీదుకటాక్షమిద్ది ని
స్తులమయి బిడ్డమై త్రిపురసుందరి ! యాడెదుఁగామలోచనీ 88

కంతువైరి యుగస్సీమ గంతులిడుచు
గళగరళ కర్దమమున మైఁగలయఁ బడుచు
శ్రవణభూషోత్పలము హేల నవలఁదోఁయు
చాడు నీ కటాక్షము బాలుఁడట్లు తల్లి ! 88

లలిత భవత్సమీక్షణ విలాస వసంతపులక్ష్మి విజ్ఞకో
కిల కుల లాల్యమానమయి క్షిప్రముగా నవసూక్తిధాటినాఁ
జెలఁగు రసాలవాటికి సుశేముషియొప్పఁగఁ బ్రోఢిని న్నిర
ర్గళమగు సౌరభంబు మకరందరసంబును గూర్చుఁగాపుతఁ

కరుణానీర సువృష్టి నీదగుకటాక్షంబన్న మేఘంబు వే
గిరమే కాంచిపురీశ్వరీ ! కురిసి లక్షింపంగ సారస్వతో
ద్ధుర కూలంకష సత్ప్రవాహమును నిండుం బుణ్యులౌ వారికి
న్దారక న్దేలికగా నొనర్చు యమున న్దుచ్ఛీకరించు న్గదుణ్ 90

కామాక్షీ భవదీయ నిర్భర కటాక్షవ్రాత భూరిచ్ఛవి
స్తోమ స్వర్విభు రత్నపంజరమునందు న్భవ్య తాటంక ర
త్నామేయద్యుతి దాడిమీయ శకలీయాసన్యా మొప్పార నెం
తే మేల్గూర్చు కృపా శుకీ తరుణి తా నెప్డొప్పెడు న్జాగృతిన్ 91

ఈ నీవీక్షణపుంబ్రసారము వినీలేందీవరంపు న్సగో
త్రాసమాన స్థితిఁ జేసి తా శ్రుతి నె యొయ్యంబట్టెఁ గౌటిల్యముం
గానంగాఁ బ్రకటించెడి న్దిటముగాఁ గామాక్షి ! భూవల్లికా
న్యాన స్నేహమునందఁగా నగుఫలం బోయిద్ది కాత్యాయనీ!

హిమవదగేట్సుపుత్రి! రహియించెడు నీనయనప్రశస్తి యి
ద్ది మదనవీరు బాణవితతి ప్రథ హర్షలహర్యభిఖ్య యుం
చు మదిఁదలంతు నోజనని ! సోమకలాధరు ధైర్యముద్రి డెం
దమునను జొచ్చి యారశతథా యొనరించుటఁ గామలోచనీ93

శోణముఁ గందర్పునకు
న్బాణము భక్తాంతరంగ పాళితాళిం
బేణధరు రాణి ! మృదుదృ
క్కోణము దయకెక్కు నాదుకుందు నడఁచుతన్ 94

కందర్పారి నిజోత్తమాంగ మకుటాగ్రింబందు లాలించు నా
మందాకిన్యుదకంబున న్గటిలత న్మట్టాడుచుంబొల్చు నీ
యందంబైన యపాంగపాత మది కామాక్షీ ! కృధావేగతా
ప్తిం దీపించి భ్రమించు మీనమనుసందేహంబుఁ గల్పించెడిన్

అమ్మా సంవలితశ్రవోభరణ ముక్తాంశ్వంచిత స్మేరయు
క్తమ్మా సచ్ఛత్రి చామరాల చతురత్వంబొప్పఁ గామాక్షి యే
నమ్ముల్లగ్గిన జోడునాఁబడు మదోద్యద్ధస్తి యుష్మత్కటా
క్షమ్ము స్తంభమున న్నిబద్ధమయి యీశానీ! సతంబొప్పెడిన్

నీదుకటాక్షమన్న రజనీ సమయం బరుదెంచునంతలో
మేదుర భక్తి నీకుఁబ్రణమిల్లెడువారలకు న్మనోభిధా
నోదయ పర్వతాగ్రమున నోజగదంబ! సుధాంశుబింబ మా
మోదదమై వెసం బొలుచుఁబూర్ణతతోఁ గడువిస్మయంబుగన్

కామాక్షీ ! ప్రణమిల్లుభక్తులకు నెక్కాలంబుఁ గల్పద్రుమ
గ్రామంబట్లు సమస్తవైభవము నీఁగా నొప్పు నీవీక్షణం
బో మాతా ! యసితోత్పల భ్రమరనిష్ఠోత్కృష్టరుక్సంపద
న్భామి న్దొంగిలునంట యెంతయును గొల్పున్విస్మయంబున్మదిన్

ధర భక్తిద్రవమానకున్నఁ గడుహృద్యంబౌ వివేకంపు వి
స్ఫురణంబు న్గనకున్న గొప్పగరువంబుంగన్న శాస్త్రాళినా
దరముంబూని పఠింపకున్న ఋతవాగ్దక్షుండుఁగాకున్న ము
క్తిరమ న్డాయకయున్న వానిపయినీదృష్టుల్ ప్రసారించునే 99

ఎంతయు శీతలంబును నహీనపుఁగర్మవిపాకరూప దు
ర్దాంత విషంబు మాపు నమృతంబెసుమీ సుమనోభిగమ్యమై
మంతగు నీకటాక్షము సమస్తజగజ్జనయిత్రి ! యోకృపా
స్వాంత ! వినీలమై కడునెసంగెడు భేదమిదే మదంబికా ! 100

శ్రీతరుణీముఖామర వరేణ్యసమర్చిత పాదకంజ! స
త్పోతము భూరిసంసరణ తోయధిభీతుల కెప్పుడు న్గడుం
బూతము స్వర్ణకుండల విభూషణకాంతి సమేతమో భవ
చ్ఛీత కటాక్షపాతమున శీఘ్రమె న న్దయఁజల్లఁజేయవే 101

ఉత్తర రామాయణకృతి
కృత్తాతపదాబ్జ భజన కృతి ఘనపుణ్యో
పాత్తోదాత్త కవిత్వా
ద్యుత్తమ విద్యాసురత్న యూథోద్దామా! 102

సాధ్వాచార! విచారదూర! దరహాసస్ఫూర్జదాస్యాబ్జ! వా
జ్మాధ్వీ సద్రస తర్పితాఖిలబుధా! మావాగుమానాథసే
వాధ్యానారతసక్త! సూక్తివిభవోద్యత్సారవ ద్గ్రంధభే
రీ ధ్వానావృత సర్వదిక్తట! పృథుశ్రీయుక్త! సత్పుత్రికా

అకలుష సుమనోవ్యూహానుషంగాంతరంగా!
శుక గదిత సుకోశాంత్యుక్య! గీతానుపాఠీ!
ప్రకట విమల మోదభ్రాజమానా! యనూనా
త్మిక పరమసుతత్వోద్దీప్త! గుప్తాచ్ఛదానా! 104

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురు కరుణాసమాసాదిత... శ్రీమద్భమిడి
పాట్యన్వయపయః పారావార రాకా సుధాకర ... విబుధ
జన విధేయ వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శర్మాభిధేయాంధ్రీ
కృతంబైన శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి యందలి
కటాక్ష శతకము పూర్ణము.

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తి సద్గురు వరార్పణమస్తు

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తయే నమః

కామాక్షీ స్తుతి

మందస్మిత శతకము

శ్రీ కాంచీ కామాక్షీ
ప్రకట శుభకృద్విశుద్ధ రాజద్దరహా
సాకీర్ణ స్తుతి విను క
న్నాకది మేధాఖ్య! దక్షిణామూర్తి గురూ!

తనువుగలారి బంధములెల్ల సమయించి
శివమునొసంగి రక్షించునెద్ది?
మదనాగమరహస్య మంత్రతంత్రంబుల
కొజ్జయై సతతంబు నొప్పునెద్ది?
సతముఁ గళ్యాణ సంచయమునకు న్భవ్య
కేళీస్థలంబయి క్రాలునెద్ది?
కమ్మవిల్తునిదాయ కనులకు ఘనసార
పుంజ పరాగమై పొదలునెద్ది
విమల మందారకుసుమ గుచ్ఛముల మదము
నంతయు హరించి మించు కామాక్షిదైన
యచ్ఛ మందస్మిత జ్యోతి కనుదినంబుఁ
దోరపుంబత్తిఁ గయిదోయి దోయిలింతు 1

నవకుందప్రసవాభమై గురువునై నాసా లసన్మౌక్తిక
చ్ఛవికి న్దామరకాడ తేజునకు సాజంబైన తేజై యని
న్దివిషద్వాహిని మించి చల్వాదొరగ న్దైన్ సాముగై కొన్ననీ
లవ హాసప్రభకమ్మ! శాంకరి! యనల్పప్రీతిఁ గై మోడ్చెదన్ 2

మేలగు కప్పురంపు టెలమి న్నగుఁబాటొనరించి యెంతయుం
జాలమి నిండు వెన్నెలఁ బొసంగఁగఁ జేసి మనోజ్ఞ కుంద సూ
నాళికి క్షుద్రతన్గొలిపి హర్మ్యవహించెడు కామనేత్రిదా
శ్రీలలితస్మితప్రభ లశేష శుభమ్ములు మాకొసంగుతన్. 3

ఉబ్బిన గుబ్బదోయిపయి నొప్పెడు కప్పురపు న్విలేపనై
ప్రబ్బెడు నల్లకన్నుఁగవ రాతిరికి న్నును వెన్నెలౌచు మే
నబ్బిన యందమన్న ధునివౌ నలలందుఁ జరించునంచలౌ
గుబ్బలికూఁతు లేనగవు గొప్పతనా లెదఁ జల్లఁ జేయుతన్ 4

కామద్వంతపుఁదెల్పు నల్పముగ వీఁకన్నల్పి దీవ్యచ్ఛర
త్సోము న్సంతత మెక్కఁగోర్కెఁ దులయందు న్గల్గఁగాఁ జేసి యు
ద్దామాంతేనివసిత్త్వ వాంఛ నెదనంద న్సంకుకుం గూర్చు శ్రీ
కామాక్షీ స్మితరుక్ప్రరోహము లహంకారంబుఁ బోకార్చుతన్

ఆనై శాకరిదైనవ్యాక్రియను నాశాంతాలఁబట్టింపు చెం
తేని న్గాశ సుమాభిమానవ్యాకృతి నేర్పెష్టాని యాసక్తి నీ
శానుం డెంతయుఁ జూడఁగా వెలయు నీసన్మందహాసత్విడ
న్యానంపుర్ఝురికాంచికేశ్వరి! మదేనోబృందముంగూల్చుతన్

పీనోత్తుంగ కుచాగ్ర భద్రహారి సత్పీఠస్థలాసీనత
జ్ఞానా నాత్రిజగద్విజిత్వర సుమాస్త్రిస్వామికి న్జామర
శ్రీనిం జెందిన చంచలం బయిన రశ్మివ్రాతముం గూడు నీ
శానీ ! నీదరహాసమంజరి మదిచ్ఛాపూరకం బయ్యెడున్ 7

పరిశుభ్రచ్ఛవియైన శర్వు పరిరంభ స్ఫూర్తిమత్సంభ్రమం
బు రహింపన్ స్మరగంగయట్టుల గళంబుం జక్కఁజుంబించు నీ
ల రుచి న్స్వే మృదువైన స్పందమది కాశ్రీలన్బొల్చుఁగాళిందియ
ట్లురుకల్మాష మొనర్చు నీస్మితము శమ్మోప్ప న్నమున్సాకుతన్ 8

స్తనతటమందె నెద్ది నిరతంబును హారలత న్జయింపనా
న్మనిఁగెఁ గృపాస్రవంతి నెది పూర్ణవినిర్మలత న్వహింపనా
న్వినుసిగ వెల్పు సల్పు నెది విస్మయనీయతఁ దెల్పనాఁగ రా
గ నిబిడ నట్టి శాంభవి ముఖస్మితమార్పుత మా భవవ్యథన్ 9

తా నెంతేఁ దెలుపయ్యు నైల్యమును జాంద్రస్ఫూర్తుల న్జేర్చి శై
త్యాన న్దాఁదగియు న్స్మరాగ్ని సతముం దాకొల్పుచు న్మాలికి
జ్ఞానై తా నధరాన నమ్రలకు నుచ్చంబౌగతి న్గూర్చు నీ
దౌ నుత్యస్మితకాంతి మామెదలఁ గామాక్షీ! విరాజిల్లుతన్ 10

కదలెడు భ్రూలతోర్మితతిఁ గ్రాలుముఖద్యుతియన్సరస్సుదౌ
నుదకమునం దపాంగముల నొప్పెడునీలిమఁ దేంట్లవృత్తిఁదా
ల్చి దళితపుండరీకపు విచిత్రపుఁబొండితఁ గన్న కామనే
త్రిదయిన మందహాసచతురత్వములోదుదుకుందొలంచుతన్ 11

బాధితబంధుజీవమయి పల్లవమైత్రినిఁబొంది యొంతయు
న్వోధితసద్విజవ్రజ నిచోళకమౌ నధరంబునూడియు
న్దా ధృతశుద్ధభావమయి ధాత్రినతశ్రితచేతము న్బ్రమో
దాధికమై తగ న్నలుపు నమ్మదరస్మిత మోముతన్మముల్ 12

కుముదిన్యుచ్చసహాయపుంగ్రుతిఁ జెలంగు న్మాటికి స్జీల్బుపె
న్దమము న్జంద్రకళావతంసలతను సౌధప్రాంగణప్రేంఖణం
బమరంగా సుమనోవ్రజీయముగు జ్ఞానాంభోనిధి స్వీచికా
ఘుముఁ గూలంకషముంబొనర్చి తగుశ్రీకామాక్షి దామందహా
సమనంగాఁబడుజ్యోత్స్న మాపుత మహాసంసార తాపోద్ధతిన్ 13

ఘన కాశ్మీరరసంపుఁదేజ నెఱు పంకస్ఫూర్తిఁ గల్మాషతం
దనరంగా వహియించి హారగత ముక్తాప్రఖ్య హంసవ్రజం
బునకుం దన్నెఱిఁగించుకోనన మనోభూ శీతశైలాగ్రమం
దు నెఱింబారుచునీమృదుస్మితరుచిద్యోసింధువార్యాతగున్ 14

వరకాంచీనగరీశ్వరీ! కరముద్రై వారు న్వదీయంబులౌ
దరహాసద్యుతు లంబ! వాగమృత సంతానంబులట్టు ల్ద్వ్యస
ఝ్ఝరి పర్యాయవిభేదముల్బలెఁ గృపా సంతానవల్లీ సుమో
ద్ధురగుచ్ఛంబులమాడ్కిఁగంబుకులపుంద్యుత్యౌఘముల్గాలలిన్ 15

స్తనసీమ న్ఘనసార పత్రరచనాంచద్భంగి గద్దించి పా
వన కంఠంబున దంతపత్రముల రూపంబోయన న్గ్రాలి ప
ర్విన యోష్ఠద్యుతులన్న పల్లవముల న్ప్రేంఖత్సుమంబై తన
ర్చిన నీదౌ దరహాసభాస యెదఁ గాంచీస్వామినీ! యొప్పుతన్ 16

నాసాగ్రస్థము మౌక్తికంబువయినందన్బిందు వట్లొప్పు గ్రీ
వా సంశ్లేషపుటూఁతి దీనగతి దీవ్యద్ధారముంబొందఁ దా
నై సద్బంధువుమాడ్కి నోష్ఠములదా నారుణ్య మోరంజన
న్యాసి న్నల్పఁగ నొప్పు నీస్మితరుచుల్ భద్రాళి మాకీవుతన్ 17

తన్నుం గొల్చెడువారి జాడ్యమునుసంద్రం బింకఁగాఁజేసి యె
ప్పు న్నెక్కొల్పుచుఁ గైరవంబులఁబగన్బ్యాపింద్రినేత్రోత్సవం
బు న్నిత్యం బొనరింపనోచు విధునొప్పొందోసి గర్వంబుచేఁ
జెన్నౌ నీస్మితకాంతి వెన్నెలగ భాషింతెట్లు కాంచీశ్వరీ 18

పురరభసంబున న్గవయఁబోవుతటి న్బురమెక్కి దోసరి
ద్వారయను శంక నప్పుడెడఁద న్గలిగించుచు నప్పురారి వి
స్ఫుర దధరమ్ము వణఁకగను బొమ్మలుఁగొటిలి నూనమోమువం
గ రహినొనర్చు నీచిఱునవ్వు పసందున కంబ ! మ్రొక్కెదన్ 19

నీముఖమిందుఁడౌ స్మితపు నిగ్గన వెన్నెలయే యదోయప
ర్ణా ! మృదువై చెలంగఁగ ఘనంబగు వేడ్కఁ జకోరపాళికి
న్లో మొనయంగనౌ నిది యులుత్తవిచిత్రము రేఁబవళ్ల స
ద్గ్రామమునద్ది మోష్ఠరవిం శ్మృల ఖేలనమాచరించుటన్ 20

అమ్మా ! నీచిఱునవ్వుపాల్కడలి కత్యంతంబు సాహాయ్యక
త్వ మ్మూనున్ బగడాల నేలలకు శోభంగూర్చు నోష్ఠప్రభం
జుమ్మీ ద్వైభిద దాన మున్నదితముంజుత్తైన్ స్ఫురాణుండిటో
సమ్మోళోద్భవ మాధురీసుధనె యాస్వాదించుఁగా మేశ్వరీ 21

శ్రీకాంచీశ్వరి నీమకోమల చలత్స్మేరచ్ఛవుల్వ్యాస్తృతం
బౌ కస్తూరి రచించు పత్రములజానా సుస్తనాగ్రాన సం
ధ్యాకాలద్యుతులట్లు మాటి కథరోద్య త్సాంద్రతేజంబుతో
వీఁక న్జేరి విలోలశారద ఘనోద్బృందంబులట్లొప్పెడిన్ 22

వైమల్యంబున నొప్పినంతనె సమత్వంబబ్బునే పాలకుం
గామాక్షీ ! యిల నీమృదుస్మితముతోఁ గానౌనుధూరానఁగా
నీ మాతాపిదుకంగబాలొదవెడి న్నిర్మలభక్తితో మ్రొక్కుస
ద్ధీమత్పాళికి వేడనే స్మితము సందీపించు భేదం బిదే 23

సమముగ సంస్తుతించెద రజస్రము నీదరహాసలక్ష్మికి
న్నుమతులు కప్పురంబు సుధ సొంపగు వెన్నెలఁ బద్మనాళసం
ఘము వరమౌక్తికప్రవర కాంతినిఁ గాంచిపురేశి! నాదు తా
పముల నడంపఁ దాదృశము పట్టె నదేటికి దేవి! మాంద్యమున్

మందారస్తబకంబగు న్జనని! నీ మందస్మితాంశువ్రజం
బందు న్గ్రాలెడు మంజువాగ్లహరినా నంచన్మరందంబు; బా
లేందూత్తంసుని రాణి! చల్లనయియెంతేని న్వికాసంబుఁగూ
ర్పం దథ్యంబు వసంతకాలమగు శర్వశ్రీమదక్ష్యాభయున్ 25

పండినదొండపండువలె భాసిలుమోవి వెలుంగులొక్కమై
మెండగు రక్తిఁదీర్ప నెలమింగను నీదరహాసరోచులో
కొండలతేనిపట్టి! సొబగుం గడుమల్లెల నెట్టుకల్వపూ
దండగ శర్వువక్షమునఁ దాఁగని మాకిడుఁగాతభద్రముల్ 26

శారదనీరదంపుఛవి జానయి విద్యుతిమీఱి పెన్నృపా
ధారలదారసమ్ము వితతమ్ముగఁ జిమ్మెడు నీదరస్మితో
దార సుగుచ్ఛహార కడుఁ దాజగము న్శిశిరీకరించునో
గౌరి! మహేశు నెమ్మనముఁ గౌతుకడోలిక నూఁపుఁజూడనే 27

అమృతంబేయగు నీదరస్మితమునా నావాదు వ్యర్థంబె; ని
క్కమిదెల్లో! జగదంబ! పాల్కడలి నాఁగా నీసునుం జెందుఁ జం
ద్రమునిందించుఁ గలంచుగంగ నొగి మందారీయవృత్తంబులే
శము దావిన్నసహింపఁజాలదు ప్రపంచంబందుఁ గామేశ్వరీ! 28

వితతప్రౌఢ కటాక్షకుంజ కుహరా విర్భూత సూనవ్రజా
యితమై వక్త్రహిమాంశురుగ్జలధివౌ నెచ్చోతరంగాలఫే
న తతిత్వంబు వహించి యుబ్బుచను జంట న్గప్పు పెన్గాసెనా
స్మితమో కాంచిపురేశి! తావకము మాచెట్టన్వెసన్మ్రింగుతన్ 29

ఇల నేత్రోత్సవ మెల్లవారలకు నెంతేసల్పనీ శ్రీదు నె
చ్చెలి విఖ్యాతికిరీటమధ్యమున వాసి న్దన్నుమన్నింపనీ
ఫలమేమంత నె శుభ్రతన్దగియు నీభవ్యస్మితాలోకనా
కులుఁడై కాంచెఁ గళంకిత న్విధుఁడు జంకుంబూని కామేశ్వరీ

ప్రకటానందము నమ్మహేశున కెలర్ప న్సంతతంబోపి ;చం
ద్రికలై నమ్రుల కన్దొరంగుల ధరిత్రీసీమలం దెప్డుఁబా
తక సంసారపయోరుహాకరము డిందలజేయఁ బెన్మించునై
మకరాంక ప్రతిభాకరంబులగు నీమందస్మితాంకూరము
ల్పికవాణీ! వెస మాయెడందలను దల్లీ! చల్లఁగాఁజేయుతన్

శివము న్మూఁడుజగాల కెప్డు నిడుచు జ్ఞానోంది కర్మాఘరూ
ప విశేషాంధ్యముఁ ద్రుంచి వే శిశిరసంపత్కామినీవక్త్రముం
బ్రవికాసంబునఁ జంద్రికాజలజ వైరఖ్యాపన న్నేర్పు చే
నవమానింప నలంకరించు భవదీయస్మేర మెంతున్మదిన్ 32

ముల్లోకంబుల వ్యాప్తినిం గనుచుఁ గర్పూరప్రతానంబుల
న్నెల్ల న్మూసెడు వేల్పుకన్నులకు నెంతేఁ దుష్టినందించి స
న్మల్లీసూన విరోధులై నెగడు నీమందస్మిత ప్రక్రియా
లెల్లప్డు న్వెలయించుతన్శుభము మాకీశాని! కాంచీశ్వరీ! 33

రమణీయంబయి కర్మపుం గుహాకచోరంబై ప్రసూనాంబకా
గమ తత్త్వంబును నేర్ప దీక్షఁగొని ప్రాజ్ఞశ్రీప్రపోషంబునై
యమితాఘఘ్నమునై కృపామృత తరంగానీక సంచారశీ
లమునౌ నీదరహాస కందళిని బాలా! మాత! నన్దన్పుమీ 34

సతము న్నీదరహాస కందళికి నోశర్వాణి! శంకింతు మి
ష్టై తగ న్గాత్రిత్రగఁ జంద్రబింబముకఁ డబ్ధి న్నీకరంబౌచు; నా
తత దుగ్ధాంబుధి కెన్నఁగాఁ బ్రతినిధిత్వంబూని గాంగోర్మిసం
తతి బిబ్బోకమన న్విడంబమె వినూత్నస్ఫార మల్యాభకున్ 35

కాంచీభూషణి! నాడు నెమ్మనము దుష్కర్మార్క నైసర్గికో
దంచ త్కర్కశదీప్తిఁ దప్తమయి పంకాక్షి ప్తమై తావకీ
నాంచ న్మంజు దరస్మితామృత రసంబం దర్థిమైఁ గ్రుంకి కాం
క్షించు న్దావ్యథఁబాసి హర్షమయ లక్ష్మీసౌధ మెక్కన్గదున్ 36

నీమృదుహాసమొండె ధరణీధరరాట్తనయా ! వినమ్రులా
క్షేమముఁగోరు వేలుపులచెంగటఁజల్లి కృపాచ్ఛధారల
న్వ్యామ మనుగ్రహంబు వెలిపుచ్చుచు సమ్మదబీజరాజిసే
నాముఖపుం బెడంద నె యణంగనొనర్చు సుధాతిశీతమై 37

అమితస్ఫూర్జితవిభ్రమాస్పద మనంగాభిఖ్యకందంబు న
త్తమిలజ్జేయునదైన నీమృదులమందస్మేర మోయంబ ! నా
తమముం బాపుత దేనినిస్గనఁగ హస్తస్వీకృతి న్దాండవో
త్కమనస్కుండగు తండుచేమృదుఁడు వేడ్కన్బొల్చినవ్వింక చెనో 38

ధీరస్వాంతుల నొక్కఁడేఁడొ కనుఁ బృథ్విన్గాని కర్మప్రజా
కారగ్రంథనిబద్ధులౌజనులకు న్గా దందఁగా నెందునే
నాయూషంబుగ ముక్తి తెన్ను నెద నొయ్యన్మోక్షుఁడౌ నాకునా
దారి న్నీదరహాసలక్ష్మి వెలుఁగై తల్లీ ! ప్రదర్శించుతన్ 39

విమలతఁ జంద్రబింబమది వెన్నెలనిగ్గులనేకను స్మర
త్సమయమువన్నె నంచలనెతాఁగనుఁ దమ్మియువిచ్చుట ప్రకా
శ మెనయు నచ్ఛకాంతివిలసద్బగణంబులనే నభంబుఁ బు
ణ్యముల దివంబుఁ గ్రాలుఁజిఱునవ్వులనీముఖమో మహేశ్వరీ 40

మానగ్రంథిసమాఖ్యరాహువు నవామందామల ప్రేమ రా
కానీహారకరున్గ్రహింప నపుడే కామాక్షి ! సంఛాదితం
బౌ నీయాచిఱునవ్వు వెన్నెలను నార్యా ! మాటికిన్గాంచి తా
రానాథార్థవతంసుచేతము చకోరాఖ్యానము న్గాచెమున్ 41

TELUGU UNIVERSITY

నీయొడినుండి చన్గుడువనెక్కొను వేడ్కఁగలట్టిఁడౌటచే
నాయెడఁ బైకిఁజూచి బిసహాననునూహ గజాననుండు దా
నాయతమైనతుండమునఁ నమ్మరో ! నీసుతుఁ డందిలాగఁగా
నై యలరారునీదు దరహాసవిలాసముఁ గొల్తు శాంకరీ ! 42

ఆపీనస్తనయుగ్మమధ్యగత ముక్తాంచన్మహామాల య
స్వాపాశ్లేష విమర్దసంభ్రమత మించన్వ్రీలి యాశాంకరం
బౌ పెన్వక్షమునంబడంగ నపుడే యాభంగి సవ్యంబుగా
మాపన్దాలిన నీస్మితాంశుతతు లమ్మా యాడుతన్నామదిన్ 43

మందారంబున నీస్మితప్రభలకు న్మాత్సర్యమౌఁజూడ నా
కందర్పద్విషునందుఁ జూడఁబడు రాగస్ఫూర్తి కామాక్షి ! రా
కేందుత్విట్చ్ఛయగుచ్ఛమోపడయుఁగాదే భూరిదోషాంకురా
ళిం దెల్పంగదె శుద్ధపాళి నెటుపాళి న్వృద్ధత న్గాంచనో ? 44

త్రావిరి వేలుపు ల్మునుసుధ న్మథియించిరి పాలసంద్రముఁ
దేవధుని న్గపర్ది తనదీర్ఘజటా నిగళాలఁ గట్టె రా
కావిధు సైంహికేయుఁడు నికారమొనర్చెను గామకోటిపీ
ఠావని ! వాగ్విదగ్ధతకు నందక నీస్మితగుచ్ఛ మొప్పెడిన్ 45

నీమందస్మితకాంతిదాలహారి సందీపించు నన్యాదృశం
బౌ మేల్వెన్నెలమై యుమా ! ప్రతిపదం బద్ధానిదాసంగతి
న్నీమేలాచనుఁదమ్మిదోయి కనెవన్నం గుట్మలీయంబు నొం
డేమో విచ్చకవిచ్చు చల్లనజనిత్రీ ! నీముఖాబ్జం బిలన్ 46

అధరాభాస్తృతపల్లవాలఁ జితనంబందు న్నితాంతంబు మ
న్మథవిద్వేషియెడ న్స్మరాశుగ వితానజ్వాలలన్గొల్పుఁ బె
న్గ్రిధనిందించు మృణాళచందన సితేందుత్విట్సుహారాళిఁ గాం
చెధరస్నిస్మితశోభ తా విరహిణీ స్త్రీరీతిఁ గాంచీశ్వరీ! 47

అసమంబైనవికాసముంబడయు సూర్యాలోకపుంజేత న
మ్రిసమూహంపుఁ దమంబడంచును దలంప న్దోషవిద్వేష మూ
ను సతంబు న్జడతన్దొలంచెడు ముఖార్ణోరు డ్గుహాన్నిర్గమిం
చుసుధీవంద్యభవత్స్మితద్యుతిమయజ్యోత్స్నాళిచిత్రంబు మా 48

తారుణ్యాద్వీరదాగ్ర్యకుంభముల నేస్తంబైన చన్దోయిపై
సౌరు న్మౌక్తికహారమై కనెడు యుష్మన్మందహాసాంకురీ
యోరుస్ఫీతి భవాని! భద్రదముమాయుత్కృష్టదుర్బోధదా
ఘోరంబుల్ హృదయప్రమంథకము నంబా మాపుతన్నెవ్వేళమే 49

అమ్మా! నీదరహాసభాసలివి ప్రేమాచ్ఛానిల ప్రేరిత
త్వమ్ముంబొంది శరత్ప్రమోదములోనాఁ దారాడుఁదామల్లనం
జమ్మా! శర్వగళప్రభాంబునిధిఁ గొంచు న్మజ్జనంబు న్నీనీ
లమహ్మావన్నను నల్లమబ్బులటు చెల్వొంబొందుఁ గామేశ్వరీ! 50

చతురాస్యైకవిహారపుంగృతికి నిచ్చ ల్వ్యాకరించున్నమం
చితరుద్రాక్షము లానెడిన్గయిని వాక్ప్రిగుంభకల్లోలభా
సితయౌఁ గ్రిందుఁగఁ జేసి భాసిలుఁ గనచ్ఛ్వేతాబ్జము న్నీదర
స్మితా ౦భాస సరస్వతింబలె మహేశీ! కామకోటీశ్వరీ! 51

నీలేనవ్వాపసందు కప్పురపువన్నెంగొన్న పెందేజుచే
నోలి న్నోమునుబాము మోవిఁగొనుఁ బీనోరోజనుర్వాటిఁ దా
నాలింగించెడు రాగపుంభరము నొయ్యంజూపు హృద్ధైర్యముం
దూలించుఁ బతియట్టులౌర జగమందు న్గాంచికాధీశ్వరీ ! 52

వైశద్యంబున విశ్వతాపవితతి న్వారించు పెంజేతదా
ప్రాశస్త్యంబున సర్వజంతుతతి నేత్రప్రీతికృత్పాండితీ
వైశిత్యంబున నీస్మితద్యుతుల యాఁదంబంద రేయెండ కా
మేశీ ! కోరి సముద్రపోషణత నెంతే దూష్యరీతి న్గనెఁ 53

లావణ్యామనుతమ్మితీవెకుబిసవల
యంబులైయెంతయునలరు నవియు
సౌందర్యమనియెడు నామజగ్రామణి
శ్రోత్రచామరతతి సంచుఁగని నవియుఁ
దారుణ్యామనునట్టిస్వారాజ్యపుంబీజ
ములకంకురములయి చెలఁగు నవియు
నానందమను సుధాంభోనిధి వీచికా
వలి శీకరములయి వఱలు నవియు

నాననాబ్జములకు హంసలై విలసిల్లు
నట్టి నీదు మందహాసములను
నెల్లజగముఁ గన్నతల్లిరో ! కామాక్షి !
మన్మనోఘములను మలఁపు మమ్మ 54

ఉబ్బినగుబ్బదోయిపయి నూఁగెడుకెంపులమాల సంగతిం
బ్రబ్బిన రాగపుంగరిమ మధ్యపథంబు నలంకరించుచుం
గొబ్బున గిబ్బరాతు జడసూఁకటికానను జారుగంగకుం
సిబ్బితిఁగూర్చునచ్ఛత లసించెను నీదరహాస మంబికా! 55

మంచిగలానికెష్టా సుగమంబు ఫలంబుననుగ్రహాభిధ
న్గాంచినపెద్దమ్రాకునకుఁ గల్గెడు దానినిఁ దోఁపఁజేయుచు
న్నంచును మున్నవిచ్చికను సత్ఫునుమట్లు ప్రగల్భతాసమ
భ్యంచితమైన నీదుదరహాసము మా కుమ! భద్రమిమాపుతన్ 56

ధానుష్కాగ్రణి వల్గువిభ్రమధరాదారుండు సద్యౌవనా
ఖ్యానోదార్జ్యరమావిభాసి కుటిలాబా భ్రూలసజ్జ్య న్నలీ
లానద్ధేక్షణబాణుఁడై మృదుని గెల్వంబోవుచో నంబ! యా
సేనాధీశతఁ గ్రాలు నీదగుదరస్మేరంబు కామేశ్వరీ! 57

విసమునుముద్దఁజేసి మెసవెన్మనుగుద్రుఁడు నాఁడువాని మా
నసముచలింప దక్షిదహాసద్యుతి కగ్గముఁగాదుసగ్గి యు
ష్ణసమశరజ్వరాగ్నిశిఖ నర్గితమాటకు హేతువెన్నఁ ద్వ
త్ప్రస్ఫ్వమరమందహాసలవభాభవ వైభవమే హిమాగజా! 58

యమునాభంగచయంబుతోఁ గలియుదివ్యద్వీపినింబోలె నీ
లములౌ మబ్బులఁగూడుఁ జంద్రరుచిజాలంబట్లు కామాక్షి నీ
కొమరారేనగ వంజనంపుఁ బలునిగ్గున్మించుఁ గేశప్రజీ
యమహాకాళిమఁగూడి తానెనయు నొండౌపెన్నశ న్నాంభవీ 59

శివునందుం బ్రణయంబునన్దైలఁగు కాంచీనాయకీ ! తావకం
బవు మందస్మితము న్గుముద్వతిని నన్యన్గాఁగ నూహింతు మి
ద్దివ్యపేడ్వాహుము ఖేందుఁగాంచు నెడ నెంతేఫుల్ల మౌనౌన్స్రమాం
ద్యవిశిష్టంబయి తద్విపర్యయపుఁ జేఁతన్సల్పు లేకున్నచోఁన్ 60

ధాతువాత్రితపుఁ గర్దమంబులను రక్తస్ఫూర్తినింబొంది స్వ
స్ఫోరితోభృత్తును బాలభాస్కరకరస్తోమంబున న్శారద
శ్వేతాభాశ్రియు నొప్పి కెంజెవవిడా చెల్వంబుచే రక్తి మ
స్ఫీతింజెందిన నీస్మితప్రభకుఁ బ్రభ్వీ ! సామ్యముంగోరెదున్ 61

శరదభ్రింబుఁజాలు బాలమిహిరోసర్వార్తితముంగూడి యా
సురకల్లోలిని ధాతుపంకరుచి సంచుంగాంచి కాంచీపురీ
శ్వరి ! బింబాధరకాంతిపుంజములచా సాంగత్యముంజెందు నీ
దరహాసద్యుతితోడ సామ్యమును జెందంగోరుఁ గామేశ్వరీ ! 61

నీదుముఖేందుభూషణము నీదరహాసముఁ గన్నుదోయికా
మోదముఁగూర్చుఁ దిగ్మతను బొందెడు శీతకసుండొక ప్లు పి
ల్లీదరఁగొల్పి మంచు వహియించు జనిత్రిరో ! తాపముద్రి నీ
మేదిని నాణిము త్తైము గమించు మలీమసత న్నితంబునై 62

సతము న్నీదరహాసమంజరిని విశ్వవ్యాపక న్సజ్జనుల్
క్షితి రేయెండగ నెంతు్రి నిర్మలత లక్షింపంగ నానందు్రి ద
క్షత మాతాపముఁ బాప దాంతరపుటుచ్ఛధ్వాంతమున్మాప ద
ద్దితగన్ దుఃఖులమైన మే మెవరమో దేవీ! యెఱుంగన్వలెన్ 63

ఒగిఁ బ్రణయోద్ధమా కలహాయుక్తి నడంపఁగ నంఘ్రివారిరు
ద్యుగమున నమ్రిఁ ద్వైతగు నుడుప్రభుమాళికి బంధుజీవపుం
జిగని జయించు నోష్ఠపురుచి న్నిరసించినయట్టి నీదు లే
నగవను భవ్యచంద్రికయన స్నివురాణి ! వయస్యమైతగున్ 64

ముక్తాళికది పరిమోచనం బొనరించు
ముక్తాళికిద్ది సమ్మోదముఁ గొలుపు
మాటికినద్ది నెమ్మది దూరముగఁ ద్రోయుఁ;
బూతంబుఁగా జేయుఁ; జేతము నిది
పొడమెడు నద్దియెప్పుడు జలోదరమునఁ;
దగు దూరముగ జలోదరమున కిది
మోవిచే నూఁదునప్పుడు నొక్కఁబడునద్ది;
మోవిపైఁ గేళిసల్పును సతమిది

యట్టి శంఖమునకు నమ్మ నీదరహాస
మంజరికిని లోకపుంజమునను
సాటిఁ జెప్పనెట్లు సమకూడు నే కామ్రి
నాథ హృత్ప్రహర్షణ స్వభావ! 65

కనుచు న్వద్దరహాస భాలహారిదా గణ్యాచ్ఛ పాండిత్యలీ
లను మందారసుధాకరాదు లెపుడు న్లజ్జ న్వెసన్బాసి త
మ్మునె విశ్వంబున గొప్పఁగాఁదలఁచు చేమో వస్తునేతృత్వము
న్ఘనవైశద్యముఁజూపు లోకులు నగంగా నేటికో శాంకరీ! 66

శ్రీకామాక్షి! హిమాగరాజతనయా! క్షీరాబ్ధికి న్నీస్మిత
శ్రీకి న్నేదమొకింతవక్కాదము లక్ష్మి న్మనోజ్ఞకష్టే యొకం
డాకంజాతునకిచ్చెఁ బాల్కడలి నీదౌమందహాసంబొ తా
నేకాలంబును నిచ్చు నెల్లరకు దేవీ! లక్ష్మి వాగీశ్వరిన్॥ 67

కాంచీపూర్వ్వరరత్నదీపకలికా! కామాక్షి! యీవిశ్వమం
దెంచ న్గంపకుఁ జెంపఁ గాఁపురముగా నెప్టొప్పి త్వన్మందహా
సాంచచ్చంద్రిమహస్సుఁ జంచువులతో నాస్వాదముజ్జేయుచు
న్మ్రించంగల్గు చకోరపుంజములె భూమి న్ధన్యముల్శాంకరీ! 68

శైత్యప్రక్రియమూని నమ్రులకు నాజాడ్యప్రభన్బాపుఁ దా
నత్యంతంబును రక్తిమన్బొలిచి యాహా! కొల్పువైమల్యమున్
నిత్యంబు న్గలభాషణాఢ్యయయి మానివ్రాతమున్దన్పు నీ
భూత్యావాసము మందహాస మగరాట్పుత్రీ విచిత్రంబిదా 69

మొలనౌమేఖలమ్రోఁగఁ జేయుచును సొంపుంగన్న మందంపుసం
చలనంబొప్పఁగ నూఁగఁ గన్బొమలు లజ్జాసంయుతాపాంగసం
కలనంబొప్పఁగ నేది మారరిపునింగారించెనో యట్టి నీ
యలసంబౌహాసితంబుఁ గూర్చి జగదంబా మ్రొక్కెదన్భక్తితోఁ

అందమునందు నీదుదరహాసపుఁ దేజుల మొల్క ముజ్జగం
బందునఁ జక్రవర్తిత మహాధవళప్రభకంద నోజగ
త్సుందరి యావరాజత విధుండితఁ డందెడు జ్యోత్స్న చేటియాఁ
జెందుసఖిత్వము న్దివిజసింధువును న్సుధదాపరివాహమున్॥ 71

సలుపు స్నేహాలకున్ఫలంబు నెది యుష్ణత్వాపనోదంబు ద
ర్క లసచ్చంద్రిక చంద్రచూడసతి లోకాలందు సంతాపముం
దోలఁచు న్మంజులవాక్పటుత్వమునిడు న్దోరంపుసౌందర్యము
న్గలిగించు న్వాలయించుఁ గీర్తిసముదగ్ర న్నీస్మితోద్దీప్తియే 72

కలువలపై నవన్నెల కకల్మషతాప్తియు చంద్రికాంతినే
కలిగెడుఁ జంద్రికారుచియుఁ గ్రోలుఁ బ్రదోషపు వేళనందియే
యిల నవమౌక్తికంబునకు నెచ్చగుస్వచ్ఛత సంస్కరింపనే
యలము మహేశి నీసగవుదా విశదత్వమన న్నిసర్గమౌ 73

మొయిళులడాఁగె దేనభయమున్గని శీతకరుండు మౌక్తికా
ళియుఁగనె శుక్తికాంతరవిలీనతఁ జొచ్చె సరస్సున న్మృణా
ళియు నుమ! యట్టినీదయిన లేనవుపెన్సిరియొప్పు నాదున
వ్యయమమతాభిమానము రయంబునఁద్రుంచుత శంభుసంగినీ 74

ఫురువాత్సల్యము హర్షసంభరితము న్మొల్పించు హేరంబుపై
శరసంధాతుపయి న్స్మరారిపయి సాజంబైన ప్రేమాంకురం
పురహిన్గొల్పు వినమ్రలౌజనులపై పూర్ణంబుఁ గారుణ్యముం
బలుపు న్నీదరహాస మట్టిదెటు సెప్పన్శక్యమా శాంకరీ! 75

ద్విజరాట్క్రోధనిదానమై ద్విజులతో వేసంగము న్నెల్పు భూ
ధ్రజ! వాక్పద్ధతిదూరకంబయి కను న్దత్సాహచర్యంబు స
ర్వజనీతి! పశునేతపై రతిఁదగు న్బశ్వాళికప్రాప్యమ
య్యుజిగిన్బొల్చెడు నీస్మితామృతము డాయున్గాతన న్నెప్పుడున్

తనసాజంబగు మాధురిన్గొలిపి నిత్యంబర్థి నర్థేందుచూ
డునిపైఁ బ్రేమసదంకురక్రమపు నీటుంజాటు నీమందహా
స నితాంతద్యుతి యెట్లుదూఱెడు నజస్రంబావలన్గారవిం
చినయాగంగను జంద్రిసత్కలికఁ గాంచీకామకోటీశ్వరీ! 77

వరమాధుర్యవిహారమంటపములై ప్రాలేయతాముద్రఁ దా
ల్చి రహిన్విశదమౌ మహాదశఁ గడు న్జెన్నొందు నీసత్స్మితాం
కురము ల్మాతరో మూఁటినీగుణముల న్గూర్మి న్గ్రమంబొప్ప వే
గిరమే కూర్చుత నావచోరుచి నెద న్గీర్తిప్రరోహంబునన్ 78

మందాక్షంబును దక్షవైరినిఁ గనం బట్టు న్శశాంకాంశురు
జ్జిందాదిక్షునుబూనుఁ గామనయనీ! నీవైన మందస్మితా
మందస్ఫూర్తులు దాక్షిఁ జేనెఁగలయమ్మాధుర్యమున్నాదువా
గ్బృందాన న్వెలయించి ముక్తిఁగనఁగా హృద్వీధిశోధించుతన్

పూతములౌచు మాధురినిఁబోల్చి కడున్విశిరంబులౌచు గం
గాతటినీజలాలమెయిఁ గ్రాలెడు త్వద్దరహాస భవ్యరు
గ్వ్రాతము లేకచూతవిభురాణి! ఘనాఘపరంపరా విపా
కాతికళంక మన్మతి రయంబున క్షాళనముంబొనర్చుతన్ 80

అనిశంబు న్బశునేత నీదుదరహాసాంకూర వారంబుచే
జనయిత్రీ! పరతంత్రితుండగుచుఁ దత్సావర్ణ్యపున్బుద్ధి నిం
దుని మందాకిని నొదల న్మణిఁగ మంటుంగన్న పెన్దండఁగాఁ
గొనెఁ జెన్నొనవకుంతనంబు నవవై కుంతంబుబూదిన్మెయిన్ 81

పరమంబై తగు ప్రేమయన్నతకు నంబా యందమైతోఁచు కొ
వ్విరియా నీచిఱునవ్వు మంజువచనావిర్భావసౌరభ్యమం
దిరమై యల్లనఁ గందళించుఁ బ్రియుఁడా నెమ్మోమువీక్షించు న
త్తఱి మాటాడినఁ గుట్మలించు విరియున్దాఁ గౌఁగిటన్ బల్కులన్

ఝురములమూఁటనొప్పు దివిషద్ధునిదైన చతుర్థనూత్ని
ర్ఝరమొ సమస్తతాపవినిరాసకమౌ నమృతంపు టొండు మే
నో రుచిరగీర్మృదుత్వముఁ దనుందగ నేర్వఁగఁ జెంతఁ జేరు కొ
త్తరకపుఁ బాలొ మందహాసితంబు త్వదీయము కామలోచనీ 83

మోముఁదమ్మికి సాజమైనవిభూషణంబును సత్సఖీ
కామినీమణి భాష కెప్పుడు గణ్యవిభ్రమ నీవి యౌ
సోమశేఖర దృక్సుపారణ క్షోణిదర్పకు ఠీవికి
న్గోముది న్నగు శాంకరీస్మితకాంతి పల్కులకందునే ? 84

కారుణ్యాబ్ధి కొకండు పుష్పవనిశృంగారప్రసిద్ధేందిరా
గారంబు న్మృదుసూక్తిపూరముల యోఘంబున్ రసశ్రీకి వి
స్తార శ్వేతిమ కందళంబు మధురత్వస్వర్గపున్లక్ష్మి యో
గౌరీ! నీదరహాసచాతుర శుభగ్రామంబు మాకీవుతన్ 85

ఉదయంబు న్సతతంబునందునది జన్యవ్రాత జన్మాదికా
పదనీకంబును ద్రుంచునట్టివియునుం ప్రౌఢానుకంపాసమ
గ్రదశాయుక్శిశిరాంశులై వెలయుత్వద్రాజత్స్మితాంకూరముల్
విదళింపంగలవౌత మాతమము చేపి! కాంచికాధీశ్వరీ! 86

కరుణాపూర సుధాంశుభాసలు జగత్కళ్యాణదంబు ల్నిరం
తరలబ్ధోదయము ల్శరీరుల సముత్పత్త్యంత సంతాపసం
హరణంబు ల్జననీ ! త్వదీయదరహా సాంకూరము ల్వే విస్ఫు
త్వరము త్తేజన మాతమిస్రతతి శర్వప్రియసీ ! త్రుంచుతన్ 86

వరలావణ్యవిలాసినీనటికి దీవ్యద్రంగమై తుంగమా
మెఱుఁగుంగుబ్బలదోయి యాదలపయిన్మేల్చెల్వముంగాంచిత్వ
ద్దరహాసద్యుతిరాజి కెంబెదవిదాధామాంకురాళి న్విచి
త్రరమన్గాంచియొనర్చువిద్రుమసుముక్తాస్రగ్వితానప్రభన్ 87

భవురాణీ లలితంబునీముఖము స్వాభావ్యాననే శ్రీసదా
శివుని న్దృష్టినిఁదన్పు లేనగవువాసి న్గ్రాలుచో నేమిసె
ప్పవలెన్ గంజ మదెల్లలోకముల దృక్ప్రహ్లాదకం బింకనీ
యువని న్శారదవేళఁ దావిరియనో నందంబ దెబ్బంగిదో 88

తావకసేవకు ల్బువి సతమ్మును గర్మలయంబొనర్ప మై
త్రీవిలసద్రసమ్ము నొనరిం త్రమలాశయు లైనవారితోఁ
భావనకీర్తిఁగాంతురు శుభప్రదనిర్మలసూక్తిసద్గుణా
న్వే వెలయింత్రు నీదగు వినిర్మలహాసకల న్మహేశ్వరీ ! 89

కామాక్షీ సురవారనేత్రిహుల నాకర్షించు శైత్యంబుచే
సోమున్ స్తంభితుఁజేయు నప్పశుచయేశు న్మోహపెట్టు న్విప
ద్గ్రామోచ్చాటనసల్పు లోకములఁ జక్కాడున్మహాసంసృతి
న్నీమందస్మితమాంత్రికుం డిఁకనాగి న్ద్వేషించుత న్మావెతన్ 90

అవని న్గర్మరకర్మఘర్మసమయవ్యాపారతాపాగ్ని నా
ర్ప విరాజన్నవహర్ష వర్షజసుధాభవ్యాపగా శీకర
వ్యవసాయమ్ములు కామకోటిగొత్త్వదీయామందమందస్మిత
చ్ఛవితారళ్యము లస్మదీయకలుషోచ్ఛ్రాసము వ్యాపృతన్ 91

శ్రీకామాక్షి త్వదీయ మందహసిత శ్రీచంద్రమోదీప్తి య
స్తోకంబై తగ భక్తహృత్ప్రతిభయందు న్వార్థిదా చాతురీ
ప్రాకట్యంబునకుద్ది చీఁకటికి దార్ఢ్యప్రసారంబులు
న్రైకోఁ గ్రైరవహాసచర్యపదవి న్గాలందదే ! శాంకరీ ! 92

శివురాణీ ! విశదత్వముద్రఁదగునా చెల్వంబు స్వీయప్రకా
శ్యవిధంబు న్బలుమారులష్టపుడు లోశంకించి మందారము
ఖ్యవిశేషంబుల వానిఁజెల్మిఁ గుతుకంబల్పంబు కా నీస్మిత
చ్ఛవియందే సతతంబొనర్చుకొనెఁదాస్వైరాసనావాసమున్ 93

ప్రారబ్ధంబను చండమారుతము రేఁప న్మ్రంచు సంసారరూ
పోరుప్రజ్వాలదగ్నియందుఁబడి యెంతో చింత సంతాపము
న్గూర న్వ్యాకులుఁడైనన న్నమృతయుగ్భూరిప్రవర్షోరుధా
రారమ్యామలశీతహాసముల నార్యా ! సిక్తునిన్సల్పుమీ 94

రసనాగ్రంబుననాడు గీర్లలన దా రమ్యత్వపుంబొంగుచెం
త సఖిత్వంబుననొప్పి పెన్నియతి దానంబాడఁగాఁ జల్లనై
యసమానంగతరంగయుక్తయుసుధాత్మ్యపూర్ణయాగంగమై
లసియించుంజుమి త్వద్దరస్మితసముల్లాసంబు కామేశ్వరీ! 95

మరుఁడనుగాలిచేఁగదలు మంజులతావకమందహాసని
ర్ఝరతటినీతరంగనికరంబునఁ బ్రేమవిధుండుతోఁచి శం
కరునకు వేడ్క నెప్పుడుఁ దగన్సలుపుంగదయందుమున్గి శాం
కరి ! వెస నాదుచేతన యిఁకన్గలతాపము నెల్లనార్పుతన్ 96

మనమనుపాలసంద్రమున మంథనగంపుఁగృతి జ్జలించుచుం
డిన ఘనరాగమంథనగ నిస్తులఘర్షణఁ గల్గు నీదుపా
వన దరహాసభాసుధ నవారిగఁ గ్రోలఁగ వేడ్కయన్ రసం
బున మృడలోచనత్రయి ప్రమోదతరంగిత యయ్యె శాంకరీ! 97

నీవున్శంభుఁడు నొండొకళ్లఁగన నున్మేషత్సుకౌతూహలా
ఖ్యావాత్యాపృథుఘట్టన జ్జలితమానానందదుగ్ధోరుపా
రావాగంబున సంవిదాత్మకము తారంగాంకురంబొందు తా
ద్దైవార న్సుకవుల్స్మితంబనెద రద్దాని న్శివోల్లాసినీ ! 98

మాధుర్యాగమసంప్రదాయమును నమ్మా ! మందహాసంబుల
న్సాధింపంగలవయ్యెనో నుడులు నీషద్ధాసమే సూక్తుల
న్మాధుర్యంపుఁగల న్గమించెనో తలంప న్సంశయాధ్యావనే
నాధీయూఁగెడుఁ బారమార్థ్యసరణి న్దానంద కేయుంబికా ! 99

కరుణాసారసనేత్రికు న్గలి సెలఁగ న్స్నేహముల్ సత్కవీ
శ్వరవాగ్గుంభ సుధాఝరీప్రసవవాసంబు ల్యమీాద్వంద్యసు
స్థిర నిశ్శ్రేయససార్వభౌమపదవీసింహాసనంబు ల్మహే
శ్వరి ? నీయందపు లేఁతనవ్వులవిలాసాలందుత న్మానతిన్ 100

గీర్వాణాంధ్రాంగ్లకలా
ధూర్వహా ! బహువిఘ్ననిచయ, తుష్టిదకవితా
నిర్వహణ ! హాసవన్ముఖ
పార్వణవిధుబింబ ! సాంబపదభజనరతా ! 101

సద్వంశోద్భవ ! సావధానహృదయాబ్జాతాంతరావాసితాం
చద్విశ్వేశ్వర ! సాధుమార్గచర ! మోచాస్వాదువాక్సార ! ధీ
మద్వారానిశశస్యభవ్యచరితా ! మావాగుమేశానరూ
పా ! ద్వంద్వప్రిజిగీషుతాకలిత ! సంపన్నాత్మవిద్యానిధీ 102

సుగుణమణిసుపేటీ ! శుద్ధగీర్వాణితధాటీ !
నిగమనిచయకోటీనిష్ఠసర్వాట్పదాటీ !
దిగమలవసనాంచద్దేవదత్తావధూతా
నుగయతిగణరాజానుగ్రహోత్తామలోక్తీ ! 103

♦ గద్యము ♦

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురుకరుణా సమాసాదిత సరసకవితా విభా స్వర ప్రివర్ధమాన శ్రీమద్భమిడి పాట్యన్వయపయః పారావార రాకాసుధాకర శ్రీమచ్ఛాండిల్యస గోత్రి పవిత్రి సంతతాగ్ని హోత్రిపరిచర్యోపాత్త ఘనతర సద్వైదుషీ విరాజమాన పేర సోమయాజిపౌత్రి బుధజనసంభావ్య సచ్ఛేముషీకలిత వేంకటా చలపతిసుధీతనూభవనైరంతర్య భక్తిసంభావితభవానీధవ విబు ధజనవిధేయ వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శర్మాభిధేయాంధ్రీకృతంబైన శ్రీకామాక్షీస్తుతి యందలి శ్రీకామాక్షీ మందస్మిత శతకము

పూర్ణము .

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తి సద్గురు వరార్పితము.

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తయే నమః

కామాక్షీ స్తుతి

ఆర్యా శతకము

శ్రీశారదానిశార్వాని
వేశా! పేశలమధూక్తి విలసత్కవితా
ప్రాశస్త్యా! వినుమీ యా
ర్యా శతకముప్రీతి దక్షిణామూర్తి! గురూ!

కారణపరచిద్రూప కృ
పారసకాశ్మీరసుస్తబకమృదులతనూ
దారలతకామపీఠి వి
హారముసేయు నొకతల్లి యాకాంచిపురిన్.

విలు నమ్ము సృణిని బాశము
నలు కేలఁగొని కుచభారనమ్రితఁ గాంచీ
నిలయమ్మునఁ దిరుగాడెడు
తలి మోక్షానందకందఁ దలఁతు నెడందన్ 2

చింతితఫల పరిపోషణ
చింతామణి కాంచినిలయ చిత్సుఖమయి మ
త్స్వాంతము శాంతిలఁజేయుత
నెంతయుఁ జిరసుకృత లభ్య యీశానిదయన్ 3

వంకర యలకలతోడన్
బొంకపుఁగుచయుగముతోడఁ బొలుచుచుఁ గాంచి
న్గుంకుమజిగి నగు మేనున
సంకాశిలు కొండచేని సర్వస్వమహో! 4

వలచేని చదువు నేర్పఁగఁ
గులగురువై వఱలుచూపు కోపునఁ గాంచీ
విలసత్పురి నొక కన్నియ
యలరుల విలుకాని గెలుచు నలఘుఁ గలంచున్ 5

మలకవకు మారురూపగు
బలిసినచనుదోయి కమల భాసురనయనం
బులుఁదగఁ గాంచిన్గల ని
స్తులమా నిక్కలకు వంగి జోతలనిడుదున్ 6

వేద్దై దంపర్యము విధుఁ
డౌదలఁగలదొడ్డవేల్పు నైశ్వర్యముఁ గాం
చీదివ్యసీమ నలరెడుఁ
దాదాత్మ్యప్రకృతి శిశుసుధాకరధరమై 7

కంపాతటంబునం దను
కంప న్దగి భువనభూమకంచుకమై దై
ర్యాంపుమహిమంబు శార్వము
నొంపఁగఁ దగు పాటలిమము నొందుఁ దలంతున్ 8

కాంచీపురనిలయముఁ బ్రే
మించినదై యించువిల్తు మిసిమివయస్సునన్
సంచుఁగనునంబ; శ్రుతిశీ
ర్షాంచత్కలిక న్భజింతు నానందమయిన్ 9

గంగాధరున కధీనము
శృంగారాద్వైతతంత్ర సిద్ధాంతము ను
త్తుంగమనోజ్ఞస్తన యుగ
పుం గలిమిఁ జెలంగు కాంచి పున్నెము నెంతున్ 10

కాంచీపుర మణిభూషను
బంచాస్త్రోత్పాదకోర్వపాంగయుత నుపా
సించెద నొకపరమ స్థలిఁ
బంచాస్యునియెడమకురువు పయినాసీనన్ 11

అనిశము నా యెద కేళీ
వనమాత స్సంపదరిని వాసింగను భూ
ర్యనుకంపాకోరక దృ
ష్టి నిపాతములైన కొన్నిచిద్భాసలకున్ 12

వరచూతభూజ మూలము
న రహించెడునాదిమునకు నయనామృతమై
నెఱజవ్వనమున జానౌ
పరమశ్రుతిగుహ్యామూలపదము భజింతున్ 13

శ్రీద్రై వారెడు కాంచిని
నాదిమ వరపీఠసీమ నంచితయోగుల్
సాదృతిఁగను రక్తిమదా
మేదురతా సంప్రదాయమే నను మనుచున్ 14

శంకర దేహాంకితయై
యంకురితోరోజ కంకణాశ్లేషయునై
పొంకంపు నిత్యతరుణిమ
నంకిత నొకబాలఁ గాంచి నద్భుతఁగంటిన్ 15

కమ్మని విల్లును దావులఁ
జిమ్ము శరములూని బంధుజీవద్యుతి చో
రమ్మౌ చిత్తనువున జ
న్మమ్ము మలద్గనన్న తేజున నోమ్మదింతున్ 16

బలిసిన గుబ్బల బరువున
నలఁతినడకనంది మధుర మగు లేనగవుం
జెలఁగ న్గాంచినెసఁగు పూ
విలుతుని సామ్రాజ్యగర్వ బీజము నెంతున్ 17

ధరణిమయి వారిమయి నం
బరమయిని జ్వలనమయి నభస్వన్మయి భా
స్కరమయి హోతృమయి సుధా
కరమయి నాదిమను నంబఁ గాంచెదఁగాంచిన్ 18

లీనతఁగను మునిమనమున
ధ్యానస్థిమితమయి కంపదరి తప మొసఁగన్
బీన కుచభరమున న్దగు
మీనధ్వజ తంత్రిపుజెల మిని వినుతింతున్ 19

తెలుపై యలంతి నగవునఁ
గలుగమిఁగొను నెడఁగాంచి క్రాలఁగటాక్షం
బులఁ జలువ బలుపుఁ జనుఁగవఁ
బలుకు నెదన్మించు తల్లిఁ బరమ భజింతున్. 20

శివుకయి తాఁకునఁ బులకిత
మవు తనులతఁ గాంచి మేర నలరించెడు తుం
టవిలుతుని నెఱి పటీరపు
జివ నాదగు మ్రోలనెపుడు సెలఁగెడినోకదా! 21

విరితూపులాని కలిమినిఁ
బరఁగించెడు మేనితోడ భాసిలి కంపా
వర పులినచరి పురంధ్రి
వర యొందు పురారిఁ గప్పివైచుఁ బులకలన్. 22

తరుణిమదా సర్వస్వముఁ
దరుణారుణ సంప్రదాయ తనులేఖంబై
వరకంపాతటిఁ దనుతై
క్య రసాస్పదమధ్య మాద్య మగు తే జెసఁగున్. 23

విరితూపులాని పౌష్టిక
వర కర్మవిపాక మొందు వఱలెడుఁ గాంచీ
పురి నాత్రయావనముఁ జర
దురుదాలుపు నభ్యుదయమునుం గని కొలుతున్. 24

కాంచీ పురవరమందు ర
హించుచుఁ దలఁ దమ్మిదాయ నెసఁగెడు నగఁగాఁ
బూంచిన సంవిస్మయమా
నంచిత వాక్పుగుషకాగ మందె లయింతున్. 25

కైరవ హితావతంసము
సారస్వత పురుషకార సామ్రాజ్యము నా
గారిత కాంచియునై దై
వారెడు సంవితులో జవమున లయింతున్. 25

తుమ్మెదలఁ దనుపు నమ్మిన
నిమ్మగు మాధుర్యరసపుటిక్క ధనువుఁ గై
దమ్ములఁ దగఁ గాంచి విహా
రమ్మిన నాదృతి నెసంగు గక్త్రిమ నెంతున్. 26

ప్రాజదువుల యాదలలను
రాజీవములందెసఁగు మరంద స్యందం
బై జాంబవ కుంభ కుచం
బై జానగు శివుమహాంబె యర్చ్యము నాకున్. 27

అంగీకృత కాంచీపుర
రంగ స్ఫూర్తిమహాళి జలజ రస మధుధారన్
దుంగ కలశాభ కుచభర
గంగాధరు కుతుకలహరిఁ గని యర్చింతున్. 27

సతతంబుఁ గొలుచువారి దు
రితముల మ్రందింపనై గరీయమునై యే
ణ తనక దీర్ఘ విలోచన
యుతమా నేకామ్రనాథు నూర్పునె కొలుతున్ 28

నగుమో మలరఁగఁ గాంచీ
నగరమునం దనిశముఁ గరుణ నెలర్చెడు నొం
డగు దేవతదా భేదం
బుఁగని ప్రమోదామృతాబ్ధి మునిఁగెద మెపుడున్ 29

అలఘు కుతుకంబు కాంచి
స్థలఁదై తొగనోముపంట క్రాల నగగ నా
దల నొప్పు కులగిరి ప్రభు
కుల మణిదీపమున నె మెదఁ గూర్మి వహింతున్ 30

కాంచీపురమునఁ గాంచెదఁ
గాంచన కుచకలశ గరిమఁ గడుఁ బరవశమై
మంచి పగడాల కుద్దిం
గాంచిన మెయి విభ్రమాఘు ఘనవిభవంబున్ 31

కురువింద గోత్ర గాత్రము
నురుకూలంకష కుచ కలశోదంచితమై
వరకంపదరిఁ జరించెడు
స్మగు నొండగు క్షీర సార సత్తుక జోతల్ 32

కుంకుమ రస శోణాంగులు
న్యంకరు పెన్బూర్వపుణ్య సంభారములు
న్యంకరములుఁ గాంచికినై
సంకాశిలు చను మొగడల జానగు శివముల్ 33

సరసీజంబుల కంధం
కరణౌషధమా నోకానోక కచాంకితమా
చు రహించు శంభు నంతః
పురపు టలంకార మొందు పొదలెడుఁ గాంచిన్ 34

సెగ నెసఁగు నొసలుగల పె
న్మగసిరిగల వేల్పు సతము మానింపఁగ సొం
పగు ఖేలన ముపకంపము
నఁగను నగేట్కులపు సిరి ఘనత్వము నెంతుఁ 35

బాగగు చనుమొగ్గలఁ దగిఁ
చాగా నేకామ్రనాథు సరస న్నగమై
నై గము సల్లాపంబుల
వాగరిమపు నిగ్గుఁ గాంతు మతికోమలముఁ 36

సింజన్మణి కాంచీకముఁ
బుంజిత కరుణంబు శంభు మూలధనంబున్
మంజుతమ మందహసితముఁ
బింజర తనురుచి యొకండు వెలయున్గాంచిన్ 37

శివుని కనుంగవచే నెది
యవిరతమును లేహ్యమానయా లావణ్యా
ఖ్య వినూత్న సుధాధునియా
శివ లాలిత పరమశివ వసించుత నెడఁదన్ 38

మదనశ్రుతిసమయ సుధీ
క్షుదగు కటాక్షముల నెసఁగి కంపాతటిఁ దు
మ్మెదలవలెఁ జికురము ల్దగఁ
బొదలెడు శుభకందముల నెపుడు పోలెదనో 39

మోముందమ్మిని నురమున
సామేన న్వెలసి పూరుషత్రయమందుం
గామాక్షి యెసఁగెదు పురం
ధ్రీమణివై త్రిధగ నీవె దేవీ సతమున్ 40

బాధ భవాబ్ధికొనర్చుచు
నాధారాంభోజకృత విహారయునై స్వీ
యాధారిత కాంచీపుర
బోధామృత వీచినే యెపుడు భావింతున్ 41

అలయను నాగమపీఠి
నిలయను జిద్వ్యలయ్యు మాళిని న్నిలనెలయన్
వలయాంకుని మేనొలయం
గల యాచెలియ నెదఁ దలఁపఁగానే నలయన్ 42

శర్వముఖ పరమసాధక
గుర్వానీతంబుఁ గామకోటిగతంబౌ
సర్వాకృతియగు శోణిమ
గర్వంబున కర్పితంబుగ నెద నౌన ర్తున్ 43

అమ్మా తావక పదభజ
నమ్మున మోదమ్మునెనయునరునకు భవ బం
ధమ్మొదవునెడలఁ గడలి జ
లమ్మునఁ బెనుశిలయుఁ దేలి లలిఁ దిరుగదొకో 44

సమయగు మతి శీలితయును
సమయ స్సంధ్యామయూఖ చయములతో ని
త్యముఁ గాంచీపుర రతయా
నుమతోఁ దాదాత్మ్యము నెనయుదుఁగాత వెసఁ 45

కుండిని ! కుటిల ! కుమారీ!
చండీ! స్థావర చరాద్య జనయిత్రి! చా
ముండా! గుణిని! గుహారణి!
దండము గురుమూర్తి! గుహ్యతమ! కామాక్షీ! 46

భ్రమియింపఁ జేసెదవు వి
శ్వముఁ జిదచిద్రూపవు మఱి సభిదా భేదా
ధ్యము లాకృతులూనెదు నీ
వమృతవు ననహంతవును నహంతవు జననీ! 47

శివ! శివ! కాంతురు సమముగ
భవనమ్ము వనమ్ము మిత్రుఁ బరు లోష్టంబుల్
యువతీ బింబోష్ఠముఁ గా
మవిలోచని నూచినట్టి మహితులు ధాత్రిన్ 48

కామవిరోధి ప్రియయని!
కామేశీ! కామపీఠకామధ్యగతా!
కామదుఘవగుమి కమలా!
కామకలా! కామకోటి! కామాక్షి! యోగిక్ 49

హృదయాబ్జ మధ్యమందున
నుదుటిదియా నర్ధమందును న్మూర్ధపు న
డ్మిఁ దగి రవి శక్రచాప కు
ముదబంధు సమాభఁ గొల్తుము భవాని నెదన్ 50

కాంచి న్గేళీ లోలతఁ
గాంచి నమస్తాగ మవను ఘనయంత్ర సతం
తాంచద్రూపముచే మృదు
సంచగు కామాక్షి నాదు స్వాంతముఁ దమపున్ 51

మందిరమును గాంచీపురి
నంది వియద్బిందునాదతాంచిత యొండౌ
నిందురవి మండలస్తని
సుందరి నాయెడదఁ నెపుడు శోభిలుఁదుష్టిన్ 52

ఇంచుం దీపెకు నీవై
నంచు న్గంపాతటాన సతమందెదు సి
ద్ధాంచన్మద్భవజ్యము నొం
డుంచెద నెద దుర్భవజ్వరోద్ధతి నార్పన్ 53

మదనార్యోర న్నపీఠిక
కుఁ దెలియనౌ చనులగట్టి కుదిరిక గల యా
మదన బ్రహ్మ సుతత్త్వా
స్పద నానంగద భజింతు భక్తి సతంబున్ 54

విలుఁ బాశము నంకుశము
న్లలిఁ గరములఁ దాల్చి స్వాయ మెలర్చెదురీతు
ల్గల యాగమ సిద్ధాంతము
సులలితమౌ గాంచి శంభు శుద్ధాంతమహో ! 55

ఆ బ్రహ్మస్తంబంబౌ
నబ్రపు శిల్పంపు రచన నలరిన యాద్యం
బౌ బ్రహ్మవిద్య నతుల న
దభ్రి న్భావింతుఁ గాంచి కాంతర సంస్థన్ 56

శ్రీకామాక్షీ ! నిను క్షణ
మేకాగ్రతఁ దలఁచు నాతఁ డిల మూఁగయు న
స్తోకపు దుర్గతి శోకియు
లోకోత్తర కీర్తియై విలోకింపఁ బడున్ 57

పంచదశ వర్ణ రూపము
నంచితము న్గాంచికా విహార చతురమున్
బంచ శరీయము శంకర
వంచనఁ బాండిత్య యుతము వాసి భజింతున్ 58

సుమతులదా సాషుమ్నా
ఖ్యముఁ దెరువుంబూని నాలుగౌ రీతుల మా
ర్పు మొనసి యేఁబదియౌ వ
ర్ణములఁ గృత పద శిల్పఁ గామ నయన భజింతున్ 59

ఆది క్షాంతాక్షర రూ
పోదార న్విద్యఁగా గురూత్తములని రా
స్వాదిష్ఠ చాప దండను
నేదిష్ఠ న్నామకోటి నిష్ఠన నాకున్ 60

స్వాసనయు హ్షారితస్మర
శాసనయు న్సర్వలోకచయ భాసనయున్
శ్రీసత్కాంచ్యాసన య
వ్యాసమిదు న్గలితశంబ రాసన ముదమున్ 61

ప్రేమము కంపపయి న్న
స్థేమము యతి చేతములను శిరమున సోమున్
సామము నిత్యోక్తులఁ దగ
భూమంబున హైమవతియుఁ బొలిచెదు నెపుడున్ 62

కౌతుకముఁ గంప యెడఁ దగి
చేతస్సంజాతకలిత చేతము తోడన్
ఖ్యాత మహాకుల దేవత
చేత న్మా ప్రతిభ విచ్చిచెలఁగుత సతమున్ 63

చూత తరుమూల ధారుణి
వాతహిత తిలకుఁడగు నొక వయసు మగనితో
బాతిగఁ గలసిన మెయితోఁ
బ్రీతి న్సంవిత్స్వరూప వెలసి రమించున్ 64

కాంచీ దేశగతంబయి
పంచాశుగ గర్వలక్ష్మి వాసం బెసఁగున్
గాంచి యెటో హృత్పేటిక
నుంచి పదిలపఱచితిని మహోత్తమము మణిన్ 65

కోరి భజించెద నుమ! నీ
కారుణ్యము దరవికసిత కౌసుంభ సమా
నారుణ్యము దగ్ధపడ
ధ్వారణ్యముఁ గంప నెసఁగు తారుణ్యంబున్ 66

అనుపమతఁ గాంచిఁ బెరిఁగెడు
ననవరతానందపాక మదియొకఁ డరుణ
త్వ నితాంతగర్వ పల్లవి
తను దానిం గనుల విందుఁ దగఁ గావింతున్ 67

బాణ సృణిపాశ ధనువులఁ
బాణులఁగొని కామకోటి భాసురమై బా
లైణధర శోణవహామహా
శోణిమ పరిపాక మొందు శోభిలుత సెదన్ 68

బింబాధరమును దరహా
సంబది చుంబింపఁ గర మెసంగు ముఖసరో
జంబు గల యంబ యంహ
స్సంబాధక యెదరహించెఁ జాల్యకృతి నైతిన్ 69

శివ శ్రీకామాక్షి సదా
శివమయమహా పరశివ మయ శృంగార సుమహా
ఘు విపుల పర్యంకము నం
దు విరాజిలుఁ జక్రిమందుఁ దోరపుసిరితోన్ 70

పిలుఁబడఁ దగుదుఁ గాంచీ
పాలికచే శ్రుతి సతీ శుభకరాలక స
న్మాలికచే భూరి కృపా
స్థాలికచేఁ దుహినశైల సద్బాలికచేన్ 71

మాయా ! పురత్రియాంతక
జాయా! కాంచ్యాశ్రియా ! యజస్ర పృథు కృపా
మేయా ! యార్త్రిహగంబౌ
నీ యడుగుందమ్మి లీన నియతి వసింతున్ 72

జౌ దల విరిఁగఁ జకోరా
మోదక సామ్రాజ్యమూని ముక్త్యంచిత భ
వ్యోదార మూర్తిఁ గంపా
మోదిని యా నంబ యెడఁద ముదము నినుచతన్ 73

నియతిని మ్రొక్కెద నే శ్రుతి
మయికి న్నశి బిందు నాదమయికిఁ బరపదా
ద్వయికి న్ప్రకృతి మయికి న
నయమును మను యంత్ర తంత్ర నామమయికినిన్ 74

అనిశము విహరించుత నా
మనమునఁ దాఁ గామకోటి మహిత సుకవి సూ
క్తి నిచయ రసఘాటి కృపా
ఘన పాకీయ పరిపాటి కరము వఱలుచున్ 75

కుటిలముఁ గచములఁ గన్నులఁ
జటులముఁ బృథులంబు రమ్య జఘనంబులఁ బ
త్తటముల మృదులతఁ గంపా
తటగముఁ బ్రఘు తేజముఁ గని తగ భజియింతున్ 76

శ్రీకామ నయనదాన
స్తోకంబు ప్రసాద దీప సుద్యుతిఁ బ్రత్య
క్సాకల్య దృష్టిఁ బక్వా
స్తోక పరశివోల్లసనముఁ జూతు నతులముగా 77

నిను బ్రహ్మ విషయఁ గాత్యా
యని భైరవి వింధ్యఁ గాళి నాదిమను గల
న్వినుతింతుఁ గామకోటి శి
వను భారతి శాకిని సుభద్ర శివ సతిగా 78

కేలు మొగిడ్చెద సురజన
పాలినికి న్మాలినికిఁ గపాలినికి మహా
ట్టాలిని కరికాలినికి సు
మాలినికి న్గాంచి విద్రుమ సుశాలినికిన్ 79

కామాక్షీ కామ నిగమము
నాముక్కంటికిని నేర్ప నగు నొజ్జ యిదా
నేమో ! తావక తాదృ
క్కోమల తారుణ్య గరిమ కుధరేట్తనయా ! 80

ఏనుఁగు గుబ్బల యుబ్బున
కూనత నొనరించు చనుల యురుత కొరగులేఁ
గా నెనఁగ శివుని కనులకుఁ
జేనియ జడిమైన యరుణ దీప్తి కెలుఁగెదగా 81

కాంచితిఁ గాంచినిఁ బురమణి
కాంచనమయ కాంచిఁ దగు నొకానొక సంచున్
మంచి దయ నతుల యెడఁ బరఁ
గించుచుఁ గంపదరి మమ్మొగి న్మనుపంగన్ 82

పరమశివు కురువునకు నా
భరణంబు న్మలలజేని ప్రథిత శ్రీరూ
త్క-రసన్నాహముఁ గంపా
పరిసరగముఁ గాంతు వెల్గుఁ బరమ గురు కృపన్ 83

అమ్మా ! తారుణ్య రమా
యమ్మా చాతుర్య గరిమ మమ్మదనుని భ
స్మమ్మగఁ జేసిన హరు చో
క్క-మ్మగు నా బ్రహ్మచర్య ఘనత న్గలఁచుఁ 84

కట్టి మొల నాకులను గయిఁ
బట్టి ఖనిత్రింబు మదకబంధ దళాలఁ
బెట్టి ఫణులెసఁగ వేషము
బెట్టు గురింజ నగల చెంచు వెలఁదికి జోతల్ 85

కురువునఁ గీర మొసఁగ బరి
సరమందు న్భైరవీ ప్రజమును సుగాయ
న్యురు మండలి తగ వీనుల
దర కుండలములు సెలంగఁ దనరెద వంబా ! 86

భర్గుని మెప్పింపఁగ రణ
సర్గము నొనరించి సింహ సంసర్గవునై
దుర్గతులనొంచి కృప నప
వర్గము దుర్గవయి భక్త వరుల కిడెదుగా 87

భండనమున నుద్దండయు
ముండ లసత్కరయు నాంత్రపుంజ ధరయు వే
దండ చలన కృచ్ఛ్రిన చా
ముండ ధృతాసుర శిఖండ పోలఁగ నీవే 88

అన్నంబునఁ జెన్నగు మే
లొన్నపు గరిటెఁ గొని దాన స్ఫూర్జ ద్దయచే
మిన్నయగు లేమినా వెతఁ
గ్రిన్నన మ్రింది౦తు వీవె కామాక్షి ! మహిన్ 89

కొట్టఁబడు వైరుల న్వాతఁ
బెట్టి గెడప దక్షములగు పృథువాల ముసలా
ల్పట్టి వరాహాననవై
గట్టిగఁ గ్రిడింతు వీవెకా కామాక్షీ ! 90

సొన్నంపుఁ జెన్నుఁగొను మెయి
వన్నెం దగి తమ్మిదండ వఱలఁగఁ గయి ము
క్కన్నుల వేలుపు వలచు ర
తి న్నగ డెదు బాలవౌ రతిప మణిగేహా ! 91

స్మరమథన వరణ లోలవు
కరాబ్జధృత మాలవు కనక ద్యుతిచయ త
స్కార శీలవు మన్మథ వి
స్ఫార ద్విలాసమణిశాలవు జగజ్జననీ ! 91

కమలకుటి నమల పటిమై
యమరిచి కచ్ఛపిని నొడి శయాంబుజములఁ బొ
త్తము నక్షమాల తగఁ జప
లము లక్షులఁ జెలఁగు నలువ లలనవు తల్లీ ! 92

అమ్మా ! కుంకుమరుచిపిం
గమ్ము నసృక్పంకముగ్ధ కాలాళి విభా
త మ్మెనయు జయము నీరూ
ప మ్మభయ పటీవరద జపకృతి కరమ్మై. 93

పసిఁడిగతనాల మేల్నగ
వెసఁగ న్గాలాయసంపు టెలమిగెలుచు మై
మిసిమిఁదగునిన్నుఁ గరసా
రసగకపాలత్రిశూల రహిఁగొల్తు నుమా ! 94

కొందఱుపుణ్యాత్ములు తమ
డెందముచేఁగాంచెదరు పటీయారుణిమా
మందంపురాశి నీమో
మందముఁజనుదోయిఁగాంచి నమ్మా ! మహితమున్ 95

నాలుగు నాఱును బది ము
న్నాలుగుఁ బదునాఱు రెండు నాఁడెంపుదళా
ల్కాఱ్రిలు కమలాలచే గిరి
బాలా ! పొందెదు సహస్ర పత్ర కమలముఁ 96

అంబా ! కొందఱు గురు చర
ణంబులఁ బూజించి నీఘనకరుణ నపవ
ర్గంబనెడు మేడనుం ద్రిభ
యంబుగ బీజయుగబీజమా యోగమునఁ 97

జంతుతతిలోన వెలి నీ
వంతకసంహారునహంత వౌనమ్మరో ! రా
ణింతువు భజించు భక్తుల
కెంతయు మహిమమ్ముఁగూర్చు చెప్ప మహేశీ ! 98

కలమంజూక్తులచే రా
చిలుక న్గళపంజరగముఁ జింతించి గ్రహిం
ప లతాంతాస్త్రుం డెరఁగా
నిలిపిన బింబఫల మంబ ! నీయధరమహో 99

జయమగుత శంకర ప్రియ
దయితా ! జగదంబ ! శీతధరరాట్తనయా !
జయము శివా ! కామాక్షీ
జయము చిదాకాశ ! చంద్ర సచ్ఛవిధారా ! 100

సత్సంతాన ప్రిన్స్వా
ర్జత్సదనా ! మృదుమధురూక్తి రాజత్కవితా
వత్సంచయమూర్ధన్య ! సు
వాత్సల్యేక్షితసుశిష్య వార ! గురువరా !

కంద, గీత గర్భితోత్పలమాల

ధీచతురాగ్రణీ ! బుధవిధేయ ! తులాతిగపుణ్యభాసి !య
చ్ఛాచరణా ! లసద్గుణచయామల రత్నసుకోశభూత ! వి
ద్యాచతురాస్య ! సత్కవినుతప్రతిభాకర ! కావ్యకారి ! భా
గ్యోచితధీక ! సన్నిగమ యూథసమాదర ! నిర్మలాత్మకా !

పై పద్యమునందలి కందము.

చతురాగ్రణీ ! బుధవిధే
య ! తులాధికపుణ్యభాసి ! యచ్ఛాచరణా !
చతురాస్య! సత్కవినుత
ప్రతిభాకర ! కావ్యకారి ! భాగ్యోచితధీ !

పయి యుత్పలమాలయందలి గీతము.

బుధవిధేయ ! తులాతిగ పుణ్యభాసి !
గుణచయామల రత్నసుకోశభూత !
కవినుతప్రతిభాకర ! కావ్యకారి !
నిగమయూథసమాదర ! నిర్మలాత్మ !

పూరుషోత్తమసత్క విశ్వరపుత్త్రి! యతి ... జన
స్వారజానిశపూజనాదర ! నిర్మలాంతర భా... !
సూరిస త్తమశస్యభవ్య యశోవిభాసిదిశాంతర
ధారుణీసురవంశ్య ! నాదెళ దక్షిణాస్య ! గురూత్తమా !

గద్యము.

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురు కరుణా సమాసాదిత సరస కవితా
విభాస్వర, ప్రవర్ధమాన శ్రీమ ద్భమిడిపాట్యాన్వయ పయః
పారావార రాకా సుధాకర, శ్రీమచ్ఛాండిల్యాస గోత్ర
పవిత్ర, సంతతాగ్నిహోత్రి పరిచర్యా పాత్ర ఘన
తర సద్వైదుషీవిరాజమాన పేర సోమయాజి
పౌత్త్ర, బుధజనసంభావ్య సచ్ఛేముషీకలిత
వేంకటాచలపతిసుధీతనూభవ నైరంతర్య
భక్తిసంభావితభవానీ ధవ విబుధ
జనవిధేయ వేంకటసుబ్రహ్మణ్య
శర్మాభిధేయాంధ్రీకృతం బైన
శ్రీకామాక్షీ స్తుతి యం
దలి యార్యాస్తుతి
శతకము సర్వము
సంపూర్ణము.

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తి సద్గురు వరార్పితము.

ప్రకృతి, వికృతి, రూపాంతరనిఘంటువు	3- 0-0
ఉత్తమజీవయాత్ర (పద్యకావ్యము)	3- 0-0
శ్రీ కూర్మమహాపురాణము (పూర్వభాగము)	5- 0-0
శ్రీ మద్దత్త పురాణము (వచనము-పద్యములు-మంచికథలు)	3- 0-0
వేమనసూక్తి రత్నాకరము (4035 పద్యాలు-వచనచరిత్ర)	3- 0-0
జాతకదర్పణము (జాతకాలు వ్రాసికోదగ్గ తేటతెల్గు)	2- 0-0
శ్రీ గురుదత్తసరస్వతీయము (గురుచరిత్రసులభవచనము)	2- 0-0
శంకరవిజయము (మాధవీయమునకు 10 ఆ-పద్యకావ్యము)	2- 0-0
ఆంధ్రీకృత ప్రసన్నరాఘవము	2- 0-0
అద్భుతోత్తర రామాయణము (7ఆ-పద్యకావ్యము)	1- 8-0
వేమయోగీయము (బోధామృతసహితము-పద్యకావ్యము)	1- 8-0
శ్రీ గురుభక్తి ప్రభావము ,,	1- 0-0
సౌందర్యలహరి (శ్లోకాలు-పద్యాలు)	1- 0-0
శివానందలహరి ,, ,,	0-12-0
మహిమ్నశతకము ,, ,,	0-12 0
శ్రీ కృష్ణావదీ మాహాత్మ్యము (4 ఆ-పద్యకావ్యము)	0-12-0
ప్రసంగవచన హరిశ్చంద్రనాటకము	0-12-0
రామదాస నాటకము (హిందీ-తెల్గు లిపి)	0-12-0
అహల్యాసంక్రందనీయము ,, ,,	0- 8-0
సీమంతినీ చరిత్రము ,, ,,	0- 8-0
భద్రాయురభ్యుదయము ,, ,,	0- 8-0
కీర్తిమాలినీ ప్రదానము ,, ,,	0- 8-0
అపూర్వ దాంపత్యము ,, ,,	0- 8-0
చిత్రకంద రత్నాకరము (బంధాల బొమ్మలతో)	0- 8-0
సులభవైద్యబోధిని (గోసాయిచిట్కాలవంటిది)	0- 8-0
చతుర్ముఖికందపద్యరామాయణము	0- 4-0
శ్రీ దత్తభావసుధారసము	0-4-0
ఉత్తమనీతి భాస్కరము	0- 4-0

చిరునామా : **నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తిశాస్త్రిగారు, బందరు.**